

**ULVİYE ALPAY'IN ÇOCUK KİTAPLARINDA YER
ALAN EĞİTSEL İLETİLER**

Yasemin Rabia GÜRBÜZ

**Yüksek Lisans Tezi
Temel Eğitim Ana Bilim Dalı
Doç. Dr. Mesut BULUT**

2019
(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ PROGRAMI

ULVIYE ALPAY'IN ÇOCUK KİTAPLARINDA YER ALAN EĞİTSEL İLETİLER
(Educational Messages in Ulviye Alpay's Children's Books)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yasemin Rabia GÜRBÜZ

Danışman: Doç. Dr. Mesut BULUT

Bayburt
Ağustos, 2019

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

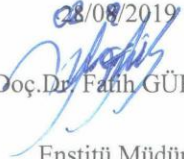
Doç. Dr. Mesut BULUT danışmanlığında, 162104013 numaralı, Yasemin Rabia GÜRBÜZ tarafından hazırlanan “Ulviye Alpay’ın Çocuk Kitaplarında Yer Alan Eğitsel İletiler” adlı bu çalışma 28/08/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Temel Eğitim Anabilim Dalı, Sınıf Eğitimi Programında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Bora BAYRAM..... İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Mesut BULUT ..... İmza:

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Kürşad KARA..... İmza:

Bu tezin Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

28/08/2019

Doç. Dr. Fahri GÜRBÜZ
Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Ulviye Alpay’ın Çocuk Kitaplarında Yer Alan Eğitsel İletiler” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

.../.../2019

İmza

Yasemin Rabia GÜRBÜZ

TEŞEKKÜR

Çocuk edebiyatı, çocuğu merkeze alarak yapılan edebiyatın içinde bağımsız bir alan olma yolunda ilerleyen bir edebiyat türüdür. Bu edebiyat türü çocuğun zihnine, duygularına, beğenilerine ve eğlenmelerine fırsat sağlamaktadır. Çocuk edebiyatındaki ürünler çocuğun gelişimsel özelliklerini dikkate alarak eğitsel iletiler yoluyla onlara ulaşmayı hedeflemektedir. Günümüzde çocuğa ve onun eğitimine verilen önem arttığı gibi bu alanda verilen eserlerin sayısı da artmaktadır. Modern Türk edebiyatı yazarlarından biri olan Ulviye Alpay, çocukların dünyalarına hitap etmeyi amaçlayan yazarlarımızdan biridir. Ulviye Alpay, çocuğun bireysel ve sosyal çevresini ele alıp çocuğun kişisel ve toplumsal yönünü geliştirmeyi amaçlayan eğitsel iletiler sunmaktadır. Bu çalışmada Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarında yer alan eğitsel iletilerin neler olduğu, aktarılış biçimleri ve sıklığı ele alınmıştır.

Tez çalışma sürecimin her aşamasında destek ve ilgilerini esirgemeyen, gerekli kolaylığı sağlayan değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Mesut Bulut'a sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen Ulviye Alpay'a teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatımda ve araştırmam süresince bana her zaman destek olan ve beni yalnız bırakmayan babam Ali Gürbüz'e, ağabeyim Yasin Cihan Gürbüz'e, yakın akrabalarım, arkadaşlarıma sonsuz minnet ve teşekkür ederim.

Araştırmamı ışığı ve inancı ile hayaline kavuşmamı, yeni düzeylere yükselmemi sağlayan en büyük güç kaynağım merhum annem Aynur Gürbüz'e ithaf ederim.

Yasemin   Rabia   GÜRBÜZ

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ULVIYE ALPAY'IN ÇOCUK KİTAPLARINDA YER ALAN EĞİTSEL İLETİLER

Yasemin Rabia GÜRBÜZ

Ağustos 2019, 148 sayfa

Bu araştırmanın amacı, modern Türk edebiyatının önemli yazarlarından biri olan Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarını eğitsel iletiler ve bunların aktarılış biçimleri bakımından incelemektir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın örneklemi oluşturan Ulviye Alpay'ın 13 çocuk kitabı incelenmiştir. Çocuk kitaplarındaki hikâyelerin eğitsel iletileri belirlenmiş ve iletilerin sınıflandırılması yapılmıştır. İletiler, Küçük (2005: 69) esas alınarak sunuluş biçimlerine göre “Doğrudan Aktarılan Eğitsel İletiler” ve “Dolaylı Yoldan Aktarılan Eğitsel İletiler” olmak üzere iki kategoride; amaçlarına ve içeriklerine göre ise “Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler”, “Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler”, “Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler”, “Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler” ve “Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler” olmak üzere beş kategoride sınıflandırılmıştır. Toplam 149 eğitsel iletiye ulaşılmıştır. Bu iletiler çocukların hayal âlemini genişletmesi, toplum ile bağ kurması, ahlaki, ulusal ve evrensel yönlerden kendini geliştirmesi açısından önem taşımaktadır. Bulgu ve yorumlardan elde edilen sonuçlara göre çocuklara, öğretmenlere, ailelere ve bu alanda araştırma yapacak araştırmacılara bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ulviye Alpay, ileti, eğitsel ileti, çocuk kitapları, çocuk edebiyatı.

ABSTRACT

MASTER THESIS

EDUCATIONAL MESSAGES IN ULVIYE ALPAY'S CHILDREN'S BOOKS

Yasemin Rabia GÜRBÜZ

August 2019, 148 page

The purpose of this research is to review Junior Books of Ulviye Alpay who is one of important writers in Turkish literature in terms of educational messages and how they were delivered to the recipients. Document review as a qualitative data analysis method was used in this research. All data were analyzed by using content analysis method. 13 junior books of Ulviye Alpay were reviewed. The educational messages in the stories were detected and categorized. Based on Küçük (2005: 69), they were classified by their presentation ways in two categories as “direct” and “indirect” messages, by their goals and contents in five categories as “messages supporting self-improvement”, “messages supporting social development”, “messages supporting moral improvement”, “messages supporting national thought” and “messages supporting universal thought”. Totally 149 messages were found. These messages are important for children to expand their imagination, to connect with society and to develop themselves in moral, national and universal aspects. Based on the findings and comments occurred after this research some suggestions were proposed to families, teachers and the related writers.

Key Words: Ulviye Alpay, messages, educational messages, junior books, children’s literature.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLOLAR DİZİNİ.....	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	xiii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş	1
Araştırmanın Konusu ve Problemi	3
Araştırmanın Amacı	4
Araştırmanın Önemi	4
Araştırmanın Sınırlılıkları	5
Varsayımlar	5
Terim ve Tanımları.....	6
İKİNCİ BÖLÜM	7
Çocuk Edebiyatında Eğitsel İletiler	7
Çocuk Edebiyatı	7
Çocuk Edebiyatının Tarihçesi	8
Dünya’da çocuk edebiyatının gelişimi.	8
Türkiye’de çocuk edebiyatının gelişimi.	10
Ulviye Alpay’ın hayatı ve eserleri.....	11
Çocuk Kitapları ve Eğitim.....	13
İleti.....	14
İletilerin sınıflandırılması.	16
<i>Sunuluş biçimlerine göre eğitsel iletiler. ....</i>	<i>16</i>
<i>Doğrudan aktarılan eğitsel iletiler. ....</i>	<i>17</i>
<i>Dolaylı yoldan aktarılan eğitsel iletiler. ....</i>	<i>17</i>
<i>Amaçlarına ve içeriklerine göre eğitsel iletiler. ....</i>	<i>17</i>
<i>Kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler. ....</i>	<i>18</i>
<i>Toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler. ....</i>	<i>19</i>
<i>Ahlaki gelişimi destekleyen eğitsel iletiler.....</i>	<i>19</i>

<i>Ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler.</i>	20
<i>Evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler.</i>	20
İlgili Araştırmalar	20
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	24
Yöntem	24
Araştırma Yöntemi	24
Evren ve Örneklem	24
Veri Toplama Teknikleri	25
Verilerin Analizi	25
Verilerin Kodlanması ve Temaların Bulunması	26
İnandırıcılık ve Tutarlılık	29
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	30
Bulgular ve Yorumlar	30
“Ben Balık Gibi mi Doğdum?” (BBGMD) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular	30
Ben balık gibi mi doğdum?	30
Bukalemun ve kertenkeleler.	31
Canavar gölgemmiş.	31
Çöp kutum gülümsüyor.	32
Karakeçi ve kınalıkuzu.	32
Mumla tanışan çocuk.	33
Üşengeç çocuğun serüveni.	33
“Ben Balık Gibi mi Doğdum?” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.	34
“Ben Balık Gibi mi Doğdum?” Hikâye kitabının önemi.	37
“İdil ve Düş Evi” (İVDE) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular	37
İdil ve düş evi.	37
“İdil ve Düş Evi” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.	39
“İdil ve Düş Evi” Hikâye kitabının önemi.	42
“Harflerle Dans” Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular	42
Ay ve ayıcık.	42
Benekli buzağının balonları.	42
Cırıldama dese de severim dedemi.	43
Çekirge.	43
Dağ keçisi ve çoban.	44
Eşek.	44
Füze fırlatan çocuk.	44
Gülümseyen güneş.	45
Ğ.	45
Hacivat ve karagöz.	46

İhlamur ağacı.....	46
İlkyaz gülümsüyor.....	46
Jandarma komutanı.....	47
Kırkayak ve karıncanın dostluğu.....	47
Lunaparkta bir leylek.....	48
Mutlu martılar.....	48
Narçiçeği.....	48
Ormanın dostu oduncu.....	49
Ördeklerin dans öğrenme sevinci.....	49
Palyaço.....	49
Rüzgargülü.....	50
Saçaklı'nın öyküsü.....	50
Şemsiye ve şakacı çocuk.....	51
Tavşanlar eğleniyor.....	51
Uçurtma uçuran çocuk.....	51
Üzümle konuşan çocuk.....	52
Vız vız vızıldayan arı.....	52
Yağmuru sevmeyen çocuk.....	52
Zebra ve zürafa.....	53
“Harflerle Dans” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.....	53
“Harflerle Dans” Hikâye kitabının önemi.....	59
“Babam Sınıfta Kaldı” (BSK) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular.....	59
Babam sınıfta kaldı.....	60
Balıkçı ve oğlu.....	60
Suçlu kim?.....	61
Yaz tatili.....	63
“Babam Sınıfta Kaldı” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.....	64
“Babam Sınıfta Kaldı” Hikâye Kitabının Önemi.....	71
“Seher Kuşu Flamingo” (SKF) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular.....	72
Seher kuşu flamingo.....	72
Hayvanlar ve insanlar.....	73
Kuş evi.....	74
“Seher Kuşu Flamingo” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.....	75
“Seher Kuşu Flamingo” Hikâye kitabının önemi.....	80
“Denizin Yakut Çocukları” (DYÇ) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular.....	80
Denizin yakut çocukları.....	80
Sığırcık.....	81
Üç güzel kelebek.....	81
“Denizin Yakut Çocukları” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.....	82

“Denizin Yakut Çocukları” Hikâye kitabının önemi.....	86
“Şirin Kız Yurdunu Geziyor” (ŞKYG) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular	86
Şirin kız yurdunu geziyor.	87
“Şirin Kız Yurdunu Geziyor” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.....	88
“Şirin Kız Yurdunu Geziyor” Hikâye kitabının önemi.	92
“Çocukların Sırrı” (ÇS) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular.....	93
Çocukların sırrı.	93
“Çocukların Sırrı” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.	94
“Çocukların Sırrı” Hikâye kitabının önemi.	98
“Soylu Kediler ve Tekirler” (SKVT) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular ...	98
Soylu kediler ve tekirler.	98
İki kardeş köpek.	99
Ördek yavrusunun öyküsü.	100
“Soylu Kediler ve Tekirler” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.	101
“Soylu Kediler ve Tekirler” Hikâye Kitabının Önemi.	104
“Arşivci Çocuk” (AÇ) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular.....	105
Arşivci çocuk.	105
“Arşivci Çocuk” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.	106
“Arşivci Çocuk” Hikâye kitabının önemi.....	110
“Gezginin Ayak İzleri” (GAİ) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular.....	110
Gezginin ayak izleri.....	110
“Gezginin Ayak İzleri” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.	111
“Gezginin Ayak İzleri” Hikâye kitabının önemi.	115
“Tren Gelir Hoş Gelir” (TGHG) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular	115
Tren gelir hoş gelir.	115
“Tren Gelir Hoş Gelir” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.....	116
“Tren Gelir Hoş Gelir” Hikâye kitabının önemi.	119
“Yalı” (Y) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular.....	119
Yalı.	119
“Yalı” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.	120
“Yalı” Hikâye kitabının önemi.	123
Ulviye Alpay’ın Çocuk Kitaplarındaki Eğitsel İletilerin Değerlendirilmesi.....	123
Kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin değerlendirilmesi.	127
Toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin değerlendirilmesi.	129
Ahlaki gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin değerlendirilmesi.....	130
Ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin değerlendirilmesi.....	130
Evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin değerlendirilmesi.	131
Eğitsel iletilerin sunuluş biçimlerine göre değerlendirilmesi.	132
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	134

Sonuç, Tartışma ve neriler.....	134
Sonuç	134
Tartışma.....	141
neriler.....	145
Kaynakça	146
Z GEÇMİŞ.....	150

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 1. <i>Araştırmada Kullanılan Hikâye Kitapları ve Yayınevleri</i>	24
Tablo 2. <i>Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler (KİGEDEİ)</i>	27
Tablo 3. <i>Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler (TOGEDEİ)</i>	28
Tablo 4. <i>Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler (AHGEDEİ)</i>	28
Tablo 5. <i>Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler (UDGEDEİ)</i>	28
Tablo 6. <i>Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler (EDGEDEİ)</i>	29
Tablo 7. <i>Ben Balık Gibi mi Doğdum? Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü</i>	36
Tablo 8. <i>İdil ve Düş Evi Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü</i>	41
Tablo 9. <i>Harflerle Dans Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü</i>	59
Tablo 10. <i>Babam Sınıfta Kaldı Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü</i>	70
Tablo 11. <i>Seher Kuşu Flamingo Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü</i>	79
Tablo 12. <i>Denizin Yakut Çocukları Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü</i>	86
Tablo 13. <i>Şirin Kız Yurdunu Geziyor Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü</i>	92
Tablo 14. <i>Çocukların Sırrı Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü</i>	97
Tablo 15. <i>Soylu Kediler ve Tekirler Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü</i>	104
Tablo 16. <i>Arşivci Çocuk Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü</i>	109
Tablo 17. <i>Gezginin Ayak İzleri Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü</i>	114
Tablo 18. <i>Tren Gelir Hoş Gelir Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü</i>	118
Tablo 19. <i>Yalı Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü</i>	122
Tablo 20. <i>Ulviye Alpay'ın Çocuk Kitaplarında Yer Alan Eğitsel İletilerin Eserlere Göre Dağılımı</i>	123
Tablo 21. <i>Ulviye Alpay'ın Çocuk Kitaplarında Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletileri Kullanım Sıklığı</i>	127
Tablo 22. <i>Ulviye Alpay'ın Çocuk Kitaplarında Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı</i>	129
Tablo 23. <i>Ulviye Alpay'ın Çocuk Kitaplarında Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı</i>	130
Tablo 24. <i>Ulviye Alpay'ın Çocuk Kitaplarında Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı</i>	131
Tablo 25. <i>Ulviye Alpay'ın Çocuk Kitaplarında Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı</i>	131
Tablo 26. <i>Ulviye Alpay'ın Çocuk Kitaplarında Yer Alan Eğitsel İletilerin Sunuluş Biçimleri</i>	132

ŒEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
<i>Œekil 1.</i> Ulviye Alpay'ın Hikâyelerindeki Eğİtsel İletilerin Kullanılma Sıklığı	126

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

AHGEDEİ	: Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler
AÇ	: Arşivci Çocuk
akt.	: Aktaran
BBGMD	: Ben Balık Gibi mi Doğdum?
BESAM	: Bilgi, Eğitim ve Sosyal Araştırmalar Merkezi
BSK	: Babam Sınıfta Kaldı
ÇS	: Çocukların Sırrı
DYÇ	: Denizin Yakut Çocukları
EDGEDEİ	: Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler
GAİ	: Gezginin Ayak İzleri
HD	: Harflerle Dans
İVDE	: İdil ve Düş Evi
hzl.	: Hazırlayan
KİGEDEİ	: Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
PEN	: Poets/Şairler-Essayists/Denemeciler-Novelist/Romancılar
s.	: Sayfa
SKF	: Seher Kuşu Flamingo
SKVT	: Soylu Kediler ve Tekirler
ŞKYG	: Şirin Kız Yurdunu Geziyor
TOGEDEİ	: Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler
TGHG	: Tren Gelir Hoş Gelir
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCDD	: Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları
TDK	: Türk Dil Kurumu
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

UDGEDEİ	: Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
vs.	: Vesaire
Y	: Yalı

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Çocuk, gelişim dönemi bakımından hayatı bir oyun sahnesi olarak algılamaktadır. 20. yüzyılın ortalarından itibaren gelişen teknoloji, oyun alanlarını bilgisayar, tablet, cep telefonuna taşımakta ve çocuğun sanal ortamlara erişimini kolaylaştırmaktadır. Sanal ortamlarda çocuklara sunulan oyunlar, reklamlar, olumlu veya olumsuz subliminal mesajlar içermektedir. Sanal ortamda oyunlar aracılığıyla aktarılan bu içerikler çocukların bilişsel, davranışsal ve psikomotor becerilerinin gelişimini etkisi altına almaktadır. Çocuğu gerçek dünyadan koparan sanal ortamlar, olumsuz iletilerin bireyin hafızasına kolayca yerleşmesine neden olmaktadır. Oysa çocuk, sanal ortamdan uzaklaşıp hayata dair yaşantılar edinmelidir. Çocuğun gelişimine katkı sağlayacak her türlü yaşantıyı sağlayan yollardan biri edebiyattır. Bu noktada edebiyat, insanın ve yaşamın gerçekliğini kişiye çeşitli yaşantılar aracılığıyla sunmaktadır. Ayrıca okurun bakış açısına ve olayları doğru yorumlamasına da katkı sağlamaktadır. “Edebiyat, insan ve yaşam gerçekliğini sanatçı duyarlılığı ile kavramamıza, bu gerçekliğe sanatçının penceresinden bakmamıza olanak sağlar.” (Sever, 2012, s. 3). Yazar, okuru süreçte aktif tutmaya çalışarak gerek gerçeği yansıtan gerek hayal ürünü olan eserlerin içine çeken olayı hissetmesini, yaşamasını ve anlamlandırmasını amaçlamaktadır. “Eğitim bakımından değeri, insana çok çeşitli duyma, düşünme ve hareket etme örnekleri vermesidir. İnsan ancak böyle geniş bir ortam içinde kendisine uygun olan yolu seçme özgürlüğü kazanır.” (Kavcar, 1999, s. 4). Bu bakımdan edebiyat, farklı insan durumlarını yansıtarak kişiye düşünce ve yaşantı zenginliği sağlar.

Yazar, eserlerinde belli bir yaşantıyı ya da hayal dünyasında tasarladığı gerçekliği okuruyla paylaşmayı ve ona bir ileti vermeyi amaçlamaktadır. İleti ise bilindiği gibi yazarın konuya yüklediği anlamdır. Yazar, iletisini okuruna açık ve net bir şekilde verdiği gibi okurun çabalayarak ulaşacağı örtük iletiler de verebilir. “Bazen bir metin terimsel anlamıyla yazınsallık niteliği taşıyorsa onun iletisini bulmak, onu belirli bir öneri ya da kalıba dönüştürmek oldukça güç olmaktadır.” (Özdemir, 2002, s. 26). Yazınsal metinlerdeki ileti kesin bir yargıya dönüştürülerek aktarılmaz. Bu anlamda iletilere tek bir yönden bakma-

mak gerekir. Metnin içine örtük bir şekilde işlenen iletiler, eserin bütününde bulunabilmektedir. “Metnin dokusuna sindirilen örtük ileti, konuya gizli bir anlam ve gizli bir öz yükler.” (Özdemir,1995, Akt. Sever 2012, s. 132). Bu anlamda yazar, konu ya da kahramanlar üzerinden okurun özdeşim kurmasını ve eğitsel iletilerin kazandırılmasını hedeflemektedir. Ayrıca çocuk edebiyatındaki eserler, okura bir ana duygu ya da bir ana düşünce verirken okurun bireysel gelişimini destekleyici ve topluma uyumunu da kolaylaştırıcı nitelikte olmalıdır.

Günümüzde çocuk edebiyatında eser veren yüzü aşkın yazar, bu alanın gelişimine katkı sağlamaktadır. 20. yüzyılın ortasından itibaren hızlı bir gelişim gösteren çocuk edebiyatı, her eserin okuruna vermek istediği ana duygu ve ana düşüncenin insan üzerindeki etkisini gözler önüne sermektedir. Çocuk edebiyatında yer alan eserlerin içerikleri, çocuğa görelilik ilkesini temel alan yapıda şekillendirilmelidir. “Çocuk edebiyatı eserlerinin çocuğun kavrama düzeyini geliştirmesinin yanı sıra okuduğu, dinlediği ve gözlemlediği durumlardan yola çıkarak duygu ve düşüncelerini ifade etmesine elverişli olması beklenmektedir.” (Yalçın, & Aytaş, 2016, s. 36). Şimşek (2012), çocuk edebiyatında eser verecek yazarların eğitim programlarını dikkate almalarının, çocukların karşılaştığı her şeyi irdelemelerinin ve eğitim sürecine katkı sağlayacak eğitsel iletileri işlemelerinin önemini dile getirmektedir. Çocuğa hitap eden edebiyatın içeriği hazırlanırken günümüzün normlarını dikkate alan ve teknolojik gelişmeleri içinde barındıran bir yapıda olmalıdır. “Çağımızın getirdiği teknolojik yenilikler ve bilimsel gelişmeler artık çocuk ve gençlerin her yaşta ve her düzeyde ilgi alanlarının, algılama kapasitelerinin değişkenlik gösterdiğini ortaya koymuştur.” (Yalçın, & Aytaş, 2016, s. 15). Bu bakımdan çocuk edebiyatı eserleri çocuğun yaşadığı çağın getirmiş olduğu yeniliklere ve bilimsel anlamdaki gelişmelere uygun olmalıdır.

Çocuk edebiyatı, çocuğun ulaşacağı kişisel değerlerin yanında ulusal ve evrensel değerleri korumayı ve onlara sahip çıkmayı da önemsemelidir. Çocuk edebiyatında 1980’li yıllarda daha çok vatan ve ulus sevgisine önem verilirken 2000’li yıllara doğru gelindiğinde ise evrensel anlayışa millî değerlerden daha fazla önem verilmektedir (Erdi, 2008). Günümüzde bu değerlerin içinden evrensel değerlere daha fazla yer verildiği görülmektedir. Son yıllarda çocuk edebiyatında yer alan kişi, olay, durum ve mesajlar, çocuğun evrensel ahlak anlayışının gelişmesine katkı sağlamalıdır (Uygan, & Demir, 2016, s. 24).

Bu alanda eser veren yazarlar ele aldıkları değerleri genişletip ulusal ve evrensel değerleri de birbiri ile paralel şekilde verebilir.

Alanyazında yapılan bazı araştırmalarda, Muzaffer İzgü'nün; Barış (2011), Gülten Dayıoğlu'nun; Özdemir (2008), Sevim Ak'ın; Tekin (2018), Aytül Akal'ın; Kavak (2018), Koray Avcı Çakman'ın; Gülgönül (2014), Bilgin Adalı'nın; Özaslan (2012), Muzaffer İzgü'nün; Kaplan (2013), Hidayet Karakuş'un; Cesur (2015), Mevlana İdris Zengin'in vb. çocuk edebiyatındaki eserlerinin eğitsel iletiler bakımından incelendiği görölmüştür.

Bu araştırmada, Ulviye Alpay'ın 13 çocuk kitabında yer alan hikâyeler içinde taşıdıkları eğitsel iletilere göre incelenecektir.

Araştırmanın Konusu ve Problemi

Çocuk kavramına yönelik farklı tanımlar yapılmıştır. “Çocuk, küçük yaştaki oğlan veya kız; soy bakımından oğul veya kız, evlat ve bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan.” (TDK, 2011, s. 556). Çocuk, anne karnında başlayan ergenlik döneminin sonuna kadar devam zihinsel, fiziksel, psikolojik ve sosyal açılardan da değişim ve gelişimi ifade eden insan olarak da ifade edilebilir.

Çocuğun kişilik gelişimi küçük yaşlardan itibaren başlamaktadır. Çocuğun ilgi, ihtiyaç ve beklentileri dikkate alınıp ona gerçekçi yaşam kapıları sunularak kişiliğinin gelişmesi sağlanabilir. “Bireyin düzenli ve mutlu bir yaşam sürdürebilmesi ve toplum içinde bir yer edinebilmesi, bu dönemde temeli atılan sağlıklı bir kişilik gelişimi ile olanaklı görölmektedir.” (Ulusoy, 2008, s. 182).

Günümüzde çocuklar birçok nedenden dolayı eşit koşullarda yaşamalarını sürdürememektedir. “Ailelerin sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi çocukların kişilik gelişimlerini etkilemektedir.”(Ulusoy, 2008, s. 182). Örneğin; ailesi olmayan, ekonomik durumu kötü olan, sağlık sorunu olan, şiddet içinde büyüyen, dışlanan, yurtlarda yaşayan kısacası yaşantı eksikliğine sahip diyebileceğimiz çocukların adaletsiz yaşam koşullarını dengelemek adına gelişim çağındaki her çocuğun evrensel ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirilmesi gerekmektedir. Çocukların içinde buldukları adaletsiz yaşam koşulları onlara sunulan fırsatlarla dengelenebilir. Çocukların kişisel, toplumsal, ahlaki, ulusal ve evrensel yönden gelişimlerini onlar için yazılan eserler sağlamaktadır. Karatay'a (2007, s. 466) göre çocuk edebiyatındaki eserler, çocuğu bilgilendirme, eğlendirme ve güzel vakit geçirmenin yanında eğitici yönüyle de öne çıkmaktadır.

Son yıllarda çocuk eğitime verilen önemin artmasına paralel olarak çocuk edebiyatı alanında yazılan kitapların önemi artarken işlevselliği konusundaki tartışmalarda beraberinde gelmektedir. Çocuk edebiyatındaki eserlerin işlevlerinden biri okuyucuya eğitsel ileti göndermesidir. Alanyazında günümüze kadar ulaşmış pek çok yazarın eserlerindeki eğitsel iletiler incelenmiş fakat modern Türk edebiyatı yazarlarından Ulviye Alpay tarafından kaleme alınan eserlere yönelik bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bu araştırmada çocuk edebiyatı yazarlarından Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarında yer alan iletilerin varlığı, eğitselliği ve iletilerin aktarılış şekli problem konusu edinilmiştir.

Araştırmanın Alt Problemleri.

- a) Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarında yer alan kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler nelerdir?
- b) Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarında yer alan toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler nelerdir?
- c) Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarında yer alan ahlaki gelişimi destekleyen eğitsel iletiler nelerdir?
- d) Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarında yer alan ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler nelerdir?
- e) Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarında yer alan evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler nelerdir?
- f) Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarında yer alan eğitsel iletilerin aktarılış şekli nasıldır?
- g) Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarında yer alan eğitsel iletilerin işlenme sıklığı nasıldır?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarındaki eğitsel iletilerin tespit edilmesidir.

Araştırmanın Önemi

Kitaplar, bireylerin eğitim sürecinde onlara katkı sağlayan yazılı araçlarından biridir. Özellikle çocuk edebiyatındaki kitaplar, genel itibarıyla çocuğun içsel dünyasına hitap eden, onun ilgi, ihtiyaç ve beklentilerini karşılamak amacıyla kaleme alınmaktadır.

Karatay'a (2007, s. 466) göre çocuk edebiyatı ürünleri çocuğu doğrudan eğitmek amacıyla kaleme alınmasa da çocukta olumlu izlenimler bırakmayı hedeflemektedir. Ayrıca bu eserler, okurda duygusal çağrışımlar uyandırırken okuru yeni bir arayışa yöneltmelidir.

Her yazar, eserini oluştururken okuruna bazı iletiler vermeyi amaçlar. Çocuk edebiyatındaki eserlerde çocuğa verilecek iletiler ve öğrenmesi hedeflenen bilgiler, bir kahramanın ağzından bir olay yoluyla veya doğrudan ifade edilen bir cümle ile verilebilmektedir.

Çocuk edebiyatındaki eserlerde aktarılan iletilerle okuyucunun ulusal ve evrensel gerçekleri öğrenmesi, topluma ve doğaya uyum sağlaması, insanları ve diğer canlıları tanıması sağlanmalıdır. Bu araştırma ile Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarının eğitsel iletileri incelenerek çocuklara, öğretmenlere, ailelere ve bu alanda araştırma yapacak araştırmacılara yönelik öneriler ifade edilecektir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada, çocuk edebiyatında eser veren Ulviye Alpay tarafından kaleme alınan 13 çocuk kitabındaki hikâyeler incelenmiştir. Bunlar: “Ben Balık Gibi mi Doğdum?, İdil ve Düş Evi, Harflerle Dans, Babam Sınıfta Kaldı, Seher Kuşu Flamingo, Denizin Yakut Çocukları, Şirin Kız Yurdunu Geziyor, Çocukların Sırrı, Soylu Kediler ve Tekirler, Arşivci Çocuk, Gezginin Ayak İzleri, Tren Gelir Hoş Gelir ve Yalı” adlı çocuk kitaplarıdır. Araştırma, Ulviye Alpay tarafından çocuklara yönelik yazılan eserlerden “Harflerle Dans, Soylu Kediler ile Tekirler, Ben Balık Gibi mi Doğdum?, Babam Sınıfta Kaldı” adlı kitaplara ulaşamadığı için yazar tarafından gönderilen taslak metinler üzerinden çalışılmıştır. “İdil Gülen Çocuk” adlı kitap, “İdil ve Düş Evi” adlı kitabın içinde; “Kuş Evi” adlı kitap ise “Seher Kuşu Flamingo” adlı kitabın içinde yer alan hikâyelerden biri olduğu için bu iki kitap yeniden ele alınmamıştır.

Sunuluş biçimlerine göre iletiler sınıflandırılırken iletilerden bazıları hem doğrudan hem de dolaylı olarak ele alındığı için iki kez sayılmıştır.

Varsayımlar

Bu çalışmada ele alınan Ulviye Alpay'ın hikâyelerinde hitap edilen kesimin çocuklar olduğu düşünülmektedir. Bu hikâyeleri okuyan ya da dinleyen bir çocuğun kişilik geli-

şimine, kavram ve değer yargılarına katkı sağlayacağı düşüncesi varsayım olarak kabul edilmiştir.

Terim ve Tanımları

Bu çalışmada sıkça geçen tanımlar şu şekildedir:

Çocuk: “Küçük yaştaki oğlan veya kız; soy bakımından oğul veya kız, evlat ve bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan.” (TDK, 2011, s. 556).

Çocuk Edebiyatı: “Çocukların hayatı kavramasına yardımcı olan, hayal gücünü geliştiren, okuma sevgisini aşıl原因, eğitici bir edebiyat türü, çocuk yazını.” (TDK, 2011, s. 557).

İleti: “Yazı veya sözle verilen, gönderilen bilgi veya mesaj.” (TDK, 2011, s. 1125).

İKİNCİ BÖLÜM

Çocuk Edebiyatında Eğitsel İletiler

Bu bölümde çocuk edebiyatının temelini oluşturan çocuk edebiyatı, temel kavram ve değerler, iletiler, iletilerin sınıflamasına yönelik bilgiler sunulmuştur.

Çocuk Edebiyatı

Çocuk, ilk olarak erken çocukluk döneminde annesinden veya ninesinden duyduğu ninnilerle çocuk edebiyatı ile tanışmaktadır. Çocuğun çevresindekilerden duyduğu ninniler, masallar, öyküler, tekerlemeler, bilmeceler, şiirler vb. gibi çocuk edebiyatı türleri bu tanışmayı sağlamaktadır. “Çocukların hayatı kavramasına yardımcı olan, hayal gücünü geliştiren, okuma sevgisini aşıl原因an, eğitici bir edebiyat türü, çocuk yazını.” (TDK, 2011, s. 557). Bu bakımdan çocuk edebiyatı, çocuğu merkeze alarak onun ilgi, ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda yapılan edebiyatın bir alanıdır. Yalçın ve Aytaş (2016), çocuk edebiyatını çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce, yeteneklerine ve zevklerine hitap eden eğitirken eğlenmelerine de katkıda bulunan sözlü ve yazılı verimler olarak açıklamaktadır. Oğuzkan’a (2000, s. 2-3) göre çocuk edebiyatı, 2-14 yaş arasındaki kimselerin (çocukluk çağı), ihtiyaçlarını karşılayan bir edebiyat olarak anlaşılmalıdır. Ayrıca çocuğun ruhunu besleyen en etkili yazın türünün yine çocuk edebiyatı olduğunu da ifade eder. Bu alan çocuğun hayal dünyasında kendini algılayıp içselleştirdiği, karakterlerle hayatı ve gerçekliği idrak ettiği bir alandır. Çocuk edebiyatının belli bir dönem aralığını kapsadığını ifade eden bir diğer açıklama ise Gültekin’e aittir. Gültekin (2011), “Çocuk edebiyatı” ya da “çocuk yazını”ndan okul öncesi çocuklar ile ergenlik çağına (10-12 yaş arasındaki) giren çocuklara özgü olarak üretilen ve bu genç okuyucu grubuna sunulan tüm edebi ürünlerin (belletristik ve konulu yazın) anlaşıldığını belirtmektedir.

Çocuk edebiyatı, çocuğun gelişimine pek çok alanda katkı sağlamaktadır. Çocuğun hayal gücünün gelişmesini, kültür düzeyinin artmasını, alıcı ve ifade edici dilinin gelişimine yardımcı olmaktadır. “Sağlam bir dil beğenisi ve bilinci kazandırmak, çocukların dünyaya umutla ve gerçekçi bir gözle bakabilmelerini sağlamak, onlara insancıl

değerleri çeşitli yollarla öğretmek çocuk yayınlarının ana amaçları arasında sayılabilir.” (Çiçek, 2017, s. 17).

Çocuk Edebiyatının Tarihçesi

Çocuklar için yazılmış edebiyat yapıtlarına yirminci yüzyılın ortalarına doğru rastlanmaktadır. Çocuk edebiyatındaki bu boşluk, çocuğa uyarlanabilecek yapıtlarla doldurulmaya başlanmıştır. Edebiyat alanındaki eserlerden çocuk edebiyatına uyarlamalar yapılmıştır. Bu uyarlamalara örnek olarak Daniel Defoe’dan Robinson Crusoe, Cervantes’ten Don Kişot ve Jonathan Swift’in Güliiver’in Gezileri gösterilebilir. Çocuk edebiyatındaki bu gelişimi çocuklara seslenebilecek masallar ve destanlar sürdürmüştür (Baymur, & Demiray, 1961; Dilidüzgün, 1996; Gürel, 1992). Türkiye’de çocuk edebiyatının gelişimi, dünyadaki çocuk edebiyatının gelişimi ile yakından ilgilenmektedir. Çocuğun merkeze alınması, yayınların artması, uluslararası çocuk kitaplarının basım ve dağıtımı, dünyanın farklı ülkelerinde açılan sergilerle çocuk yazını daha çok önem kazanmaya başlamıştır.

Dünya’da çocuk edebiyatının gelişimi.

Çocuk edebiyatının günlük yaşama aktarımı bakımından karşımıza çıkan ninniler, büyükler tarafından anlatılan masal ve efsaneler tarihin ilk eserleri arasında yer almaktadır. Tarih boyunca yerini koruyan ninni, masal ve efsanelerin dışında 15. yüzyılın başlarında İngiltere, Fransa, Almanya, Amerika Birleşik Devletleri ve İskandinav ülkelerinde çocuk edebiyatı ve gelişimine yönelik adımlar görülmektedir (Tüfekçi Can, 2014).

İngiltere’de 15. yüzyıla yakın yıllarda tutucu düşünürlerin ve din adamlarının baskıları sonucu çocukların ders kitapları dışında bir kitabın okunması uygun görülmemektedir. 15. yüzyılın ortaları ile 16. yüzyılın başlarında bu geleneksel tutuma karşı çocukların ilgisini çeken eserlerin ortaya çıkması engellenememiştir. Bu eserler, kullanılan dil ve görsel bakımından çocuklara hitap edecek nitelikte ve basit biçimde hazırlanmıştır. Hazırlanan bu eserler “Robin Hood”, “Tom Thumb” vb. halk edebiyatı eserlerinden yapılan uyarlamalar sonucu çocuk edebiyatına kazandırılmıştır. İngiltere’de çocukların ilgilerine yönelik okuma ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çocuk edebiyatına yönelik hazırlanan eserlerin yayımına 17. yüzyılda rastlanmaktadır. Çocuk edebiyatında yer alan bu eserleri genel itibarıyla eski çağ efsaneleri, ortaçağın ünlü hikâyeleri ve peri masalları oluşturmaktadır (Neydim, 2003).

Fransa’da çocuk edebiyatı 17. yüzyılda La Fontaine’in fabl türü eserleri ve Charles Perrault’un peri masalları ile başladığı görülmektedir. Jean Jacques Rousseau’nun çocuğa ilişkin görüşleri çocuk edebiyatı alanında uğraşanları derinden etkilemiştir. Rousseau’nun ileri sürdüğü düşünce ve ilkeleri benimseyen yazarlar, eserlerinde dürüstlük, erdem, özveri vb. gibi değerleri işlemeyi önemsemişlerdir. Ahlaki ve öğretici anlayış Fransız çocuk edebiyatında 20. yüzyılın başlarına kadar devam etmiştir (Gürel, 1992).

Avrupa gibi Amerika Birleşik Devletleri’nde de çocuk edebiyatının gerekli olduğu düşüncesi çok erken benimsenmiştir. “Ali Baba ve Kırk Haramiler”, “Alâatin ve Lambası”, “Gemici Simbad” gibi Bin Bir Gece Masalları’ndan yararlanılarak kaleme alınan eserlerin çocuklar için basitleştirilerek ele alınması ve kitapçık haline getirilerek ucuza satılması Amerika Birleşik Devletleri’nde büyük ilgi uyandırmıştır (Türkmen, 2000).

İskandinav ülkelerinde çocuk edebiyatına yönelik Johann David Wyss’in (1743-1818), İsviçreli Robinson Ailesi (Swiss Family Robinson), Jonathan Swift’in (1667- 1745) Gulliver’in Gezileri (Gulliver's Travels) adlı eserlerin kaleme alındığı görülmektedir. Günümüzde etkisini halen sürdüren bu eserlerin, dil ve anlatım bakımından değişikliklere uğradığı ve farklı dillere çevrilerek diğer ülkelerde yaşayan milyonlarca çocuk tarafından ilgi ve zevkle okunmaya devam ettiği görülmektedir (Kıbrıs, 2000).

Rönesans ile beraber gelen sanayileşme, aydınlanma ve kentleşme üretim sürecini ve biçimini etkilemiş ayrıca eğitilmiş insan gücünün önemini de artırmıştır. Bu gelişmeler, 19. yüzyılda çocuk edebiyatına olan yönelime yeni bir ivme kazandırmıştır. Ayrıca yazılan ve yayımlanan çocuk edebiyatı eserlerinde de artış sağlamıştır. Toplumda görülen ekonomik, sosyolojik ve kültürel değişimler çocuk edebiyatının önemini ortaya çıkararak gelişmeye ve büyümeye yol açtığı gözlenmiştir (Zeki, Temizyürek, & Şahbaz, 2007).

20. yüzyılın başlarında politik eğilimin etkisinde kalan çocuk edebiyatı, gelişimini sürdürmüş ve çocuğun gerçekçi ve eşitliği kabul eden anlayışını ön planda tutarak değer olgularının işlendiği eserlerin yayınlanmasına katkı sağlamıştır. Günümüzde Avrupa’nın pek çok yerinde olduğu gibi Amerika Birleşik Devletleri, İskandinav ülkeleri ve Japonya çocuk edebiyatına yüzlerce eser kazandırmış ve değer aktarımının önemini artırmıştır (Çılgın, 2007).

Türkiye’de çocuk edebiyatının gelişimi.

Türkiye’de çocuk edebiyatı ninni, tekerleme, masal, bilmece ve halk hikâyesi gibi sözlü eserlerle aktarılmıştır. Türkiye’de çocuk edebiyatının başlangıcı olarak Tanzimat dönemi sayılmaktadır. Bu dönemden önce çocuklara yönelik doğrudan öğüt verici kitaplar yer almaktaydı. Bu eserlerden Nabi (1642-1712)’nin oğluna öğüt vermek amacıyla kaleme aldığı “Hayriyye” ve Divan şairlerinden Sümbülzâde Vehbi (1718-1809)’nin oğluna ahlak ve görgü dersleri vermek için kaleme aldığı “Lûtfiye-i Vehbî” adlı mesnevisi yer almaktadır (Geçgel, 2005). Bu eserler daha çok büyüklere yönelik olduğu için tam anlamıyla çocuk edebiyatı olarak değerlendirilemez. Tanzimat dönemi yazarlarından Şinasi, Recaizâde Mahmut Ekrem ve Ahmet Mithat Efendi’nin Fransızcadan dilimize çevirdikleri kısa şiirler ve fabl kitapları, çocuk edebiyatının ilk eserleri arasında yerini almıştır. Tanzimattan sonra çocukların ilgileri, okuma kabiliyetleri dikkate alınarak hazırlanan eserler görülmektedir. Kayserili Doktor Rüştü’nün 1859’da “Nuhbetül Etfal (Çocuklar İçin Seçki)” adıyla ve ilk Türkçe alfabe ile kaleme alınan eser, içinde fabl ve hikâyecik bulunması nedeniyle önemli çocuk edebiyatı eserleri arasında bulunmaktadır (Baymur, & Demiray, 1961).

Tanzimattan sonra dünya çocuk klasikleri arasına giren eserlerin dilimize çevrilerek çocuk edebiyatında yer aldığı görülmektedir. Dünya çocuk klasiklerinden çevirisi yapılan eserlere bakıldığında “Tercüme-i Hikâye-i Robinson (Daniel Defoe, 1864), Gülliver’in Seyahatnamesi (Jonathan Swift, 1872), 80 Günde Devr-i Alem (Jules Verne, 1883), Merkez-i Arza Seyahat (Jules Verne, 1887), Beş Haftada Balonla Seyahat (Jules Verne, 1887) gibi başlıca eserler yer almaktadır. Tanzimat yıllarında çevirisi yapılan bu eserlerin çocuk edebiyatımızın gelişmesinde etkili oldukları görülmektedir (Geçgel, 2005).

Ziya Paşa, Fransız edebiyatının önemli yazarlarından olan J. J. Rousseau’nun “Emile” adlı çocuk edebiyatı eserini çevirmiştir. Recaizade Mahmut Ekrem’in “Tefekkür” adlı kitabında çocukluk anılarını ele aldığı bölüm ile Muallim Naci’nin “Ömer’in Çocukluğu (1899)” sekiz yaşına kadar ki çocukluk anılarını ele aldığı kitap o dönemdeki çocuklar tarafından okunan eserlerdendir (Kıbrıs, 2000; Türkmen, 2000; Zeki, Temizyürek, & Şahbaz, 2007).

Cumhuriyetin ilan edildiği dönemde Abdullah Ziya Kozanoğlu’nun kaleme aldığı “Kızıltuğ (1923), Atlı Han (1924), Türk Korsanları (1926), Gültekin (1928)” adlı eserler doğrudan doğruya çocukların ilgisini ve beğenisini çekecek nitelikte tarihî romanlar

arasında yerini almıştır. 1940'lı yıllardan sonra masal ve halk hikâyeleri kaleme alınmaya başlanmış ve Eflatun Cem Güney'in "Dertli Kaval (1945), Nar Tanesi (1946), En Güzel Türk Masalları (1948), Nasreddin Hoca Fıkraları (1957), Evvel Zaman İçinde (1957), Bir Varmış Bir Yokmuş (1956), Dede Korkut Masalları (1958), Gökten Üç Elma Düştü (1960), Az Gittim Uz Gittim (1961)" adlı eserleri yayınlanmıştır. Güney'in "Açıl Sofram Açıl" kitabı, Danimarka'daki "Hans Christian Andersen Medal Kurumu" tarafından 55 ulusun çağdaş masal yazarları arasından seçilerek onur listesine alınan 11 eser arasında en mükemmeli kabul edilmiş ve Güney'e, Andersen Pâyesi Şeref Diploması ve Dünya Çocuk Edebiyatı Sertifikası verilmiştir (Türkmen, 2000).

Çocuk edebiyatına yönelik Orhan Veli Kanık "La Fontaine" fablını ve "Nasrettin Hoca Hikâyeleri" adlı eserini yayımlamıştır. Mehmet Necati Öngay'ın, Mümtaz Zeki Taşkın'ın, Cahit Uçuk'un ve Oğuz Tansel'in kaleme aldığı ve farklı ödüllerin layık görüldüğü pek çok çocuk edebiyatı eseri de bulunmaktadır (Erdal, 2009).

1970'li yıllarda çocuk edebiyatına yönelik ele alınan eserlerde çocukların çalışma isteğini artıran, onlara arkadaşlığı, dayanışmayı, paylaşmayı özendiren ayrıca insancıl ve barışsever tutum ve davranışlar kazandıran evrensel konu ve temalara öncelik verildiği görülmektedir. TDK, bilim ve sanat çalışmalarını desteklemek amacıyla 1955 yılında "Bilim ve Sanat Ödülü" vermeye başlamış ve 1977'de "çocuk yazını" türünü de eklemiştir. TDK'nin Çocuk Yazını Ödülü'nü kazananlar arasında "1977 - Oğuz Tansel (Allı ile Fırfırı), 1978 - İsmail Uyaroğlu (Çocuk ve Şiir), 1979 - Işıl Özgentürk (Hayat Okulu), 1980 - Vedat Dalokay (Kolo), 1981 - Ali Püsküllüoğlu (Nasrettin Hoca), 1982 - Abdülkadir Budak (Bir Gül Çocuk)" adlı yazar ve eserleri bulunmaktadır (Geçgel, 2005).

Günümüzde pek çok yazar çocuk edebiyatında farklı türlerde eser vermekte ve dünya çocuk edebiyatı klasikleri arasına giren eserlerin çevirisini yapmaktadır.

Ulviye Alpay'ın hayatı ve eserleri.

Günümüz çocuk edebiyatı yazarları arasında bulunan Alpay, çocuklara yönelik öykü ve roman türünde eserler kaleme almaktadır. Yazar halen İstanbul'da yaşamaktadır.

Ulviye Alpay, 27 Haziran 1951, Adana doğumlu olup çocukluk yıllarını Adana'da geçirmiştir. Ankara'da ortaokul eğitimini tamamlayan yazar, Zübeyde Hanım Lisesi mezunudur. Okul yıllarından sonra 1973-79 yılları arasında Ankara'da bir kamu

kuruluşunda çalışmıştır. Yoğun iş temposunun arasında kendini çocuk edebiyatına eserler vermeye adanmış yazar, 1996'dan sonra yazarlık çalışmalarına ağırlık vermiştir.

Pırpır, Bir Kedi Kükredi, Gezgin Öyküler adında pek çok öyküsü, TRT'de çocuk programlarında yayınlanmıştır. Yazar, TRT Çocuk kanalındaki "Canlı Serüven" adlı programın bir süre danışmanlığını yapmıştır.

1998 yılında Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu "GAP" kanalınca hazırlanan "Dört Mevsim Kadın" programında "Tombala" adlı öyküsü 1. Başarı Ödülü'ne değer görülmüştür. 1999 yılında "Mavi Bir Merhaba" adlı öyküsüyle 1999 yılı Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü paylaştı. XV. Uluslararası Kıbata Edebiyat Sempozyumu'nda Arslan Bayır, Albatroslarla Yolculuk adlı konuşmasında Ulviye Alpay'ın Çalkantı kitabını ele almıştır.

Ulviye Alpay, 2000-2002 yılları arasında Türk Dili Dergisi'nde çalışmış ve 2008-2009 yılları arasında Gemport dergisinin Genel Yayın Yönetmenliği görevini üstlenmiştir. Yazar, 2007 yılından itibaren Dünya Ağacı Yayınları ve Hera Yayınları'nın editörlüğünü yapmaktadır.

BESAM (Bilgi, Eğitim ve Sosyal Araştırmalar Merkezi), PEN (Poets/Şairler-Essayists/Denemeciler-Novelist/Romancılar) yönetim kurullarında görev yapan Ulviye Alpay, 2018 Pen Kadın Yazarlar Komitesi başkanlığına getirilmiştir.

Yazar, Dil Derneği, Edebiyatçılar Birliği, Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir. Eserlerini Türk Dili Dergisi, Varlık, Kıyı, Çağdaş Türk Dili, Adam Öyküleri ile Bizim Gazete'de yayımlamıştır.

- **Başlıca Eserleri**

Mavi Bir Merhaba (öykü),

Çalkantı (roman),

Şarap Kadın (roman),

Sevmek Gerek (biyografi).

- **Gençlik Kitapları**

Ben Sevilmeye Değerim 1. Kitap,

Ben Sevilmeye Değerim 2. Kitap.

- **Çocuk Kitapları**

Arşivci Çocuk,
Ben Balık Gibi mi Doğdum?,
Babam Sınıfta Kaldı,
Çocukların Sırrı,
Denizin Yakut Çocukları,
Gezginin Ayak İzleri,
Harflerle Dans,
İdil Gülen Çocuk,
İdil ve Düş Evi,
Kuş Evi,
Seher Kuşu Flamingo,
Soylu Kediler ve Tekirler,
Şirin Kız Yurdunu Geziyor,
Tren Gelir Hoş Gelir (Şehir Tiyatroları'nın repertuarına alındı),
Yalı.

Çocuk Kitapları ve Eğitim

Kitap, insan hayatını etkileyen ve değiştiren etmenlerden biridir. “Ciltli veya ciltless olarak bir araya getirilmiş, basılı veya yazılı kâğıt yaprakların bütünüdür.” (TDK, 2011, s.1450). “Çocuk kitapları, yaşam çizgisinde karşılaşılabilecek sorunlara oluşturulacak yanıtları, verilecek tepkileri sanatçı bakış açısıyla örneklendiren bir kaynaktır.” (Sever, 2012, s. 190). “Eğitim sürecinin temel taşı olan çocuk kitapları, çocuğun hayal dünyasında çağrışımı olan, zengin kelime hazinesi ile anadili geliştirebilecek niteliğe haiz, ulusal ve evrensel değerleri estetik bir boyuta taşıyan, çocuğun psiko-sosyal gelişimini destekleyecek nitelikte severek okuduğu ve zevk aldığı yazılı/sözlü eserlerdir.” (Temizyürek, 2003, s. 162). Kitaplar, hayatımızın her döneminde önemli bir yere sahiptir. Kitapların hayatımıza girmesi ve onlarla tanışmanın kesin bir yaşı ya da kesin bir dönemi yoktur. Çocuğun kitaplarla olan tanışma safhası çoğunlukla okuldan önceki dönemlerde

gerçekleşmektedir. Bu dönemdeki çocuk, kitabı eline alıp resimlerinden de yola çıkarak okumaya çalışır. Bu dönemden itibaren ise okuma bilinçli bir şekilde gerçekleşir.

Kitap okumak, kişinin kendine yapacağı en iyi yatırımdır. Bu bakımdan kitap seçimi oldukça önemlidir. “Kitaplar çocuğun yaşına, ilgi ve gereksinimlerine uygun olarak insan ve yaşam gerçekliğini anlamasına katkı sağlamalı, her şeyden önemlisi de çocuk ile yaşam arasında güçlü bir bağ oluşturmalıdır.” (Sever, 2012, s. 191). Doğru bir kitap seçimi kişiyi olumlu yönde geliştirir. Kitap okuyan kişinin hayal dünyası zenginleşir, ufku genişler ve sözcük dağarcığı artar. Ayrıca kişinin hayata bakış açısı değişir ve eleştirel düşünme becerileri gelişir.

Aytaş’a (2003, s. 156) göre eğitim sürecinde okuma gelişimi beş aşamadan meydana gelmektedir.

1. Temel eğitim öncesi ve temel eğitimin ilk yıllarını kapsayan aynı zamanda öğrencilerinde okumaya istekli olduğu dönemdir. Öğrenme için gerekli yeteneğin elde edilmesi ile okumaya ilk adım atılmaktadır.
2. Başlangıç düzeyi, okumanın ilk aşamasını geçen öğrencilerin tek başına okuma yapabilecek seviyeye ulaştığı dönemdir.
3. Okuma alışkanlığının kazanıldığı ve serbest okumanın yapıldığı dönemdir. Bu dönem temel eğitimde kritik dönemdir. Bu aşamada hem çocuk kitapları okumanın hem de olumlu tutum ve davranışların pekiştirilmesi gerekmektedir.
4. Bu dönem, öğrencinin okuma isteği ve alışkanlığının gelişmesine, kendi kitaplarını seçmesine ve okumada bireyin kültürünün zenginleşerek artmasına kaynaklık ettiği dönemdir.
5. Okumada ilgi ve zevk almanın evrildiği, okuma alışkanlıklarının kazanıldığı, kitap seçiminde duygunun ağır bastığı ve kişisel fikirlerin paylaşılmaya başlandığı dönemdir.

İleti

İleti, “Yazı veya sözle verilen, gönderilen bilgi veya mesaj.” (TDK, 2011, s. 1125). “Bir kimsenin başkasına bildirmek istediği haber, görüş, öneri ve yazın yapıtında insanlığa bildirilen yeni görüştür.” (Göğüş, 1998, s. 70). Akbayır (2007, s.223), iletiyi üzerinde durmak, söz söylemek amacıyla seçilen konuda öne sürülen, açıklanan, savunulan, yazarın

okura iletmek istediği temel düşünce ya da temel görüş olarak açıklamaktadır. Sever (2012, s. 140) ise yazarın okurla paylaşmak istediği asıl düşünce şeklinde ifade etmektedir.

İleti, iletişimin bir parçasıdır. Akbayır'a (2007) göre iletişim, bir kişiden diğer kişi ya da kişilere mesajın aktarılması yönündedir. "İletişim sürecini başlatan kişi, kaynak; kaynaktan alıcıya gönderilen uyarıcılar, mesaj; mesajın alıcıya iletilmesini sağlayan araç, yöntem ve teknikler, kanal; gönderilen mesaja hedef olan kişi, alıcı; alıcının kaynak tarafından gönderilen uyarıcılara verdiği tepki, dönüttür." (Ergin, & Birol, 2005, s. 27).

Edebi eserlerde iletişim unsurlarında bulunan kaynak, yazardır. Alıcı, eseri okuyan okuyucudur. Eserlerdeki ileti, verilmek istenen ana düşüncedir. Kanal, iletiyi göndermeyi sağlayan yazı, söz, işaret, resim gibi araçlardır. Geri bildirim ise okuyucunun iletileri alıp özümsemesi ve hayatına aktarmasıdır. İleti, kaynaktan alıcıya gönderilen bir mesaj ya da bir bilgi olduğu gibi duygu ve düşünceler de olabilir. "İletişimin olması için kaynağın, mesajın ve alıcının mutlaka olması gerekir." (Akbayır, 2007, s. 224).

Her yazar, eserini oluştururken belli bir amaç için yazmaktadır. Eserlerin türü ne olursa olsun hepsinde okura verilmek istenen bir ileti vardır. Bu iletiler genellikle metnin içine dağıtılmıştır. "Her edebiyat yapıtı, kendi yapısı içinde bir bütündür. Bu edebiyat yapıtlarının iletisini de bu bütünlük içinde aramak gerekir." (Özdemir, 2002, s. 24). Zaten iletisi olmayan bir eser de düşünülemez.

Yazar, iletilerini okura çeşitli şekillerde vermektedir. Yazarın iletilerini okura verme şekillerinden biri konudur. Özdemir'e (2011) göre yazar, konuyu iletisini aktarmak için bir araç olarak kullanmaktadır. Metin türlerinden yazınsal ya da öğretici nitelikli yapıtlarında vermek istediği iletiler vardır. Bu nitelikli yapıtların iletileri farklı aktarım biçimleri vardır. Yazınsal yapıtlarda iletiler, öğretici yapıtlarda olduğu gibi okuyucuya açıkça verilmez. "Yazınsal yapıtlarda öncelikli amaç öğretmekten çok yaşama ve insana yönelik duyarlık oluşturmaktır." (Sever, 2012, s. 145). "İleti, metnin anlatım biçimine göre değişir. Sözelimi, bir tartışma metninde ileti tez üzerinde verilirken bir öyküleme metninde metnin içine sindirilebilir." (Akbayır, 2007, s. 224).

Çocuk kitaplarında verilmek istenen iletiler, çocuğa olumlu davranış kazandıracak, onun topluma uygun bir birey ve iyi bir insan olmasına yardım edecek nitelikte olmalıdır. İletiler, aynı zamanda çocuğun hayata karşı bir duyarlılık oluşmasını ve objektif bir bakış açısı kazanmasını sağlamalıdır. "İletiler, çocuğa emir verici, baskıcı ve yaptırıma dayalı olmamalıdır. Ayrıca doğrudan öğüt vermemeli, aktarılmak istenen mesaj eserin içine örtük

bir şekilde paylaştırılmalıdır.” (Küçük, 2005, s. 66). Sever (2012, s. 162), yazarların kural koymaktan ve yaptırımcı tutum sergilemektense çocukların gelişimsel özelliklerini dikkate alarak yaşam durumlarının neden ve sonuç ilişkilerini ortaya koymaları gerektiğini ifade etmektedir Ayrıca yazarlar, iletileri aktarırken bazı görüşlerden de uzak olmalıdır. Çocuğa ırkçılık, intikam, hırs, saldırganlık, öç alma, kadercilik, boş inanış gibi yanlış tutum ve duyguları empoze etmemelidir. Özellikle ideolojik görüşlere yer vermemelidir.

İletilerin sınıflandırılması.

Küçük (2005, s. 69), iletileri kendi içinde sunuluş biçimlerine, amaçlarına ve içeriklerine göre üç gruba ayrılmaktadır.

Sunuluş biçimlerine göre iletiler;

1. Dolaylı Yoldan Aktarma

1. Doğrudan Aktarma

Amaçlarına göre iletiler;

1. Kişisel Gelişimi Destekleme Amaçlı İletiler

2. Sosyal Gelişimi Destekleme Amaçlı İletiler

3. Ahlaki Gelişimi Destekleme Amaçlı İletiler

İçeriklerine göre iletiler;

3.1. Ulusal İletiler

3.2. Evrensel İletiler

Araştırma sürecinde amaçlarına ve içeriklerine göre eğitsel iletiler tek bir kategoride derlenerek sunulmuştur.

Sunuluş biçimlerine göre eğitsel iletiler.

Eğitsel iletilerin aktarılış biçimleri de eğitsel iletilerin içerikleri kadar önemlidir. “Sunuluş biçimlerine göre iletiler, doğrudan aktarma ve dolaylı yoldan aktarma olmak üzere ikiye ayrılır.” (Küçük, 2005, s. 69). Bu bölümde sunuluş biçimlerine göre iletiler “Doğrudan Aktarma ve Dolaylı Yoldan Aktarma” yerine “Doğrudan Aktarılan Eğitsel İletiler ve Dolaylı Yoldan Aktarılan Eğitsel İletiler” olarak yer verilmiştir. Öğretici metinlerde eğitsel iletiler doğrudan verilmektedir. Roman, öykü, şiir gibi kurmaca metinlerde eğitsel iletiler ise dolaylı aktarmalarla okura verilmektedir.

Doğrudan aktarılan eğitsel iletiler.

Yazar, çocuk edebiyatı ürünlerinde herhangi bir aracı kullanmadan istediği iletiyi açık ve net bir şekilde okuruna aktarır. Özdemir (2002, s. 32), öğretici yazılarda iletilerin tek olduğunu belirtmektedir. Doğrudan aktarılan eğitsel iletiler, öğretici metinler yoluyla okura iletilir. Öğretici nitelikli eserlerde araştırmaya ve bilgi edinmeye yönelik doğrudan verilen bu iletiler, çocuğa ağır geleceği için onun okumaya karşı isteğinin azalmasına neden olur. Çocuğu merkeze almak yerine nasihat ve öğüt tarzı olan iletiler, çocukta olumlu davranış değişikliğine de engel olur. Dilidüzgün (1996, s. 123) de aşırı öğreticilikten ve tek yanlı olmaktan kaçınılması gerektiğini savunur.

Dolaylı yoldan aktarılan eğitsel iletiler.

Bu bölümde yazar, iletisini eserin bir bölümüne ya da tamamına yerleştirir. Sonrasında bu iletiyi okurun sezgileriyle anlayıp yorumlamasını bekler. Bu tarz iletilerde amaç bilgi vermektir ziyade okurda duyarlılık oluşturmaktır. “Yazınsal metinlerdeki iletiler kesin yargılara dönüştürülerek okura aktarılmaz. Metnin dokusuna sindirilir.” (Özdemir, 2011, s. 35). Bu yüzden yazınsal metinlerdeki iletiler örtük ileti şeklindedir. Yalçın ve Aytaş (2016), roman, hikâye, tiyatro, şiir gibi dolaylı anlatımı daha çok olan duygu yoğunluklu eserlerde iletilerin gizli olduğunu söylemektedir. Araştırma yazıları, bilimsel eserler, düşünce ağırlığı çok olan gazete ve dergi yazıları gibi eserlerde iletilerin açıkça ortaya konulduğunu da belirtmektedir.

Yazar, eserini kendi bakış açısıyla oluşturur. Okur ise kendi tecrübe ve düşünce algısına göre eseri yorumlar. Bu yüzden bir eserden birden çok ileti çıkabilir. “Yazınsal yaratıda (roman, öykü, şiir vb.) ileti tekil bir nitelik taşımaz. Yaratının yorumuna göre değişkenlik taşır. Bunun için de alımlayıcının yaklaşımına göre aynı yazınsal yaratıdan değişik iletiler çıkarılabilir.” (Özdemir, 2002, s. 25). Çocuk, eğitim sürecinin bir parçası olmalıdır. Çocuğa örtük iletiyi bulma görevi verilip sürece aktif katılımı sağlanmalıdır. Böylece çocuğun kendi ulaştığı iletileri benimseyip hayatına uygulaması daha kolay olacaktır (MEB, 2019).

Amaçlarına ve içeriklerine göre eğitsel iletiler.

Her yazarın eserinde yer alan eğitsel iletiler ile ulaşmak istediği bir amacı vardır. “Amaçlarına göre eğitsel iletiler kişisel gelişimi destekleme amaçlı iletiler, sosyal gelişimi

destekleme amaçlı iletiler ve ahlaki gelişimi destekleme amaçlı iletiler olmak üzere üçe ayrılır. İçeriklerine göre iletiler ise ulusal iletiler ve evrensel iletiler olmak üzere ikiye ayrılır.” (Küçük, 2005, s. 69). Bu bölümde amaçlarına ve içeriklerine göre iletiler birlikte ele alınmıştır. Amaçlarına göre iletiler “Kişisel Gelişimi Destekleme Amaçlı İletiler, Sosyal Gelişimi Destekleme Amaçlı İletiler ve Ahlaki Gelişimi Destekleme Amaçlı İletiler” yerine “Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler, Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler ve Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler” olarak ele alınmıştır. İçeriklerine göre eğitsel iletilere ise “Ulusal İletiler ve Evrensel İletiler” yerine “Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler ve Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler” olarak yer verilmiştir.

Kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler.

Kişilik, bir bireyin doğuştan getirdiği ya da sonradan kazandığı onu diğerlerinden ayıran özelliklerin bütünüdür. Kişilik, “Bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerin bütünü, şahsiyet.” (TDK, 2011, s. 1188). “Kişilik, durağan değildir. Sürekli değişme ve gelişme içerisindedir.” (Karataş, 2014, s. 44). “Kişilik gelişmesi, her insanın eğilimlerine ve yeteneklerine göre gelişmesi, hayatta karşılaştığı yeni şartlara göre izleyeceği yolu kendisinin seçmesi demektir.” (Kavcar, 1999, s. 4). Sever (2012, s. 56), kişilik gelişimini, karşılaşılan sorunlara uygun çözümler üretebilme, duygularını uygun şekilde gösterme, toplumsal çevreye uyum sağlama gibi kişinin geçirdiği bir değişim ve gelişim süreci olarak değerlendirir. Kişilik gelişiminde kalıtsal faktörler etkili olduğu gibi değiştirilip geliştirilebilir çevresel faktörlerde etkilidir. Bu çevresel faktörlerin içinde aile, okul, öğretmen, arkadaş ortamı gibi değişkenler rol oynamaktadır. Bu değişkenlere çocuklar için yazılan eserlerde eklenebilir.

Erken yaşta oluşmaya başlayan kişiliğe iletilerin ve karakterlerinde katkısı büyüktür. Özellikle de çocuk, karakterler ile özdeşim kurmakta ve onları model almaktadır. “Çocuğun kendine özgü bir kişiliğinin olması, kimlik ve benlik duygusunun gelişmesi için karakterlerin olumlu ve istendik yönde davranış sergilemesi gerekmektedir.” (Karataş, 2014, s. 49).

Toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler.

Aile, toplumu meydana getiren temel bir kurumdur. “Aile kavramsal, yapısal ve biçimsel anlamda anne, baba ve çocuk ferdlerinin birlikteliklerinin sağlandığı; biyolojik, sosyal, duygusal vb. bağlarının olduğu toplumsal birimdir.” (Hallaç, & Öz, 2014, s. 56). Bu bakımdan toplumsal gelişimi destekleyen etkenlerin başında aile gelmektedir. Çocuk, dünyaya gözlerini açtığı anda ilk ailesini görür. İlk eğitim bu yüzden ailede başlar. Belli bir yaş dönemine kadar aile etkiliyken belli bir dönemden sonra ailenin yanında okulda etkili olmaya başlar. Bu yüzden aileyi destekleyen diğer önemli kurum da okuldur. “Ailenin ve okulun çocuğun eğitimine katkısı aslında topluma yönelik yapılan bir yatırımdır.” (Tezcan, 1985, s. 42). Dolayısıyla aile ve okul, çocuğu şekillendirme de oldukça etkilidir.

Okulda temel eğitimlerle beraber çocuklar için yazılan eserlere de yer verilmelidir. “Eserler çocuğun topluma, toplumun yapısına, toplumsal olaylara karşı duyarlılığını ve sorumluluğunu artıracak nitelikte olmalıdır.” (Tezcan, 1985, s. 44). Sever’e (2012, s. 68) göre edebiyat eserleri, oluşturulduğu toplumun kültürel ve toplumsal değerlerini de yansıtır. Masal, öykü, roman gibi ürünlerdeki kahramanların kendisiyle, çevresiyle, doğa ve toplumla yaşadıkları çatışmalar, toplumun benimsenen ya da karşı çıkılması gereken değerlerini, inançlarını okura sezdirmektedir. Böylece çocuk okur, kendisinden beklenen rolü okuduğu edebiyat eserleri sayesinde daha açık bir şekilde görür.

Ahlaki gelişimi destekleyen eğitsel iletiler.

Ahlak, bireyin doğru ile yanlış fark edip ayırt edebilmesini sağlayan kuralların ve değerlerin tümüdür. “Bir toplum içinde kişilerin uymak zorunda oldukları davranış biçimleri ve kurallarıdır.” (TDK, 2011, s. 245). Özer’e (1994, s. 31) göre ise insanın karakter yapısını, neyi yapıp neyi yapamayacağını belirten bunlarla ilgili değerlendirmeleri ve davranışları düzenleyen kurallar bütünüdür.

Çocuklarda ahlak gelişimi küçük yaşlarda başlamaktadır. Kişiliklerinin hızlı bir şekilde geliştiği bu kritik dönemde sosyal öğrenme ortamı çocukta oldukça etkili olmaktadır. Sosyal öğrenme ortamları içinde edebi eserlerde yer almaktadır. Ulaşılmak istenen amaç ise çocuğun doğru-yanlış, iyi-kötü, hak ve adalet gibi kavramlar doğrultusunda kendi doğrularını oluşturması ve geliştirmesidir.

Ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler.

Her milletin benimsediği kendine ait bazı millî değerler vardır. Bu değerler toplumu bir araya getirmekte ve onun devamlılığını sağlamaktadır. Vatan ve millet sevgisi, bayrak, milli marş, dil, din, gelenek, görenek gibi değerler manevi bağların devamını sağlayan unsurlardır. Bu değerlerin önemi, Millî Eğitim Temel Kanunu'nda (2019) ifade edilmiştir.

Millî Eğitim Temel Kanunu (2019) genel amacı,

“Türk Milleti'nin bütün fertlerini, Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk millîyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlakî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar yetiştirmektir.” (Demirel, 2004, s. 13)

Ulusal düşüncenin gelişiminde çocuk okura bu değerlerin gelişmesine katkı sağlayacak nitelikte ürünler verilmelidir.

Evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler.

Her yazar, belli bir hedef kitlesinin gelişim özelliklerini göz önüne alarak eserini kaleme alır. Fakat o hedef kitleye ulaşırken belli bir sınır koymaz. İsteddiği iletileri tüm insanlık adına verir. “Eserlerde aktarılan iletiler, toplumların birbirleri ile barış, huzur ve mutluluk içinde yaşamalarını sağlayıcı nitelikte olmalıdır. Böylece dünya üzerindeki çocuk okurda sevgi, hoşgörü, adalet, özgürlük gibi değerlere yönelik duyarlılığın oluşmasına katkı sağlanacaktır.” (Demirel, 2004, s. 42). Gülgönül (2014, s. 125), evrensel iletilerin dünya milletlerini ortak paydada buluşturan ortak bir kültür ögesi olduğunu ifade ederken; Oğuzkan (2000, s. 210) ise iyi bir çocuk kitabının yerli kültürel değerlerin yanında evrensel değerleri de kazandırıcı nitelikte iletiler vermesinin önemli olduğunu belirtir.

İlgili Araştırmalar

Alanyazında çocuğu merkeze alan eserlerdeki eğitsel iletiler üzerine bazı araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalar şu şekildedir:

Küçük (2005), “İlköğretim 6., 7. ve 8. Sınıflarda Okutulan Türkçe Kitaplarındaki Düz Yazı Metinlerinin Çocuğa Görelik İlkesine ve Metinlerin İçerdiği Eğitsel İletilere Gö-

re İncelenmesi” adlı araştırmada düz yazı metnlerinin dil ve anlatım açısından çocuğa gorelik ilkesine uygunluğunu araştırmış ve metinlerde yer alan eğitsel iletileri incelemiştir. Araştırma sonucunda eğitsel iletilerin çoğunluğunun doğrudan aktarıldığı belirtilmiştir. Ayrıca, ders kitaplarındaki metinlerin hem eğlendirici hem de eğitici nitelikte olduğuna ulaşılmıştır. Fakat metinlerin çeşitli eğitsel iletilerle çocukların gelişim surelerinde içinde buldukları karmaşık olaylara çözüm bulma gorevini tam olarak karşılayamadığı da ifade edilmiştir.

Erdi (2008) araştırmasında, Türkiye’de 1980-1985 ve 2000-2005 yılları arasındaki donemin toplum özelliklerini yansıtan 130 ocuk kitabındaki eğitsel iletilerin çocukların gelişimine ne derecede katkı sağladığını incelemiştir. Yapılan araştırma ile Türkiye’deki değişimlerin ocuk kitaplarına eğitsel iletiler aracılığıyla yansıtıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Barış (2011), araştırmasını Gülten Dayıoğlu’nun ocuk kitaplarında yer alan eğitsel iletileri incelemek amacıyla yapmıştır. Bu araştırmada 14 ocuk romanı belirlenmiştir. Bu romanların eğitsel iletiler bakımından detaylı incelemesi yapılmıştır. Araştırma sonucunda yazarın romanlarının zihinsel, dilsel, sosyal, kişisel ve ahlaki açıdan çocuklara uygun olduğu belirtilmiştir. Ayrıca iletileri millî ve insani iletiler olarak ayırdıklarında insani iletilerin daha fazla olduğu sonucuna da ulaşılmıştır.

zdemir (2008), araştırmasını Sevim Ak’ın hikâye ve romanlarında yer alan eğitsel iletileri incelemek amacıyla yapmıştır. Bu araştırmada 39 hikâye ve 5 roman incelemesi yapılmıştır. Hedef kitleye çocukların yanında aile büyükleri ve öğretmenler de dahil edilmiştir. Araştırma sonucunda aile yaşantılarına yönelik iletiler, çocuğun kişilik gelişimini; sosyal evre yaşantılarına yönelik iletiler, toplumsal ve ahlakî gelişimini; okul yaşantılarına yönelik iletiler ise bilişsel ve toplumsal gelişimini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tekin (2018), araştırmasını Aytül Akal’ın ocuk kitaplarının eğitsel iletilerini incelemek amacıyla yapmıştır. Bu araştırmada 8 masal, 8 öykü ve 8 roman toplam 24 kitabın incelemesi yapılmıştır. Araştırma sonucunda 181 tanesi örtük, 49 tanesi açık olmak üzere 230 eğitsel iletiye ulaşılmıştır. Kitaplarda en çok kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler yer almıştır. Bu ileti türünden sonra evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler ve toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin daha fazla olduğu görülmüştür.

Kavak (2018), araştırmasını Koray Avcı Çakman'ın hikâyelerindeki eğitsel iletileri incelemek amacıyla yapmıştır. Bu çalışmada 5 hikâyeye kitabı ve 56 hikâyeye metni üzerinden inceleme yapılmıştır. Araştırma sonucunda 252 tanesi dolaylı ileti, 3 tanesi doğrudan ileti olmak üzere toplam 255 eğitsel iletiye ulaşılmıştır. %33,33 oran ile en fazla kişisel gelişime yönelik iletilere yer verildiği görülmüştür. Bu kategoriyi %31,37 oranı ile sevgiye yönelik iletiler, %26,27 oranı ile evrensel değerlere yönelik iletiler ve %9,02 oranı ile iletişime yönelik iletiler takip etmiştir.

Gülgönül (2014), araştırmasını Bilgin Adalı'nın hikâyeye ve romanlarında yer alan eğitsel iletileri incelemek amacıyla yapmıştır. Bu çalışma ile 3 hikâyeye kitabında yer alan 38 hikâyeye metni ve 13 romanın incelemesi yapılmıştır. Araştırma sonucunda 80 farklı ileti saptanmıştır. Toplamda 313 iletiye ulaşılmıştır. İletiler kategorilendirildiğinde en çok kişisel ve toplumsal gelişime ağırlık verildiği görülmektedir. Kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin sayısı 130, tüm iletiler içindeki oranı ise % 42'dir. Kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler en fazla Çatalhöyük Öyküleri 1-2-3 ve Zaman Bisikleti 1'de verildiği belirtilmiştir. Toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin sayısı 67, tüm iletiler içindeki oranı % 21'dir. Toplumsal gelişimi destekleyen iletiler en fazla Çatalhöyük Öyküleri 1 ve Çatalhöyük Öyküleri 3'te verilmiştir. Evrensel gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin sayısı 57, tüm iletiler içindeki oranı % 18'dir. Diğer iletilerin sayısı 40'dır. Tüm iletiler içindeki oranı %13'tür.

Özaslan (2012), araştırmasını Muzaffer İzgü'nün çocuklara yönelik hikâyeye ve romanlarındaki eğitsel iletileri incelemek amacıyla yapmıştır. Bu çalışma ile Muzaffer İzgü'nün ilköğretim 1. ve 2. sınıf öğrencilerine yönelik yazdığı 10 hikâyeye kitabı ve Ökkeş serisindeki 10 romanın incelemesi yapılmıştır. Hikâyeye kitaplarından 6 tema altında 49 eğitsel iletiye ulaşılmıştır. En fazla değer/ tutum/davranış ile ilgili iletilere yer verilmiştir. En az yer verdiği ileti ise çevre/doğa iletileridir. Ökkeş serisindeki 10 romanı ise 7 tema altında 51 eğitsel iletiye ulaşılmıştır. En fazla ileti ise yine değer/ tutum/davranış ile ilgili iletilerdir. En az yer verdiği ileti ise kurallar iletileridir.

Kaplan (2013), araştırmasını Hidayet Karakuş'un roman ve hikâyelerinde yer alan eğitsel iletileri incelemek amacıyla yapmıştır. Bu çalışma ile Karakuş'un hikâyeye ve romanları incelenmiştir. Araştırma sonucunda 1041 eğitsel iletiye ulaşılmıştır. Bunlardan en fazla ileti 83 ileti ile "İşte O Çocuk" hikâyesidir. "Yengeçten Korkan Köpek" adlı kitap, 11 ileti ile en az eğitsel iletiye sahip kitabıdır. İletiler, 8 başlık altında ele alınmıştır.

İletilerin büyük bir kısmını 706 ileti %68'lik oran ile kişisel gelişimi destekleyen iletiler oluşturmaktadır. Ardından 92 ileti %9'luk oran ile toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, 58 ileti %5,7'lik oran ile dinî gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, 3 ileti %0,003'lük oran ile ekonomik gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, 9 ileti %1'lik oran ile ahlaki gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, 18 ileti %2'lik oran ile ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler, 22 ileti %2'lik oran ile evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler, 136 ileti %13'lük oran ile öteki eğitsel iletiler gelmektedir.

Cesur (2015), araştırmasını Mavisel Yener'in çocuklara yönelik öykülerindeki eğitsel iletileri incelemek amacıyla yapmıştır. Bu araştırma ile yazarın 72 hikâyesi incelenmiştir. Hikâyelerin analizi sonucunda 4 kategori altında 56 farklı eğitsel ileti tespit edilmiştir. Toplam 592 iletiye ulaşılmıştır. Amaçlarına göre ayrılan iletilerden 478 tanesi kişisel gelişimi, 96 tanesi toplumsal gelişimi, 15 tanesi ulusal gelişimi, 3 tanesi ise evrensel düşüncenin gelişimini destekler niteliktedir. Sunuluş biçimlerine bakıldığında ise 55 tanesi doğrudan, 537 tanesi ise dolaylı yoldan aktarılmıştır. Araştırma sonucunda kitaplardaki iletilerin çocukların yaş seviyesine uygun olduğu görülmüştür.

Alanyazındaki bütün bu araştırmalar göstermektedir ki çocuk yazınının eğitsel iletilerinde genellikle kişisel gelişimi destekleyen iletiler çoğunluktadır. Bu ileti türünü millî ve insani iletiler şeklinde ayıran araştırmalarda da insani iletilerin fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların gelişim dönemleri ve yaş aralığı düşünüldüğünde bu ileti türünün fazla olması onun kişiliğinin gelişmesine ve kimliğinin oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Diğer araştırmalardaki ileti türleri yazarın önem verdiklerine göre değişkenlik gösterir. Bazı araştırmalarda kişisel gelişimi destekleyen iletilerden sonra en fazla yer verilen toplumsal gelişimi destekleyen iletiler veya evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen iletiler yer almıştır. İletilerin sunuluş biçimlerine bakıldığında ise doğrudan aktarılan iletilerin sayısı oldukça azdır. Dolaylı yoldan aktarılan iletilere ise daha fazla yer verildiği görülmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, evren ve örnekleme, veri toplama aracı, verilerin analizi ve yorumlanmasına yer verilecektir.

Araştırma Yöntemi

Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarındaki eğitsel iletilerinin incelenmesini amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. “Nitel araştırma, gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır.” (Yıldırım, & Şimşek, 2013, s. 45).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ulviye Alpay'ın tüm eserleri oluştururken örneklemini ise Ulviye Alpay'ın çocuk kitapları oluşturmaktadır. Ulviye Alpay'ın kaleme aldığı çocuk kitaplarından 13 tanesi incelenmiştir. “İdil Gülen Çocuk” adlı kitap, “İdil ve Düş Evi” adlı kitabın içinde; “Kuş Evi” adlı kitap ise “Seher Kuşu Flamingo” adlı kitabın içinde yer alan hikâyelerden biri olduğu için bu iki kitap yeniden ele alınmamıştır. “Harflerle Dans, Soylu Kediler ve Tekirler, Babam Sınıfta Kaldı, Ben Balık Gibi mi Doğdum?” kitaplarının basımı olmadığı için bu hikâyelerin incelemeleri taslak metin üzerinden yapılmıştır. Eğitsel iletileri incelenmek üzere ele alınan 13 çocuk kitabındaki hikâyeler, araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Belirtilen bu kitap ve yayınevleri ise aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 1. *Araştırmada Kullanılan Hikâye Kitapları ve Yayınevleri*

Sıra	Kitap Adı	Yayınevi
1	Arşivci Çocuk	Dünya Ağacı Yayınları
2	Babam Sınıfta Kaldı	Dünya Ağacı Yayınları
3	Ben Balık Gibi mi Doğdum?	Kaynak Çocuk Yayınları

4	Çocukların Sırrı	Dünya Ağacı Yayınları
5	Denizin Yakut Çocukları	Altın Kitaplar Yayın Evi
6	Gezginin Ayak İzleri	Dünya Ağacı Yayınları
7	Harflerle Dans	Alfa Yayınları
8	İdil ve Düş Evi	Alfa Gelişim Yayınları
9	Seher Kuşu Flamingo	Altın Kitaplar Yayın Evi
10	Soylu Kediler ve Tekirler	Dünya Ağacı Yayınları
11	Şirin Kız Yurdunu Geziyor	Dünya Ağacı Yayınları
12	Tren Gelir Hoş Gelir	Dünya Ağacı Yayınları
13	Yalı	Dünya Ağacı Yayınları

Veri Toplama Teknikleri

Araştırma sürecinde veri toplama aracı olarak doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. “Doküman incelemesi, nitel araştırmalarda veri toplama yöntemlerinden (görüşme, gözlem ve doküman incelemesi) biridir.” (Aslan, 2018, s. 217). “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.” (Yıldırım, & Şimşek, 2013, s. 217; Büyüköztürk vd., 2010, s. 236). Araştırmada kullanılan dokümanlar Ulviye Alpay’a ait olan yukarıda da tablo halinde gösterilen kitaplardır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilen eğitsel iletileri tespit etmek ve farklı temalar başlığı altında toplamak amaçlanmıştır. Amaca uygunluk sağlaması bakımından içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bunun yanında ulaşılan verilerin desteklenmesinde de betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. “İçerik analizi yoluyla veriler tanımlanmaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekler ortaya çıkarılmaya çalışılır.” (Yıldırım, & Şimşek, 2013, s. 259; Büyüköztürk vd., 2010, s. 245). Araştırmacı, içerik analizinde öncelikle araştırma konusu ile ilgili kategoriler geliştirmelidir. Ardından incelenen veri setinde bu kategoriler içerisine giren kelime, cümle ya da resimleri saymalıdır. Kategori geliştirme aşamasında araştırmacı, dikkatli olmalı ve aynı metin üzerinden benzer bir araştırma yürütmeyi planlayan başka araştırmacılarında aynı sonuçlara ulaşabilecekleri türden uygun kategoriler geliştirmelidir (Silverman 2001, Akt. Özdemir 2010, s. 335).

Nitel araştırma analizinde veriler dört aşamada gerçekleştirilmektedir. Bunlar;

1. Verilerin kodlanması,
2. Temaların bulunması,
3. Kodların ve temaların düzenlenmesi,
4. Bulguların tanımlanması ve yorumlanmasıdır (Yıldırım, & Şimşek, 2013, s. 260).

Verilen bu dört aşama her zaman birbirinden keskin bir biçimde ayrılmayabilir (Yıldırım, & Şimşek, 2013, s. 260). Buna bağlı olarak verilerin analizi alt başlıkları birleştirilmiştir.

Verilerin Kodlanması ve Temaların Bulunması

Araştırma kapsamında, Ulviye Alpay'ın çocuk kitapları derinlemesine okunmuş, incelenmiş ve iletiler not alınmıştır. Detaylı incelemesi yapılan kitaplardan elde edilen iletilere de numaralar verilmiştir. Daha sonra iletiler kategorilere ayrılmıştır. Bu kategoriler ise Türkçe Öğretim Programında yer alan “Tema ve Konu Önerileri” içeriğine bakılarak oluşturulmuştur. Ardından amaçlarına ve içeriklerine göre eğitsel iletilerin her birine baş harfleri kısaltılarak birer kod verilmiştir. Bu kodlar şu şekildedir:

- Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler “KİGEDEİ” harfi ile,
- Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler “TOGEDEİ” harfi ile,
- Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler “AHGEDEİ” harfi ile,
- Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler “UDGEDEİ” harfi ile,
- Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler “EDGEDEİ” harfi ile kodlanmıştır.

Verilen kodların yanına sunuluş biçimlerine göre ileti türlerinden doğrudan aktarılan iletilere “1”, dolaylı olarak aktarılan iletilere ise “2” rakamı verilmiştir. Oluşturulan ileti ve kodlar alan Türkçe eğitimi alanında uzman iki öğretim üyesi tarafından incelenmiştir. Gerekli düzenlenmeler yapılmış ve son hali verilmiştir.

Örnek: KİGEDEİ3-1 kodu “Kişisel gelişimi destekleyen 3. eğitsel ileti-Doğrudan aktarılan ileti”

KİGEDEİ3-2 kodu “Kişisel gelişimi destekleyen 3. eğitsel iletiler-Dolaylı olarak aktarılan ileti” olarak kodlanmıştır.

Tablo 2.Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler (KİGEDEİ)

İleti Kodu	İleti Adı	İleti Kodu	İleti Adı
KİGEDEİ-1	Yeni Bilgiler Edinmek	KİGEDEİ-2	Önyargılı Olmamak- Önyargının Yanıltıcılığı
KİGEDEİ-3	Teşekkür Etmek	KİGEDEİ-4	Planlı Olmak
KİGEDEİ-5	Dikkatli Olmak	KİGEDEİ-6	Dostluğun Önemi
KİGEDEİ-7	Çıkar Sağlamak	KİGEDEİ-8	Pişmanlık Duymak
KİGEDEİ-9	Önlem Almak	KİGEDEİ-10	Sır Saklamak
KİGEDEİ-11	Beğenmemek- Küçümsemek	KİGEDEİ-12	Güçlü Olmak
KİGEDEİ-13	Sakin Olmak	KİGEDEİ-14	Arkadaşlarını Düşünme-Arkadaşlığın Önemi
KİGEDEİ-15	Çözüm Bulmak- Çözüm Odaklı Olmak	KİGEDEİ-16	Gülmek- Gülümsemek
KİGEDEİ-17	Karamsar Olmamak	KİGEDEİ-18	Kardeşlik Duygusu
KİGEDEİ-19	Yapıcı Olmak	KİGEDEİ-20	Kendini Motive Etmek
KİGEDEİ-21	Özlem Duymak	KİGEDEİ-22	Umut Etmek
KİGEDEİ-23	Takdir Etmek	KİGEDEİ-24	İçinde Ukde Kalmak
KİGEDEİ-25	Beklenti ve Hayal Kırıklığı	KİGEDEİ-26	Sahiplenme
KİGEDEİ-27	Olgunluk	KİGEDEİ-28	Tehlikeden Uzak Durmak
KİGEDEİ-29	Sevgi-Anne Sevgisi Anneye Güven Duymak	KİGEDEİ-30	Özür Dilemek
KİGEDEİ-31	Temiz ve Düzenli Olmak	KİGEDEİ-32	Endişe
KİGEDEİ-33	Sağlığımızı Korumak	KİGEDEİ-34	Anlayışlı Olmak
KİGEDEİ-35	Cesaretlendirme	KİGEDEİ-36	Azimli Olmak
KİGEDEİ-37	Sorumluluk	KİGEDEİ-38	Dayanışma
KİGEDEİ-39	Özenli Kullanım	KİGEDEİ-40	Özeleştirme
KİGEDEİ-41	Değerini Anlama	KİGEDEİ-42	Mutlu Olmak
KİGEDEİ-43	Cesaret Edememek	KİGEDEİ-44	Kendini Beğenmişlik

KİGEDEİ-45	Kendine Güvenmek	KİGEDEİ-46	Farkında olmak
KİGEDEİ-47	Geçmiş Yaşantıların Etkisi Geçmiş Özlem	KİGEDEİ-48	Başarı ve Ödül

Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerden 48 çeşit ileti adı ve ileti kodu tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. *Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler (TOGEDEİ)*

İleti Kodu	İleti Adı	İleti Kodu	İleti Adı
TOGEDEİ-1	Birlik ve Beraberlik	TOGEDEİ-2	Ailenin Önemi-Ailenin Onayı-Ailesine Destek Olmak
TOGEDEİ-3	İnsanın Doğaya Zararı-Çevre Kirliliği	TOGEDEİ-4	Gelecek Nesillere Güzel Alışkanlıklar Bırakmak
TOGEDEİ-5	Hayvan Sevgisi-Hayvanları Sahiplenmek	TOGEDEİ-6	Geleneksel Çocuk Oyunlarının Tanıtımı
TOGEDEİ-7	Doğa Sevgisi- Doğayı Korumak	TOGEDEİ-8	Misafirperverlik
TOGEDEİ-9	Farklı Kültürel Etkileşim	TOGEDEİ-10	Yardım Etmek
TOGEDEİ-11	Görgü Kurallarının Önemi	TOGEDEİ-12	Büyüklerin Sözüünü Dinlemek
TOGEDEİ-13	Teknolojik Gelişme	TOGEDEİ-14	Kurallara Uymak
TOGEDEİ-15	Görev Paylaşımı	TOGEDEİ-16	Hizmet Etmek

Toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletilerden 16 çeşit ileti adı ve ileti kodu tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. *Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler (AHGEDEİ)*

İleti Kodu	İleti Adı	İleti Kodu	İleti Adı
AHGEDEİ-1	Verdiği Sözü Tutmak	AHGEDEİ-2	Vicdanı Sızlamak

Ahlaki gelişimi destekleyen eğitsel iletilerden 2 çeşit ileti adı ve ileti kodu tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5. *Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler (UDGEDEİ)*

İleti Kodu	İleti Adı	İleti Kodu	İleti Adı
UDGEDEİ-1	Ülke Sevgisi	UDGEDEİ-2	Atatürk'ü ve Şehitleri Anmak

Ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilerden 2 çeşit ileti adı ve ileti kodu tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6. *Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler (EDGEDEİ)*

İleti Kodu	İleti Adı	İleti Kodu	İleti Adı
EDGEDEİ-1	Hayatı Sevmek	EDGEDEİ-2	Eğitimin Önemi- Öğretmen Desteği
EDGEDEİ-3	Tarafsız Düşünmek	EDGEDEİ-4	Araştırma Güdüsü
EDGEDEİ-5	Çalışmanın Önemi		

Evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilerden 5 çeşit ileti adı ve ileti kodu tabloda gösterilmiştir.

İnandırıcılık ve Tutarlılık

“Geçerlik” ve “güvenirlik” nicel araştırmalarda geçerlidir. Nitel araştırmalarda ise araştırmanın doğasına uygun alternatif kavramlar kullanılmaktadır. “Bu kavramlardan “iç geçerlik” yerine “inandırıcılık”, “dış geçerlik” yerine “aktarılabirlik”, “iç güvenilirlik” yerine “tutarlık” ve “dış güvenilirlik” yerine “teyit edilebilirlik” kavramlarını kullanmayı tercih etmişlerdir.” (Yıldırım, & Şimşek, 2013, s. 270). Araştırma da önceden belirlenen eserler derinlemesine okunmuş, incelenmiş ve eğitsel iletiler not edilmiştir. Ardından kategorilere ayrılmıştır. Kategorilere ayrılan iletiler, uzman görüşünden alınan dönütler doğrultusunda düzenleme yapılarak yeniden kategorilendirilmiştir. Araştırmanın inandırıcılığını ve tutarlılığını bu şekilde sağlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde Ulviye Alpay'ın incelenen çocuk kitaplarının eğitsel iletilerine yer verilmiştir. Ardından her bir kitabın eğitsel ileti türü tablolar hâlinde gösterilmiştir. “İdil Gülen Çocuk” adlı kitap, “İdil ve Düş Evi” adlı kitabın içinde; “Kuş Evi” adlı kitap ise “Seher Kuşu Flamingo” adlı kitabın içinde yer alan hikâyelerden biri olduğu için bu iki kitap yeniden ele alınmamıştır. “Harflerle Dans, Soylu Kediler ve Tekirler, Babam Sınıfta Kaldı, Ben Balık Gibi mi Doğdum?” adlı kitap yayınlarına ulaşılammıştır. Araştırma sürecinde bu kitaplar yazar tarafından word belgesi halinde gönderilmiştir. Word belgesi üzerinde yapılan incelemelerde sayfa numaralandırma sistemi kullanılarak araştırma yürütülmüştür.

“Ben Balık Gibi mi Doğdum?” (BBGMD) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular

“Ben Balık Gibi mi Doğdum?” adlı eserin eğitsel ileti incelemesi için Kaynak Çocuk Yayınları tarafından 1999 yılında yayınlanan 1. baskı kitap kullanılmıştır. Bu bölümde “Ben Balık Gibi mi Doğdum?, Bukalemun ve Kertenkeleler, Canavar Gölgemmiş, Çöp Kutum Gülümsüyor, Karakeçi ve Kınalıkuzu, Mumla Tanışan Çocuk ve Üşengeç Çocuğun Serüveni” adlı yedi hikâyenin eğitsel iletileri incelenmiştir. Eğitsel iletilerdeki alıntıların daha anlamlı olması için ilk olarak hikâyenin özetinden bahsedilmiştir.

Ben balık gibi mi doğdum?

“Ben Balık Gibi mi Doğdum?” adlı kitapta yer alan birinci hikâye metnidir.

Akvaryumuna bakan Seren, şaşkın bir şekilde annesinin yanına gider. Annesine balıkların bebeklerinin olduğunu söyler. Balıklara yem verip kendisinin de balık gibi mi doğduğunu merak eder. Annesi ise Seren'in özel bir hücre olduğundan bahseder. Babasından gelen bir hücre ile kendinden gelen bir hücrenin birleşmesi sonucu yeni özel bir hücre olan Seren'in oluştuğunu anlatır. Tek bir hücre iken bölünerek çoğaldığını

ardından milyonlarca hücre olduğunu, hücreler büyüyüp bölündükçe Seren'in de annesinin karnında büyüdüğünden ve dokuz aylık bir süre geçtikten sonrada doğduğundan bahseder.

Seren artık kendisinin annesinin karnında özel bir hücre olduğunu bölünerek çoğaldığını sonunda da dünyaya geldiğini anlar.

Bukalemun ve kertenkeleler.

“Ben Balık Gibi mi Doğdum?” adlı kitapta yer alan ikinci hikâyeye metnidir.

Güneş, ilkyaz gelince gülümsemeye başlar. Çiçekler açar, tırtıllar gezinir, kelebekler gelinciğe özlemine anlatır, arılar ise gezintiye çıkarlar. Soğukkanlı olan Kertenkele ise kış uykusundan yeni uyanır. Hemen kendine gelemese de Güneş sayesinde gevşemeye başlar. Ardından bir kayanın üstüne çıkıp Güneş'in tadını çıkartır. Bu sırada kertenkele, dostu bukalemunun kahkahasını duyar. Bukalemun diğer kertenkele arkadaşları ile sohbet ediyordur. Hemen yanlarına gidip hasret giderir. Bukalemun komiklik yapmaya devam eder. Farklı farklı yerlere geçip bulunduğu yerin rengini alarak arkadaşlarını güldürür. O sırada karşıdan gelen kaplumbağaya şaka yapmak ister. Kaplumbağanın önüne uzanıp toprağın rengini alarak onun yürümesine engel olur. O küçük bedeniyle engeli aşamayan kaplumbağa sırtüstü düşer. Bukalemun ise bu duruma çok güler. Diğer kertenkeleler bu olaya dayanamayıp kaplumbağaya yardım ederler. Bukalemun, onların eğlenmesi için yaptığını söylese de yaptığı şakanın ölçüsünü kaçırdığını anlar.

Canavar gölgemmiş.

“Ben Balık Gibi mi Doğdum?” adlı kitapta yer alan üçüncü hikâyeye metnidir.

Özge ağlayarak uykusundan uyanır. Annesi neden ağladığını sorar. Rüyasında bir canavar gördüğünü ve canavarın onu kovaladığını anlatır. Annesi, Özge'ye canavar olmadığını söyleyip onu sakinleştirmeye çalışsa da Özge ağlamaya devam eder. Annesi ile evin içinde canavarı aramaya başlarlar. Ama canavarı bulamazlar. Annesi gördüğü canavarın sadece onun düşünde olduğunu söylese de Özge inanmaz. Balkona da bakmak ister. Balkona çıkıp bakarlar ama canavarı orada da bulamazlar. Annesi, Özge'ye canavarı tarif etmesini hatta resmini çizmesini ister. Özge, masaya oturur. Annesi çalışma masasının lambasını yakar ve odanın lambasını kapatır. O sırada Özge, canavar diye tekrar bağıarak annesinin kucağına gider. Annesi, Özge'yi sakinleştirmeye çalışır. Canavarı yok etmek için elektrik düğmesinin önüne gelip Özge'nin düğmeye basmasını sağlar. Bunun üzerine annesi, canavar sandığı şeyin gölge olduğunu söyler. Daha da açıklamak için Özge'nin

ayısını alır. Işığı kapatır. Özge, annesinin ve ayısının gölgesini görür ve şaşırır. Ardından durumu anlayıp gülen Özge, artık korktuğu şeyin aslında canavar değil bir gölge olduğunu anlar.

Çöp kutum gülümsüyor.

“Ben Balık Gibi mi Doğdum?” adlı kitapta yer alan dördüncü hikâye metnidir.

Mert, odasındaki tepeleme dolmuş olan çöp kutusuna bakar. Elindeki buruşturulmuş kağıdı da masanın üstüne atar. Oyuncaklarını sert bir şekilde yere boşaltır. Oyuncaklarının içindeki robot ise Mert’e oyuncaklarına düzgün davranmasını söyler. Mert, robotunun konuşmasına şaşırır ama çok da umursamaz. Annesine seslenir. Annesi elektrik süpürgesinin sesinden Mert’i duymaz. Bu sırada çöp kutusu annesinin yanına gidip istediğini söylemesini tavsiye eder. Ama Mert tekrar sinirlenip çöp kutusuna gidip tekme atar. Çöp kutusu yere düşer. Annesi, yanlarına gelir. Yerdeki çöp kutusunu görür ve Mert’e kızar. Mert’in aklı ise bulamadığı oyuncak askerlerindedir. Annesi bu sırada çöp kutusunu boşaltırken Mert’in aradığı oyuncak çöp kutusunun içinde bulur. Mert, oyuncak bulunduğunu için sevinir. Fakat çöp kutusunun içinden doğru düzgün kullanılmamış kağıtlar, boyalar da çıkınca annesi Mert’i uyarır. Çöp kutusunun kullanımı, hiç kullanılmayacak durumda olan şeylerin atılmasıdır, diyerek doğru kullanımından bahseder. Çöp kutusu ise kendi değerini duyduğu için gülümser.

Karakeçi ve kınalıkuzu.

“Ben Balık Gibi mi Doğdum?” adlı kitapta yer alan beşinci hikâye metnidir.

Karakeçi, uzun ve düz tüyleri olan tatlı aynı zamanda da inatçı bir keçidir. Sesi çok güzeldir. Fakat çevresindekilerin kendi etrafında dönmesini isteyen biridir. Karakeçinin arkadaşı sarı ineğin karnı ağrır bu yüzden fazla ‘möö’ler. Karakeçi de bu duruma kızar. Sarı inek bu duruma üzülür. Kınalıkuzu, Karakeçi’ye arkadaşı sarı ineği kırdığından bahseder. Karakeçi ise onu susması için uyardığını, sussaydı belki yanına gidip halini hatrını soracağını ama susmadığı için o da bağırdığını söyler. Kınalıkuzu, bu düşüncesinin doğru olmadığını anlatmaya çalışsa da Karakeçi anlamaz, anlamak istemez. Kınalıkuzu, önceki gece hastalanan arkadaşı sarı ineğin yanına gidip ona ilaçlarını verir, çorba içirir ve meyvelerini dilimler.

Günler geçer. Bir gün Karakeçi’nin karnı ağrır ve hastalanır. Gözü hep kapıdadır. Bir bardak su, ılık bir çorba bekler. Ama arkadaşlarından kimse gelmez. Şarkı söyleyerek

sesini duyurmaya çalışır. Fakat hasta olduğu için sesi çıkmaz. Hiç bir dostu da arayıp sormaz. Karakeçinin hatasını anlayıp anlamadığı bilinmez ama o günden sonra bilinen tek şey yalnız kaldığıdır.

Mumla tanışan çocuk.

“Ben Balık Gibi mi Doğdum?” adlı kitapta yer alan altıncı hikâye metnidir.

Öykü, uyumadan önce çizgi film izler. Annesi, süt getirmek için mutfağa gider. O sırada elektrikler kesilir. Annesi, Öykü’ye yerinden kalkmamasını söyleyip elinde mumla içeri girer. Annesi, Öykü’yü saçlarının veya kıyafetlerinin yanmaması için muma fazla yaklaşmaması konusunda uyarır. Karanlığı sevmeyen Öykü, sızlanmaya başlar. Çünkü mum ışığı ortamı yeteri kadar aydınlatmaz. Annesi ışıkların birazdan geleceğini söyleyerek bu sırada mumun öyküsünü anlatır. Elektrik bulunmadan önceki dönemde insanlar aydınlanmak, kitap okumak ve resimlerini yapmak için mum yakarlardı. Sonra bir bilim insanı elektriği diğer bir bilim insanı ise ampülü buldu. Artık insanlar mum ile aydınlanmak yerine elektrikle çalışan ampul ile aydınlanmaya başladılar. Elektrik sadece aydınlanmak için değil evlerde bulunan araçları çalıştırmak için de kullanılır hâle gelir. İnsanlar elektriğe yönelip mumu kullanmamaya başlayınca muma haksızlık yaptıklarını düşünürler. Sonra da kaldırmış oldukları şamdanları oldukları yerden çıkarıp mumu yeniden kullanırlar. Güçlü olan elektriktir ama unutulmayan ise her zaman mumdur.

Üşengeç çocuğun serüveni.

“Ben Balık Gibi mi Doğdum?” adlı kitapta yer alan yedinci hikâye metnidir.

Efe, uyumak için odasına girer. Yatağının üstünde duran temiz ve ütülenmiş pijamasına bakar. Pijaması kendisini giymesini bekler. Giysilerini çıkartıp dolabına asar. Efe’ye kalsa giysilerini değiştirmeden doğrudan yatağa girecektir. Ama annesi bu konuda binbir öğüt verir. Bu sırada pijamanın üstünde olan aydede Efe’ye gülümser. Daha önceden dikkatini çekmeden aydede, Efe’nin artık dikkatini çeker. Bunun üzerine aydede ile konuşmaya başlar. Aydede, kendisini fark etmemesini Efe’nin pijamalarını hep isteksizce giydiğine bağlar. Efe, daha önce hiç bakmadığı pijamasını eline alıp inceler. Aydedenin dışında da pek çok yıldızın olduğunu fark eder. Bir uzay gemisinin de kendisine doğru yaklaştığını görür. Elini kaldırarak bu uzay gemisini durdurur ve biner. Başını yastığa koyup güzel bir gezintiye çıkar.

“Ben Balık Gibi mi Doğdum?” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.

Yeni Bilgiler Edinmek (KİGEDEİ1-1)

“Kitaplar, kişinin bilmediği bir konu hakkında onu bilgi sahibi yapması bakımından önem taşımaktadır.” eğitsel ileti doğrudan verilmektedir.

“Canlıları oluşturan yapıtaşları diyebiliriz. Hücreleri gözle görmemiz olanaksız. Onları mikroskop denilen aletle inceleyebiliriz ancak.” (s.1)

“Sen yemeğini yedikçe, hücre sayın daha çok artacak, biliyor musun?” dedi annesi. (s.3)

“Bir kayanın üzerine çıkıp, kayanın gri rengini aldı. Sonra toprağa yattı. İşte bir anda kahverengi olmuştu. Yeşil otların arasında yemyeşil kesilirken; çiçeklerin arasında renkten renge girdi.” (s.5)

“Çöp kutusunun anlamı, bir daha hiç kullanılmayacak şeylerin atıldığı yer olmalı. Bir bisküvi ambalajı gibi. Ya da kalem açacağının içindeki kırıntılar olabilir.” (s.11)

Pişmanlık Duymak (KİGEDEİ8-2)

“Birey, yaptığı davranışın yanlış olduğunun farkına varıp bu durumdan pişmanlık duyabilir.” eğitsel ileti dolaylı olarak verilmektedir.

Bukalemun şakanın ölçüsünü kaçırdığını anladı. “Üzgünüm, uzun kış uykusundan sonra, bu şakanın sizi biraz eğlendireceğini düşünmüştüm,” dedi. (s.5)

“Karakeçi hatasını belki anladı, belki anlamadı. Ama o günden sonra, tek başına dolaştı durdu. Hiç şarkı söylemedi.” (s.13)

Anneye Güven Duymak (KİGEDEİ29-2)

“Anne, çocukların yaşamlarının her anında tereddütsüz güvenebileceği kişidir.” eğitsel ileti dolaylı olarak verilmektedir.

“Özge yeniden başını annesinin omzuna dayayıp, ağlamaya başladı.” (s.7)

“Özge annesinin elini sıkı sıkı tuttu.” (s.7)

“Başını annesinin giysisine gömdü.” (s.7)

Düzenli Olmak (KİGEDEİ31- 2)

“Yaşam alanımızın düzenli olmasına önem vermeliyiz.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Sonra giysilerini çıkarıp dolaba astı. Aslında bu işi yapmayı hiç sevmezdi. Ama annesi her zaman giysilerini dolaba asmasını söylerdi ona. Ne olurdu sanki, şu karşısında duran sandalyenin üzerine atsa.” (s.16)

Özenli Kullanım (KİGEDEİ39-2)

“Çevremizde bulunan eşyalarımıza gereken değeri vermeli, uzun süreli bir kullanım için onlara gereken özeni göstermeliyiz.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Sonra da masanın üzerine fırlattı. Ardından oyuncak sepetini yere boşalttı. Oyuncaklar büyük bir gürültüyle döküldü.” (s.10)

“Mert çöp kutusuna çok kızmıştı. Koşarak gitti, bir tekme attı.” (s.10)

Değerini Anlamak (KİGEDEİ41-2)

“İnsan, bir şeyin değerini onu kaybedince daha iyi anlar.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Zaman geçtikçe, insanlar muma haksızlık yaptıklarını düşünmüşler. Çünkü elektrik bulunmadan önce, mum sayesinde aydınlanıyorlarmış. Bütün çalışmalarını mum ışığında sürdürdüklerini anımsamışlar. Sandıklara, dolaplara kaldırdıkları şamdanları çıkarmışlar.” (s.15)

Farkında Olmak (KİGEDEİ46-2)

“Kişi, çevresinde görülmesi ve bilinmesi gereken şeylere dikkat etmelidir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Efe bugüne değin hiç ilgisini çekmeyen aydedenin yanaklarında gezdirdi ellerini.” (s.16)

“Ne güzel gülümsüyorsun, hiç görmemiştim gülümsediğini,” dedi. (s.16)

“Pijamanı hiçbir akşam isteyerek giymedin de ondan,” dedi aydede. “Ya sen uyurken, annen giydirdi ya da üzerindekiyi çıkarmaya üşendin, oflayıp puflayarak giydin beni. Bir gün olsun, ‘şu pijamanın üzerinde neler var’ diye baktın mı?” (s.16)

Hayvan Sevgisi (TOGEDEİ5-2)

“Çevremizde bulunan hayvanları sevmeli, korumalı ve onların ihtiyaçlarını karşılamalıyız.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Işıl ışıl gözlerini balıklardan ayıramıyordu.” (s.1)

“Balık yeminden bir fiske alıp akvaryumun içine attı. ” (s.1)

Yardım Etmek (TOGEDEİ10-1)

“Zor durumda olan kişilere yardım etmeliyiz.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Kertenkeleler, zavallı küçük kaplumbağanın toz toprak içinde kalmış giysisini silkelemesine yardım ettiler. Sonra yeniden yola bıraktılar onu.” (s.6)

“Sonra da bir önceki gece hasta olan ineğin yanına gitti. Arkadaşının ilaçlarını verdi. Bir tas çorba içirdi, meyvelerini dilimledi.” (s.13)

Teknolojik Gelişme (TOGEDEİ13-1)

“Teknoloji, zaman içinde değişir, gelişir. İnsanların yaşamlarını da oldukça kolaylaştırır.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Sonra bir bilim insanı elektriği bulmuş. Bir diğeri de ampülü. İnsanlar bir düğmeye basınca, evleri gündüz gibi aydınlanıyormuş. Dahası bir takım ev araçlarını da elektrik gücüyle çalıştırıyorlarmış.” (s.15)

Tablo 7. *Ben Balık Gibi mi Doğdum? Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü*

Hikâye Metinleri	KİGEDEİ (Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	TOGEDEİ (Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	AHGEDEİ (Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	UDGEDEİ (Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)	EDGEDEİ (Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)
	KİGEDEİ1-2 (Yeni Bilgiler Edinmek)	TOGEDEİ5-2 (Hayvan Sevgisi)			
Ben Balık Gibi mi Doğdum?	KİGEDEİ8-2 (Pişmanlık Duymak)	TOGEDEİ10-1 (Yardım Etmek)			
	KİGEDEİ29-2 (Anneye Güven Duymak)	TOGEDEİ13-1 (Teknolojik Gelişme)			
	KİGEDEİ31- 2				

(Düzenli Olmak)

KİGEDEİ39-2
(Özenli Kullanım)

KİGEDEİ41-2
(Değerini Anlamak)

KİGEDEİ46-2
(Farkında Olmak)

“Ben Balık Gibi mi Doğdum?” Hikâye kitabının önemi.

“Ben Balık Gibi mi Doğdum?” hikâye kitabı, okura araştırma yapma, düzenli olma, insanlara yardım etme, ön yargılı olmama gibi duyguları benimsetmektedir.

“İdil ve Düş Evi” (İVDE) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular

“İdil ve Düş Evi” adlı eserin eğitsel ileti incelemesi için Alfa Gelişim Yayınları tarafından 2002 yılında yayınlanan 1. baskı kitap kullanılmıştır. Bu bölümde “İdil ve Düş Evi” adlı hikâyenin eğitsel iletileri incelenmiştir. Eğitsel iletilerdeki alıntıların daha anlamlı olması için ilk olarak hikâyenin özetinden bahsedilmiştir.

İdil ve düş evi.

İdil, güleç ve içten bir kızdır. Bir kış mevsimi sabahında uyanan İdil, odasını toplayıp masasına oturur. Her bir duvarın farklı renkte olduğu bir ev çizer. Bu ev, dünyayı farklı renklere boyamak isteyen İdil’in düş evidir.

Düş evini çizen İdil’in karşılaştığı yeni olay kare ile tanışması olur. İdil’in boyu musluğa yetişmediği için annesi ona kare bir tabure, okuması için de babası kare şeklinde bir öykü kitabı alır. Böylece kareyi öğrenen İdil masanın, pencerenin, peçetenin, tabağın ve annesinin dilimlediği ekmek ile peynirin de kare olduğun fark eder. Artık kareyi öğrenen İdil, düş evindeki havuç tarlasında tavşan ile gezintiye çıkar. Bu gezinti sırasında havucun bol A vitamini içerdiğini, hastalıklara karşı koruduğunu ve besin değeri bakımından zengin olduğunu daha iyi anlar.

Hava oldukça soğur. Kalın kazağını, paltosunu, yün atkı ve beresini takan İdil, köpeği Püskül’ü de dışarıya için giydirir. Püskül ile karlar içinde oynarlar. Kendisi için kardan adam, püskül için de kardan köpek yapıp eğlenir.

Gökyüzünde bir uzay gemisinde olmayı isteyen İdil, bu isteğini düşünce karar. Bir uzay gemisine binerek yıldızları selamlayıp uzay yolculuğu yapar. İlkyaz gelince toprağa

tohumlar ekip fideler diker. Tohumlar ve fideler zamanla büyüyüp çiçek olur. Ama bir gün çiçekbiti sürüsü çiçekleri soldurur. Uçuş böceğinin yardımı sayesinde çiçekler kurtulur.

Günlerden bir gün İdil, deniz kenarında otururken ağdan düşüp kurtulan balığı görür. Balık ile konuşmaya başlar. Ardından balık ile birlikte yüzer. Tekrar kıyıya gelen İdil, ağdan düşüp kurtulan her balık için sevinir. Çünkü balıkların ait oldukları yerde yaşaması gerektiğini düşünür.

Düşünde yağmur ve kar altında soğukta üşüyen ağaç ile konuşan İdil, ağacın insanlar, hayvanlar ve bitkiler için ne kadar önemli olduğunu düşünür. Yine bir gün deniz kenarında oturan İdil, bu sefer kum taneciği ile konuşmaya başlar. Kum taneciği İdil'e kendisinin gazoz şişesi, ampul, bardak, tabak, kavanoz, renkli misketlerin hammaddesi olduğunu söyler. Yeni bir şeyler öğrenen İdil bunun üzerine kumdan fabrika kurup oyununu oynamaya devam eder.

İdil bir pazar sabahı annesi, babası, dedesi, anneannesi ve teyzeleri ile pikniğe gidecektir. Pikniğe gitmeden önce odasını toplamayı düşünen İdil, çiftliğinin kapısını açık unuttuğu için atını ve köpeğini bulamaz. Babası İdil'i kahvaltı için çağırır. İdil ise babasına atını ve köpeğini bulamadığını söyler. Babası ise atının ve köpeğinin banyoda olduğunu gösterir. Yıkamak için banyoya götüren ve onları orada unutan İdil, onlara kavuştuğu için mutlu olur.

Babası İdil'e çok sevdiği kırmızı ayakkabıyı alır. Ayakkabısı ile konuşan İdil, onu ilk olarak kaldırım ile tanıştırır. Kaldırım olmasa arabalar tarafından ezilecek olan ayakkabı İdil'in kaldırımı neden bu kadar çok sevdiğini anlar.

Sabah olmasına rağmen karanlık bir güne uyanan İdil, ilk başlarda sandalyeye çıktığı halde boyu yetişmediği için açamadığı elektrik düğmesini artık açar. Minderine oturup legosunu oynar. Legolardan anneannesinin çiftlik evini ve dikili ağaçları olan bir bahçe yapar. Evde eksilik olduğunu söyler. İdil, evin bacasını yapmayı unutmuştur. Onu da ekler. Sesin nereden geldiğini öğrenmek ister. Sesin kaynağı ise üstünde oturduğu minderdir.

İdil, istediği ayakkabıyı aldığı için çok mutludur. Bu yeni ayakkabıyı kutusuna koymak istemez. Kutu ile konuşmaya başlar. Kutunun kısa yanına ip bağlar. Ayakkabı kutusu, odasında ona benzeyen başka eşyaları sorar. Yatağını, elbise dolabını, duvardaki resmi, kapıyı, kitaplarını, defterlerini, boya kalemlerinin kutusunun her birinin dikdörtgen olduğunu söyler. Böylece dikdörtgen ile ilgili bilgi sahibi olur.

Bir gün annesi İdil'e eve misafir geleceğini söyler. Bu misafir üçgendir. Annesi ile mısırs piramiti börekler ve üçgen kurabiyeler yapar. Masaya gelen misafir de mısırs piramiti ve kurabiye üçgenleri olur. Annesi İdil'i üçgen ile tanıştırır.

Bir ilkyaz günü kuş cenneti flamingoları gören İdil, onları hayranlıkla izler. Annesine sorduğu sorulardan yola çıkarak flamingoların renklerinin yavruağzı olduğunu ve flamingoların öbür bacakları ile destek alarak tek ayak üzerinde durduklarını öğrenir.

“İdil ve Düş Evi” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.

Yeni Bilgiler Edinmek (KİGEDEİ1- 1)

“Kitaplar, kişiyi bilmediği bir konu hakkında bilgi sahibi yapması bakımından önem taşımaktadır.” eğitsel ileti doğrudan verilmektedir.

“Karenin özelliği bütün kenarların birbirine eşit olması. Gel sayalım. Karenin kaç kenarı varmış.” (s.13)

“Havucun besin değerinin yüksek olduğunu bilirdi İdil.” (s.14)

“Ben karada yaşayamam ki. Sen de biliyorsun balıklar yürüyemez. Sadece yüzer.” (s.42)

“Beni sakın küçümseme olur mu? Sadece şişe değil, ampul, bardak, tabak, kavanoz, şu önündeki renkli misketlerin bile benden yapılıyor. Yani senin cam olarak bildiğin her şeyin hammaddesi benim. Niye öyle şaşırdın?” (s.51)

“İlkbahar, yaz, sonbahar (şimdi sonbahardayız), kış. Dört mevsim var. Ben dört mevsimi de çok severim,” dedi. (s.59)

Gülmek- Gülümsemek (KİGEDEİ16-1)

“Gülmek, gülümsemek kişiyi mutlu ettiği gibi karşımızda bulunan kişilerinde mutlu olmasını sağlar.” eğitsel ileti doğrudan verilmektedir.

“Saksıdaki menekşeye her gün gülümsemezseniz açmaz. Sokağa çıkınca manava selam verip gülümsemezseniz kepenklerini her zaman kapalı tutar.” (s.10)

“Gülmek sağlıktır. Gülmek sevinçtir.” (s.10)

Sorumluluk (KİGEDEİ37-2)

“Kişinin başkalarına olduğu gibi kendine karşı da sorumlulukları vardır.” eğitsel ileti dolaylı olarak verilmektedir.

“Yemeğimi kendim yerim. Dişlerimi fırçalar, elimi ağzımı yıkayabilirim. Tuvaletimi de kendim yapabilirim. Sonra giysilerimi de kendim giyebilirim.” (s.45)

Hayvan Sevgisi (TOGEDEİ5-2)

“Çevremizde bulunan hayvanları sevmeli ve korumalıyız.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Elinin üzerindeki uçuş böceğini sevdi İdil.” (s.32)

İdil, elini sincabın kuyruğunun üzerinde gezdirdi. “Çok sevimlisin,” dedi. (s.35)

“Sonra da, yavrusunu ön cebinde taşıyan kanguruyu sevdi İdil.” (s.35)

Ağdan kurtulan bir balık zıplayıp denize düştü. İdil keyifle bağırdı. “Yaşasın... Bir balık ağdan kurtuldu.” (s.38)

İdil okuldan neşeyle döndü. “Anne, baba merhaba!” Sonra da köpeği Püskül’ e sarılıp:

“Sevinçli haberi önce sana vereyim Püskül” dedi. (s.69)

“Canım benim,” dedi İdil.... Sonra da Püskül’ün boynuna sarılıp, onu kendine çekti. (s.70)

Doğa Sevgisi (TOGEDEİ7-2)

“Doğayı korumak ve yeşillendirmek için gereken çabayı göstermeliyiz.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

İdil çiçekleri için çok üzüldü. “Bir şeyler yapmalıyım. Yoksa zavallıklar ölüp gidecekler,” dedi. Çiçekleri okşadı sevdi. Su verdi. “Sizleri iyileştirmenin bir yolunu bulacağım,” dedi. (s.32)

“Sıcak günlerde, yolda yürüyen insanlar altımda durup dinlenecek. Elinde bir yükü varsa, yere bırakıp, derin bir ohh çekecek! Serinliğimi onlara verdiğim için çok mutlu olacağım. Ya da yağmurdan kaçıp, altına sığınan canlıları koruduğum için mutluluk duyacağım,” dedi. (s.47)

Yardım Etmek (TOGEDEİ10-2)

“Zor durumda olan birisine yardım etmeliyiz.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Haklısın gerçekten çok yemişim. Şu halime baksana zor yürüyorum.” telaşlandı İdil. “Yürüyemeyeceksen kucağıma alayım,” dedi. (s.16)

Görev Paylaşımı (TOGEDEİ15-2)

“İstenilen sonuca ulaşmak için kişiler arasında görev paylaşımı yapılmalıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Güneş ve yağmur, tohumları ve fideleri besledi, büyüttü. İşte bir sabah bahçede sarı, pembe, beyaz, mavi, mor çiçekler açtı.” (s.31)

Hayatı Sevmek (EDGEDEİ1-2)

“Kişi, yaşadığı hayatı sevmeli, elindekilerin kıymetini bilip onlarla mutlu olmalıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Kedinizi severseniz, ne güzel miyavlar, güler size. Aynı şey köpeğiniz, balığınız, kuşunuz hatta çiçeğiniz için de geçerlidir. Elbisenize gülerseniz, çok yakışır üstünüze. Ayakkabınıza gülerseniz, ayağınızı sıkmaz. Rahat edersiniz.” (s.9)

Tablo 8. *İdil ve Düş Evi Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü*

Hikâye Metinleri	KİGEDEİ (Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	TOGEDEİ (Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	AHGEDEİ (Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	UDGEDEİ (Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)	EDGEDEİ (Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)
	KİGEDEİ1-1 (Yeni Bilgiler Edinmek)	TOGEDEİ7-1 (Doğa Sevgisi)			EDGEDEİ1-2 (Hayatı Sevmek)
	KİGEDEİ16-1 (Gülmek- Gülümsemek)	TOGEDEİ10-2 (Yardım Etmek)			
İdil ve Düş Evi	KİGEDEİ37-2 (Sorumluluk)	TOGEDEİ15-2 (Görev Paylaşımı)			
		TOGEDEİ5-2 (Hayvan Sevgisi)			

“İdil ve Düş Evi” Hikâye kitabının önemi.

Kitapta yer alan hikâyelerden yola çıkarak düş kurmanın o yaş grubu çocukları için vazgeçilmez olduğu ve onların hayal dünyalarının gelişmesi bakımından önem taşıdığı sonucuna varılabilir.

“Harflerle Dans” Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular

“Harflerle Dans” adlı eserin eğitsel ileti incelemesi için Alfa Yayınları tarafından 2002 yılında yayınlanan 2. baskı kitap kullanılmıştır. Bu bölümde “Harflerle Dans, Benekli Buzdağının Balonları, Cırıldama Dese De Severim Dedemi, Çekirge, Dağ Keçisi ve Çoban, Eşek, Füze Fırlatan Çocuk, Gülümseyen Güneş, Ğ, Hacivat ve Karagöz, Ihlamur Ağacı, İlk yaz Gülümsüyor, Jandarma Komutanı, Kırkayak ve Karıncanın Dostluğu, Lunapark ve Leylek, Mutlu Martı, Narçiceği, Ormanın Dostu Oduncu, Ördeklerin Dans Öğrenme Sevinci, Palyaço, Rüzgargülü, Saçaklı'nın Öyküsü, Şemsiye ve Şakacı Çocuk, Tavşanlar Eğleniyor, Uçurtma Uçuran Çocuk, Üzümlü Konuşan Çocuk, Vız Vız Vızıldayan Arı, Yağmuru Sevmeyen Çocuk, Zebra ve Zürafa” adlı 29 hikâyenin eğitsel iletileri incelenmiştir. Eğitsel iletilerdeki alıntıların daha anlamlı olması için ilk olarak hikâyenin özetinden bahsedilmiştir.

Ay ve ayıcık.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan birinci hikâye metnidir

Ayıcık, sıcak bir yaz akşamında sırtını akasya ağacına dayar. Ayışığını çok seven Ayıcık, onun yine aydınlık ve pırıl pırıl olduğunu söyleyerek konuşmaya başlar. Ama dün gece yolunu kaybettiğini ve bu durumdan korktuğunu belirtir. Ay ise Ayıcığa gökyüzünde bulut olduğunu, sabaha kadar yağmur yağdığını ve bu sebeple kendisini görememiş olabileceğini söyler. Ayıcık, bulutların önlerini kapamamasını ve Güneş'in onu daha çok aydınlatmasını söyler. Ayıcığın sözleri karşısında duygulanan Ay, söz vererek bütün ayıcıkların ışığı olup yollarını aydınlatır.

Benekli buzağının balonları.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan ikinci hikâye metnidir.

Sabah olur. Benekli buzağının boynunda gezinen böcek, buzağıyı uyandırmaya çalışır. Buzağı uyanıktır ama hiç sesini çıkarmaz. Böcek, kendisine balonlarını

göstereceğini hatırlatır. Buzağı, bütün gece uyuyamadığını ve kendisini rahat bırakmasını ister. Buzağının bacağına yerleşen böcek, bayram olduğunu ve erken kalkması gerektiğini söyler. Ama buzağının çok fazla öfkeli olduğunu da görür. Buzağının balonlarını aramaya başlar. Bulamayınca buzağıya tekrar sorar. Buzağı, balonların patladığını söyleyip uyumaya çalışır. Böcek ise bayram hediyesi olarak ona balon getirir.

Bütün balonları şişirip onların arkasına gizlenir. Buzağı, şaşkınlık içinde kalır. Bütün balonları patladığı için bu bir düş olmalı, diyerek cümlesini bitirir.

Cırıldama dese de severim dedemi.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan üçüncü hikâye metnidir.

Yaşlı adam, sokakta oynayan çocuklara başka yerde cırıldayın diyerek kızar. Çocuklar ise biz cırcır böceği miyiz ki cırıldayalım diye cevap verir. Bunun üstüne öfkelenen yaşlı adam, pencereyi pat diye kapatınca cam kırılır. Çocuklar, yaşlı adamın camının önündeki kediyi görür. Yaşlı adamın kediye miyavlamasına bile izin vermeyeceğini söyleyerek gülüşürler. Yaşlı adamın keşke biraz daha sevecen ve cömert birisi olmasını söylerlerken o anda kapı açılır. İçerden bir çocuk çıkar. Çocuk onların oyunlarına katılıp katılamayacağını sorar. Çocuklardan kimi olur der kimi omuz silker. Çocuk, yaşlı adamın torunu olduğunu, yaz tatilini burada geçireceğini söyler. Ardından ceviz ağacına çıkma teklifinde bulunur. Çocuklar şaşırır. Yaşlı adamın torunu, dedesinin huysuz ve somurtkan olduğunu kabul eder. Eğer dedesinin çok rahatsız olursa pencereyi açıp cırıldamayın diye bağıracağını söyler. Ne kadar huysuz ve somurtkan olsa da onu yine de çok sevdiğini ifade eder.

Çekirge.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan dördüncü hikâye metnidir.

Canı sıkılan çekirge, uçarak bir çam ağacının dalına konar. Çam ağacı ise can sıkıntısına en iyi ilacın çalışmak olduğunu söyler. Aslında çiçeklerin onu çağırdığını ama gitmediğine gelince de çiçekleri sevmediğini belirtir. Çam ağacı, çekirgenin çevreyi bu kadar güzelleştiren ve onun yakın dostu olan çiçekleri sevmediğini duyunca şaşırır. Geçen gün kendisine çörek vermek isteyen çiçeklerin üstüne çıkıp zıpladığını da itiraf eder. Yaptığı davranışın yanlış olduğunu kabul eder. Özür dilemek için geç kalan çekirge, çam ağacı ile vedalaşıp uçup gider.

Dağ keçisi ve çoban.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan beşinci hikâye metnidir.

Doğayı ve işini çok seven çoban, ilkbahar gelince sürüsünü dağın eteğinde toplar. Dağdan inen dağkeçisini selamlar. Dağkeçisi, davarları süzer. Çoban ayağa kalkıp dağılan sürüyü toplarlar. Ardından yanık bir türkü söyler. Dağkeçisi de sürünün çevresinde dolanmaya başlar. O dolandıkça çobanın da sürünün de başı döner. Güneş, bulutların arkasına gizlenir. Yağmurun yağma ihtimali olduğu için çoban düdüğünü çalar, sürüsünü toplar. Dağkeçisine ailesinin onu beklediğini söyler. Dağkeçisi bu seferde olduğu yerde dönmeye başlar. Çoban düdüğünü yeniden çalar. Dağkeçisi gitmesi gerektiğini anlamış olur.

Eşek.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan altıncı hikâye metnidir.

Eşek, elma ağacına yaslanıp ne kadar mutsuz olduğunu düşünür. Bu sırada sahibi, eşekten elma, erik ve enginarları pazara götürmesini ister. Eşek, sahibinin durumuna da üzülür. Eşek, daha sonra elma ağacını görür ve onun yerinde olmak istediğini söyler. Elma ağacı ise dallarının çok sarktığını, kuşların elmalarını gagaladıklarını ve bu durumdan rahatsız olduğunu dile getirir. Eşek, böylece elma ağacının da mutsuz olduğunu anlar. Eşek, sahibinin ıslık sesini duyup hemen ayağa kalkar. Sahibi yanına gelir. Elma ağacının nasıl olduğunu sorarak elmaları toplamaya başlar. Eşeğini sever, eğilip onu öper. Eşek, elma ağacına dönüp bir gün yanına gelip onun mutsuzluğuyla ilgili dertleşeceklerini söyler. Bu duruma tamam diyen elma ağacı, eşeğin ne kadar mutlu ve şanslı olduğunu düşünür.

Füze fırlatan çocuk.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan yedinci hikâye metnidir.

Çocuk, mutfaktan gelen fasulye yemeğinin kokusu alır. Acıktığı halde fabrikadaki işlerini bitirmeden yemeğimi yiyemem diye düşünür. Annesi ne kadar seslense de fabrika için feribotla malzeme geldiğini söyler. Follukların üzerinde uyuyan tavukları uyandırmamak için sessiz konuşur. Yakında bir tavuk fuarının olacağından da bahseder. Annesi, fuar için çörek yapacağını söyler. Ama çocuk, fırıncılarla anlaştığını belirtir. Annesine eğer isterse folklor ve futbolcularla ilgilenebileceğini söyler. Annesi tekrar

yemek yiyelim dese de çocuk, bu sefer de fidelerin peşine düşer. Ardından annesi fötr şapkakalı beyi merak eder. Çocuk, onun fuarı gezmeye gelen bir yabancı olduğunu söyler. Sırada füze fırlatma vardır. Uzaya füze fırlatılır. Ve fırlatıldı, vuuuuuu.

Gülümseyen güneş.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan sekizinci hikâye metnidir.

Güneş, gökyüzünde kırmızı gül açmışcasına göz alıcı şekilde gülümser. Güneş, gölgesinin denizin üstüne düştüğünü söyler. Gökyüzü, kendisine haksızlık yapıldığını düşünür. Güneş’e denizin rengini verenin kendisi olduğunu belirtir. Güneş, gökyüzüne kendisi olmazsa onun parlaklığının ve ışıltısının olmayacağını hatta isterse onu ağlatabileceğini söyler. Güneş’in kış mevsiminde canı gülümsemek istemediği için yağmur, dolu ve kar yağar. Bir ara canı sıkılan Güneş, yağmur bulutlarının altına geçer. Bir anda gökyüzüne gölge düşer. Ardından yağmur yağmaya başlar. Gökyüzü, Güneş’in yağmur bulutuna konuk olduğunu anlar. Güneş, gökyüzünü izler. Yağmur bulutlarının ardından çıkıp yeniden gülümser. Bir süre daha ince ince yağmur yağmaya devam eder. Yağmurun hoş bir görünümü vardır. Güneş ve gökyüzü, gün boyunca birlikte oynar. Ertesi gün ise yeniden gülümserler.

Ğ.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan dokuzuncu hikâye metnidir.

Ağaç, Yağız denilen köpeğin kendisine doğru geldiğini bilir. Atsineği, ateşçiçeğinin eğri büğrü dalları üstünde yemeğini yerken görür. Atsineği, ateşçiçeğinin üstünden hemen uçup gitmezse eğri büğrü olan dalları kırılacaktır. Atsineği, gel keyfim gel diyerek sırtını ateşçiçeğinin yapraklarına yaslayıp ardından bağdaş kurup bağıra bağıra vızıldar. Yağız köpek, ağacın ve ateşçiçeğinin telaşını görür. At sineğinin yanına gidip ateşçiçeğinin çok acı çektiğini ve kendisinin bu durumu hiç mi düşünmediğini söyler. Eğitilmiş olan Yağız köpek, atsineğinin iyilikten anlamaz halini görünce onu kanadından tutup savurur. Yağmur, ateşçiçeği için inceden yağar. Yağız köpek de eğri büğrü olan çiçeğini düzeltir. Bir dal kekiği de ezilen yapraklarının iyileşmesi için onları ateşçiçeğinin gövdesine bağlar. Atsineği, kekiğin kokusunu sindiremez. Ateşçiçeğinin yanına bir daha yaklaşmamak üzere uzaklara uçup gider. Bu olanları duygulanarak izleyen ağaç, Yağız köpeğe dayanışmanın önemini bir kez daha öğrettiği için teşekkür eder.

Hacivat ve karagöz.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan onuncu hikâye metnidir.

Hacivat, halasına tarlasındaki havuçları toplama sözü verir. Havuçları hem toplamak ister hem de üşenir. Bu yüzden Karagöz ile birlikte gitmeyi düşünür. Karagöz’ün evde halı dokuduğunu ya da halkaları boyuyor olabileceğini düşünür. Bir havuçsuyu yapıp Karagöz’e götürmeyi planlar. Hacivat, heyecanlandığında hıçkırığı için mutfağa girince de heyecanlanır. Hıçkırıkları kesilmez. Dayanamaz havuç suyunu kendisi içer. Ardından Karagöz’ün kapısını usulca vurur. Bir hemşire kapıyı açınca birden Karagöz’ün hasta olduğunu düşünür. Karagöz’e hortumla tüm gece hurma ağaçlarını sularsan böyle hasta olursun diye de söylenir. Bu sırada hoparlörü tamir eden Karagöz, hemşirenin aslında kız kardeşi olduğunu söyler. Hacivat, Karagöz’e çok hünerli olduğunu ve halasının tarlasındaki havuçları birlikte toplamak istediği için geldiğini söyler. Karagöz, havuçları seneye toplayabileceklerini söyleyip Hacivat’ın teklifini kabul etmez.

Ihlamur ağacı.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan on birinci hikâye metnidir.

Ihlamur ağacı, yağın yağmurdan ıslanır. Kurumak için güneşin doğmasını bekler. Bu sırada küçük bir kız, annesine ıhlamur ağacını gösterir. Annesi de soğuk algınlığına iyi gelen ıhlamur yaprak ve çiçeğinden toplayıp hasta olan dedesine içirdiğini söyler. Çünkü dedesi yağmurda ıslanıp hasta olmuştur. Ihlamur ağacı, o gün yaprakları ve çiçeklerinin soğuk algınlığına iyi geldiğini öğrenmiş olur. Ama bu durum ıhlamur ağacını birden kaygılandırır. Korku ve telaş içinde Güneş’in kendisini ısıtmasını ister. Güneş, ıhlamur ağacının bu yersiz kaygısını anlayamaz. Onun kötü bir düş gördüğünü düşünüp ışığını ona gönderir. Ihlamur ağacının gövdesi kurur. Ihlamur ağacı, Güneş’e teşekkür eder. Kendisini eğer kurutmasaydı hasta olacağını dile getirir. Hiçbir şey anlamayan Güneş, dayanamayıp ben yağmurun ağaçları büyüttüğünü biliyorum hasta ettiğini değil açıklamasını yapar. Ihlamur ağacı, o gün duyduklarını Güneş’ anlatır. Güneş, ıhlamur ağacının söylediklerine tüm gün güler. Ihlamur ağacı ise Güneş’in neye güldüğünü anlamaz.

İlkyaz gülümsüyor.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan on ikinci hikâye metnidir.

İlkyaz gelince doğa canlanır. Ağaçlar yapraklanır. Bu sırada geçen bir yağmur bulutu şıp şıp toprağa düşer. Uçan serçe, çiçek açmış erik ağacına konar. Kuşlar evlerin çatısına sıra ile dizilir. İlkyaz bu dönemde kuşlar ve kuzular yavruladığı için mutlu olur. Küçük kız, ilkyazın müjdecisi olan papatyalara bakıp çok güzel olduklarını söyler. Küçük kız, ilkyaz da dışarı çıkmanın ve bahçede oynamanın çok hoş olduğunu söyleyerek ilkyazın gelişine çok sevinir. İlkyaz, küçük kıızı sevgiyle izler. Ona selam verip üç ay boyunca misafiri olacağını, doyasıya oynamasını, çiçekler toplamasını ve kırlarda dinlenmesini söyler. Küçük kız, ilkyazın gitmesini hiç istemediği için hep onlarla kalmasını ister. İlkyaz ise böyle bir şeyin çok güzel olacağını ama ardından gelen yazı bekletmenin olmayacağını açıklar.

Jandarma komutanı.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan on üçüncü hikâye metnidir.

Komutan, tüm jandarmaların jipe binmesini ister. Jandarmalar, jipe sığmaz. Diğer jandarmalara ise onlar dönene kadar jimnastik yapmalarını söyler. Bir jandarmanın sıradan çıkıp komutana judo çalışmasının olduğunu belirtir. Komutan, judo çalışmak isteyen diğer jandarmaları görünce onlar dönene kadar bir spor gösterisi yapabileceklerini söyler. Hatta jandarmaların arasından bir jüri belirleyip kazananlara bir hediye verileceğini belirtir. Alan araştırması yapıp döndüklerinde akşam olmuştur. Büyük bir jet piste inmek üzeredir. Judo ve jimnastikçileri izlemek için Japonya’da pek çok misafir gelir. Yapılan gösteri sonunda judo ve jimnastikçileri jüri değerlendirir. Jimnastikçiler kazanır. Ödül olarak da Japonya’ya gezmeye giderler.

Kırkayak ve karıncanın dostluğu.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan on dördüncü hikâye metnidir.

Kırkayak temizliğe önem veren biridir. Dere kenarına inip önce elini ve yüzünü sonra da ayaklarını yıkamaya başlar. Kırkayak, ayaklarını tek tek ovalayıp kurular. Karınca, kırkayağın ayaklarını yıkadığını görünce kıs kıs gülmeye başlar. Karınca, bir kömür parçası bulup yüzüne ve ayaklarına sürer. Yiyeceklerini de kirli yere bırakır. Günler geçer. Kırkayak, karıncayı hiçbir yerde göremez. Yine bir gün dere kenarında ayaklarını yıkarken doktor kelebeği, karıncanın evinden çıkarken görür. Doktor kelebek, karıncanın hastalandığını söyler. Doktor kelebek, karıncaya bir kutu ilaç verip iki kez iğne yapar.

Sonunda karınca iyileşir. Karınca, öbür böcekler gibi yıkanması ve yiyeceklerini kirli yememesi gerektiğini anlar.

Lunaparkta bir leylek.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan on beşinci hikâye metnidir.

Leylek, ilk kez lunapark gördüğü için şaşkınlıkla gagasını vurur. Hemen bir evin çatısına konup atlıkarınca da kendisi varmış gibi sevinir. Leylek, ailesi ile daha sıcak yerlere göç eder. Bu esnada gittikleri yerde lunapark olup olmadığını düşünür. Bunları düşünürken yanına solucanı yutan kardeşi gelir. Kardeşi, solucanın güzelliğinden leylek ise lunaparkın güzelliğinden bahseder. Küçük kardeş leylek, uçmaktan yorulduğunu ve terlediğini söyleyerek mızımızlanır. Bu sırada leylekler, anne ve babalarının gagalarını lak lak vuruşuyla kanatlarını çırpıp havalanırlar.

Mutlu martılar.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan on altıncı hikâye metnidir.

Çocuk, uçan martıya kendisinin olabileceğini bağıırır. Martı, çocuğun heyecanı karşısında şaşırır. Gelip karşısına konar. Çocuk, martıya mısırını uzatır. Mısırı çok seven martı, galamaya başlar. Martı, ardından neden onu seçtiğini sorar. Çocuk ise gece gördüğü rüya da kendisine mor renkli misket verdiğini, birlikte oynadıklarını ve martı müzesine gittiklerini anlatır. Martı da rüyasına girdiği çocuğun o çocuk olduğunu anlar. Çocuk, rüyasına giren martıya el sallar. Martı ise başka düşlere konuk olmak için kanat çırparak oradan ayrılır.

Narçiçeği.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan on yedinci hikâye metnidir.

Nar ağacı, çiçek açmıştır. Narçiçeğini ilk kez gören çocuk heyecanla bağıırır. Çocuk, narın bir kış meyvesi olduğunu söyler. Ardından annesi ile salata için ninesinin ektiği nanelerden toplamak için ninesinin bahçesine girerler. Çocuk, bahçeye girince nane, nergis ve nilüfer çiçeğinin güzellikleri arasında kalır. Çocuğun ninesi köyde yaşadığı için bu olanakları büyük şehirde bulmanın zorluğundan bahseder. Çocuk bu yüzden köyde yaşamayı ve narçiçeğinin büyüyüp nar olacağı günü görmeyi istediğini söyler. Ardından annesi ile topladıkları naneleri ninesine götürür. Ve ninesinin yaptığı nefis yemeklerden yer.

Ormanın dostu oduncu.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan on sekizinci hikâye metnidir.

Oduncu, odun kesmek için ormana gider. Odun kesmenin inceliklerini bildiği için her ağacın odun olmayacağını da bilir. O gün ormanda gezinirken bir ağacın ağlamaklı sesini duyar. Ağaç çok yaşlanıp kurumaya başladığını söyler. Oduncu ağaçlara bakar. Ağaçların aslında çok genç olduğunu sadece solgun göründüklerini söyler. Bu nedenle onları kesmez. Ağaçlar, oduncudan kendilerini kesip odun yapmasını ister. Oduncu ise ağaçları kesmeyi onları canlandıracağını söyler. Ormanın yanı başındaki dereye koşarak gider. Oluklar açıp derenin suyunu ormana çevirir.

Oduncunun iyi yürekli biri olduğunu ve hangi ağacın kesilmesi gerektiğini bildiğini söylerler. Bu sözleri duyan oduncu çevresine bakınır ama kimseleri göremez. Oduncu bu sözlerin az önce odun olmak isteyen ağaçlardan geldiğini anlar.

Ördeklerin dans öğrenme sevinci.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan on dokuzuncu hikâye metnidir.

Ördekler, örümceğin evine gidip dans etmeyi öğrenmek istediklerini söyler. Öbür ördekler de örümceğin yanına gelir. Örümcek, öğrenci sayısının fazla olduğunu görünce sevinir. Ördekler artık dans öğrenmek için örümceğin yanına sık sık gelmeye başlarlar. Ördekler öbek öbek çiçeklerin çevresinde dans ederler. Örümcek, yakında bir dans yarışmasının olduğunu ve tüm ördeklerin katılmasını istediğini söyler. Tüm ördekler sevinçle gagalarını birbirlerine vururlar. Örümcek de dâhil olmak üzere herkes ördeklerin ödülü kazanacağına inanır. Seyirciler ördeklerin gösterisini beğeniyle izler. Yarışmayı ördekler kazanır. Bu duruma en çok sevinen ise örümcek olur.

Palyaço.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan yirminci hikâye metnidir.

Çocuk sahnede palyaçoğu görür. Heyecanla palyaço olmak istediğini bağırır. Palyaço bunu duyar. Palyaçoğa bunun için ne yapılması gerektiğini sorar. Palyaço ise önce palyaço olmayı gerçekten istemek gerektiğini söyler. Palyaço, salonda o çocuktan başka palyaço olmak isteyen kimseyi göremeyince şaşırır. Bu duruma üzülüp pembe balonların üstüne yatar. Bu sırada balonlar ise tek tek patlar. Şaşkın bir şekilde çevresine bakınırken

tüm balonlar patlamıştır. Cebinden pembe renkli bir balon çıkarır. Balonu şişirip çocuklara atar. Çocuğun palyaço olma isteklerini görünce sahneye çağırır. Pembe puanlı bir tulum giydirir. Püsküllü bir şapka da verir. Palyaço, patates püresini yerken çocuk palyaçonunda diğer çocukları eğlendirmesini ister.

Rüzgârgülü.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan yirmi birinci hikâye metnidir.

Çocuk, resim yaparken açık olan pencere pat diye kapanır. Çocuk, rüzgârın sesini olduğu yerden duymaya başlar. Annesi, elinde bir el işi kâğıdı ile çocuğun yanına gelir. Birlikte rüzgârgülü yaparlar. Çocuk rüzgârgülünü balkona asmak için çıkınca rüzgârın sesini daha şiddetli duyar. Rüzgâr saçlarını dağıtır ama çocuk, oyun oynamaya devam eder. Rıhtıma yanaşan bir gemi ve bu gemiyi bekleyen bir robot çizer. Robota geminin radarını kontrol etmesini ve kendisine bir rapor hazırlaması gerektiğini söyler. Radarı bozulan gemi, yanlışlıkla rıhtıma yanaşır. Robot, hazırladığı raporu çocuğa verir. Çocuk, iki römorkör çağırıp gemiyi rıhtıma çekirmek gerektiğini söyler. Robot, römorkörü çağırır. Radarı bozuk gemi yönünü bulamayacağı için kaptana rüzgârgülü hediye eder. Fır fır dönen rüzgârgülüne artık bu gemiye ait olduğunu söyler.

Saçaklı'nın öyküsü.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan yirmi ikinci hikâye metnidir.

Saçlarını hiç taramayan sarı tüylü küçük köpeğe “Saçaklı” derlerdi. Saçaklı, sabahları zor kalkar yataktan giysilerini çıkarmaya üşenir ve kırıksık giysiler içinde gün boyunca gezinirdi. Okuduğu kitapları oradan oraya atar ve sonra da bulamazdı. Oynadığı oyuncakları ise hiç toplamazdı. Arkadaşları gelecek olmasına rağmen minderin üzerinde kıvrılıp horul horul uyurdu.

Bir gün arkadaşları eve gelir. Saçaklı'yı göremeyince merak ederler. Arkadaşlarından bir tanesi pencereye doğru bakar. Saçaklı'nın güzel bir rüya gördüğü yüzünden belli olur. Arkadaşları, “İyi uykular Saçaklı” yazıp kapıya bırakır. Notu okuyan Saçaklı, arkadaşlarını unutmanın üzüntüsünü yaşar. Bir daha gelirler mi diye düşünürken artık kimsenin gelmeyeceğini de bilir. O günden sonra kendisine, kitaplarına ve oyuncaklarına daha çok dikkat eder. Arkadaşlarının gönlünü almaya çalışır.

Şemsiye ve şakacı çocuk.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan yirmi üçüncü hikâye metnidir.

Şakacı çocuk, şişko kedisini şemsiyenin altında aşya götürür. Şemsiye, kendisini kullanmaları için yağmurun yağmasını bekler. Çünkü şakacı çocuk tarafından kullanılmayı özlemiştir. Şakacı çocuğun kendisini unutmasına üzülür. Tam ağlayacakken birden şakacı çocuğun sesini duyar. Şakacı çocuk, şöminenin önünde süt içen kedisini sevip şakalaşır. Şemsiye ise bu durumu kıskanır. Şebboy, şemsiyenin üzüntüsünü görünce gökyüzü ile iletişime geçip yağmurun yağmasını ister. Yağmur bulutuna durumu anlatır. Yağmur bulutu, şemsiye için bir şeyler yapacağını söyler. Hava birden serinler. Çocuk, kedisinin aşı günü olduğu için dışarıya çıkacaktır. O sırada yağmurun yağdığını görür. Aşıdan vazgeçmenin olmayacağını söyleyip kedisini sepete koyar. Yağan yağmurdan korunmak için de şemsiyesini eline alır. Şemsiye mutlu olur. Çocuk, yağan yağmurda ıslanmayı özlediğini söyler.

Tavşanlar eğleniyor.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan yirmi dördüncü hikâye metnidir.

İki tavşan, tahterevalliye biner. Oldukça da eğlenirler. Bu sırada yanlarından geçen bir tırtıl, tiyatroya gider. Tırtıl, tavşanlara tiyatrodan çıktıktan sonra birlikte oynayabileceklerini söyler. Tavşanlar, tırtılın tiyatroya gittiğini görünce son zamanlarda tiyatroya gitmediklerini anımsarlar. Tahterevalliden tek tek atlayıp tırtılın peşinden giderler. Sahnede yer alan tırtıl, yazı tahtasına tahterevalliye binen tavşanları çizer. Daha sonra onları turuncu renge boyar. Tavşanlar, ressamı canlandıran tırtılın bu davranışı sonucunda duygulanır. Tiyatrodan sonra tavşanlar, tırtılı alıp tahterevalliye doğru gider.

Uçurtma uçuran çocuk.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan yirmi beşinci hikâye metnidir.

Çocuk, uykulu gözlerle uçuk mavisini uçurtmasına heyecanla bakar. Gördüğü rüyayı da köpeği Uyuşuk’a anlatır. Kırlarda herkesin uçurtmasını uçurduğunu ama kendi uçurtmasının uçak gibi uçacağını söyler. Uyuşuk’un kendisine uğur getirdiğini ve ona yanından ayrılmamasını söyler. Uyuşuk ise havlayarak cevap verir. Çocuk, uçurtmanın üstündeki uğur böceğini görünce birden çığlık atar. Utanan uğur böceği, uçup perdeye konar. Çocuk, uğur böceği belki dönüp uçurtmanın üzerine tekrar konar diye düşünür.

Uçurtmasının da kendisini utandırmayacağını söyler. Ardından uçuk mavi uçurtmasını okşar.

Üzümle konuşan çocuk.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan yirmi altıncı hikâye metnidir.

Boyama yapmayı seven çocuk, o gün gördüğü bir resmi boyamak ister. Üzüm kendisini çizebileceğini söyler. Çocuk, üzümü çok sevdiğini ve misket gibi yuvarlak tanelerini yemenin çok hoşuna gittiğini belirtir. Üzüm, kendisinin yetiştirme şeklini bilip bilmediğini sorar. Çocuk ise bu sorunun cevabını bilmediğini söyler. Üzüm, ayrıca çocuğun üzüm bağını da bilmediğini öğrenince onunla yetiştiği yere yani bağa gider. Çocuk, odunsu bir kökün üzerine sarılarak uzanan salkım salkım üzümler görür. Çocuğun gözleri pırıl pırıl olur. Üzümü çok seven çocuk, rüyasında gezinirken üzümün resmini yapıp boyar.

Vız vız vızıldayan arı.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan yirmi yedinci hikâye metnidir.

Van kedisi ve vakvak, veterinerlere aşı olmak için yola çıkar. İki de viyola öğretmeninin gönderdiği zarfları birbirlerine verir. Van kedisi ve vakvak, şaşkınlık içinde bakınır. Voleybol kaptanı onların şaşkınlığını görünce kötü bir şey olup olmadığını sorar. Ardından van kedisi ve vakvak gülmeye başlar. Arı, voleybol kaptanının omzuna konarak vızıldayanın kendisi olduğunu söyler. Ayrıca arı voleybol oynayıp onların vücudu gibi bir vücuda sahip olmak istediğini söyler. Voleybol kaptanı, buna gerek olmadığını ve kendisinin zaten uçarak sporunu yaptığını söyler. Van kedisi ve vakvak, ellerinde bulunan zarfı yukarı kaldırıp sallar. Arı, zarfın içinde yazılı olan şeyi bildiğini söyler. Van kedisi ve vakvak ile arıdan hangisi zarfın içinde yazılı olanları bilirse diğerine vişne suyu ısmarlayacaktır. Ardından arı, zarfın içinde viyola öğretmenlerinin onları seçtiğinin yazılı olduğunu söyler. Arının bildiğini gören ve şaşkınlık içinde bakakalan Van kedisi ve vakvak’ın geriye arıya verdikleri vişne suyu sözünü tutmak kalır.

Yağmuru sevmeyen çocuk.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan yirmi sekizinci hikâye metnidir.

Yağmuru sevmeyen çocuk, ne zaman yağmur yağsa canı sıkılır. Çünkü böyle havalarda kendisi de arkadaşları da dışarıya çıkmaz. Annesine canının sıkıldığını söyler.

Annesi perdeyi kenara çekip yağan yağmuru birlikte izleme teklifinde bulunur. Çocuk ise annesine yağmuru sevmediğini söyler. Annesi, ona öykü dinleme, çizgi film izleme ya da boyama yapma önerilerinde bulunur. Çocuk, bunları istemediği için yeniden ağlamaya başlar. Annesi, bu kez canı sıkılan bir çocuğun resmini yapmayı teklif eder. Nasıl yapacağını bilmeyen çocuk, annesi ile mutfığa gider. Annesi hamur yoğurur. Ardından hamurdan canı sıkılan çocuk yaparlar. Çocuk o gün saatlerce hamur oynar. Önce kedisi sonra kardeşi en son ağzı gülmekten kulaklarına varan neşeli bir çocuk yaparlar. Yağmur ise hala yağıyordur. Cam da kollarını açmış yağmuru kucaklayan gülen bir çocuk daha çizer.

Zebra ve zürafa.

“Harflerle Dans” adlı kitapta yer alan yirmi dokuzuncu hikâyeye metnidir.

Zürafanın doğum gününe gidemeyen zebra üzülür. Bu sırada zebranın kapısının zili çalar. Zebranın düştüğü günden beri bacakları zayıflamıştır. Yerinden zorlanarak kalkmaya çalışır. Gelenin kim olduğunu sorsa da cevap alamaz. Satıcı olduğunu düşünüp çok fazla önemsemez. Zil yeniden çalınca yerinden kalkamayan zebra, masanın üstündeki bilyeleri yere atar. Zebra, bu sırada zürafanın gövdesini görür. Zürafa, zebranın kaza geçirdiğini bilmiyordur. Zürafa, zebranın evine girmek için yere çömelir. Zebrayı o halde görünce hemen yardım çağırıp kendi evine taşır. Ardından zebrasız doğum günü kutlanamazdı, der.

“Harflerle Dans” Hikâyeye kitabındaki eğitsel iletiler.

Yeni Bilgi Edinmek (KİGEDEİ1-1)

“Kitaplar, kişiyi bilgilendirmesi açısından önemlidir.” eğitsel iletişi doğrudan verilmektedir.

“Ay, ışığınla, çevremizi rahat görüyoruz. Kimi düşmanlarımızdan da böylece korunuyoruz,” dedi ayıcık. (s.2)

“İlkyaz, yaz, sonbahar, kış

Mevsimleri çok seviyor bu küçük kız

Kiraz, erik yiyorum ilkyazda

Ara sıra yağın yağmurun altında

Koşup oynuyorum

Ardından çıkan ebem kuşağını

Yükselip tutmak geçiyor içimden
Yaz mevsiminde ince giyinirim
Doyamam şeftalinin güzelliğine
Sonbaharda yaprakların sararıp
Dökülmesine üzülürüm
Ama bilirim, doğanın yeniden canlanması için
Gereklidir bu
Kış mevsiminde hava çok soğuk olsa da
Yağmur, dolu yağsa da
Ardından karın yağacağını bilmek
Sevindirir beni
Düşler kurarım
Boynunda atkısı
Havuç burnu, kömür gözleriyle
Okşarım kardan adamı
İlkbahar, yaz, sonbahar, kış
Mevsimleri çok severim’’ (s.25)

“Daha sonra her çiçek bir nar olacak,” dedi anne. Narın bir kış meyvesi olduğunu biliyordu çocuk.” (s.34)

Radarı bozuk bir gemi seyre çıkamaz. Ancak rüzgârgülü, kaptana yönünü gösterebilir. (s.43)

“Üzüm sen bir yaz meyvesisin. Beyaz ve siyah diye renklerinize göre ayırırız üzümleri. Aslına bakarsan ben tüm üzümleri çok severim.” (s.53)

Dostluğun Önemi (KİGEDEİ6-1,2)

“Zor anımızda yanımızda olan dostlarımızın değerini bilmeliyiz.” eğitsel iletisi farklı örneklerle hem doğrudan hem de dolaylı olarak verilmektedir.

“Zavallı Benekli, bunun için mi üzülüyordun?” Buzağı nezle olmuş gibi burnunu çekti. Gözlerini kapattı. Uyumaya çalıştı.

Böcek, arkadaşına bayram armağanı olarak balon getirmişti. Buzağının, balonları ne kadar çok sevdiğini biliyordu çünkü. (s.4)

Zürafa ve zebra iki candan arkadaş
Dostluğun önemini biliyor ikisi de

Tazecik otları birlikte yerken
Neşeli şarkılar söylerler
Dostları orman
Eşlik eder şarkılara
Lay lay lay lom
Lay lay lom (s.58)

Gülmek- Gülümsemek (KİGEDEİ16-1)

“Gülmek, gülümsemek kişiyi mutlu ettiği gibi karşımızda bulunan kişilerin de mutlu olmasını sağlar.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

Bu arada kendisini izleyen güneş yağmur bulutunun ardından çıktı, yeniden gülümsemi. Gökyüzü sevindi. (s.15)

Güneş ve gökyüzü o gün akşama kadar birlikte oynadılar. Yarın yeniden gülümseyeceklerdi. (s.15)

Sevgi (KİGEDEİ29-1)

“İnsanın bir kişiye ya da bir nesneye karşı gösterdiği ilgi ve bağlılık durumudur.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Ama o benim dedem. Huysuz da olsa, somurtkan da olsa, ‘Cırıldamayın!’ dese de çok severim dedemi!” dedi. (s.6)

Çocuk heyecanla bağırды. “Palyaçoları seviyorum. Ben de palyaço olabilirim,” dedi. (s.40)

Sakın unutmayın arkadaşlarınızı
Sevilmek istiyorsan, sev onları (s.44)

Özür Dilemek (KİGEDEİ30-1)

“Kişi, yaptığı yanlış davranıştan sonra özür dilemelidir.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Çekirge, çiçeklerden özür dilemek için çok geç kaldığını anlamıştı.” (s.8)

Temizliğin Önemi (KİGEDEİ31-1)

“Sağlığımızı korumak için kişisel bakımımıza ve temizliğimize önem vermeliyiz.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

Temizliğine önem veren kırkayak, ayaklarını yıkamak için dere kenarına indi. Önce elini yüzünü yıkadı. Ardından ayaklarını yıkamaya başladı. İşi uzun sürecekti kırkayağın. Kolay mı kırkayağın tek tek ovalayıp yıkamak. Ardından da kurulamak gerekiyordu. Çünkü temizliğin önemini biliyordu kırkayak. (s.28)

O günden sonra, kendine dikkat etti Saçaklı
Saçlarını taradı, temiz giysiler giydi. (s.45)

Dayanışma (KİGEDEİ38-1,2)

“Ortak bir amaç için bireylerin karşılıklı olarak birbirlerine bağlanmasıdır.” eğitsel iletisi örneklerle hem doğrudan hem de dolaylı olarak verilmektedir.

Bir dal kekiğini, ateşçiçeğinin gövdesine dayayıp bağladı. Hem arkadaşlık etsinler hem de ateşçiçeğinin acıyan, ezilen yaprakları iyileşene kadar destek olsun diye. Kekiğin güzel kokusunu içine sindiremeyen atsineği bir daha ateşçiçeğinin yanına yaklaşamayacak kadar uzaklara uçtu gitti. (s.18)

Ağaç, tüm olanları duygulanarak izledi.

“Yağız köpek, dayanışmanın gerekliliğini, önemini bir kez daha öğrettiğin için sağ ol,” dedi. (s.18)

Birlikte mutfağa girdiler. Anne hamur yoğurdu. Çocuk annesini izlerken ara sıra oflayıp puflassa da arada bir elini hamura sokup, yoğurmak istiyordu. Önce hamurdan küçük bir parça alıp çocuğun başını yaptılar. Sonra da gövdesini. Kollar, bacaklar da takıldı. (s.57)

Özeleştir (KİGEDEİ40-2)

“Kişinin duygu, düşünce, inanç ve davranışlarını belirli sınırlar içine yerleştirerek değerlendirmesidir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Çekirge,

Davranışımın çok yanlış olduğunu biliyorum,” dedi. (s.8)

Tavşanlar, son günlerde hiç tiyatroya gitmediklerini anımsadılar. (s.48)

Birlik ve Beraberlik (T1-2)

“Çevremizde bulunan kişilerle birlik ve beraberlik içinde olmalıyız.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

Leylekler, anne ve baba leyleğin gagalarının lak lak vuruşuyla kanatlarını çırpıp havalandılar. Uçarken akıllarında kimbilir ne güzel düşler vardı. (s.31)

“Hadi bakalım bütün jandarmalar jipe binsin. Bütün jandarmalar jipe binin. Biraz çabuk olun. Alana çıkıyoruz.” (s.26)

Hayvanları Sahiplenmek (TOGEDEİ5-2)

“Hayvan sahipleri, hayvanları korumalı, sevmeli ve onlara sahip çıkmalıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

Dağdan inen dağkeçisini kasketini çıkarıp selamladı. (s.9)

“Dönme artık dağkeçisi. Sen döndükçe başım dönüyor. Sen döndükçe davranışlarının başı dönüyor.” (s.9)

Eşek ıslık sesiyle ayağa kalktı. Sahibi koşarak yanına gelmişti.

“Nasılsın, elma ağacı?” dedi. Elindeki sepete elma topladı. Eşeğini sevdi. Eğilip kapkara başını öptü. Sahibi her zaman mutluydu. (s.12)

“Niçin fısıltıyla konuşuyorsun?” dedi annesi.

“Şşşt. Follukların üzerinde tavuklar uyuyor. Sesten ürkebilirler.”

“Aaaa! Affedersin.” (s.13)

“Demek, senin martınım. Ben senin martınım, öyle mi? Bugüne kadar kimse beni sahiplenmemişti. Ancak aklımı karıştıran bir şey var. Neden senin martın oluyorum?” dedi. Martı, çocuğun vereceği yanıtı merakla bekliyordu. (s.33)

Şen şakrak şarkı söylüyor, kedisini seviyordu. (s.46)

Şimdi de şakacı çocuk şöminenin önünde kedisini sevip şakalaşılıyor. (s.46)

Sen benim uğurumsun Uyuşuk. Bugün yanımdan hiç ayrılma olur mu? (s.50)

Doğayı Korumak (TOGEDEİ7-2)

“Tüm canlılar yaşamlarını devam ettirebilmeleri için doğayı korumalıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Sizin derdinizi anladım. Bugün odun kesmeyeceğim. Sizi canlandıracağım,” dedi. Ormanın yanı başındaki dereye koşarak gitti oduncu. Oluklar açtı. Derenin suyunu ormana çevirdi. O sırada küçük bir oğlak me me me, diye meledi, oluklardan su içti. (s.37)

Yardım Etmek (TOGEDEİ10-1,2)

“Zor durumda kalan kişilere elimizden geldiğince yardım etmeliyiz.” eğitsel iletisi örneklerle hem doğrudan hem de dolaylı olarak verilmektedir.

Ahhh Hacivat, iki gözüm. Sen bile havuçsuyu getirdin iyileşeyim diye. (s.19)

“İhlamur ağacı kötü bir düş görüyor anlaşılır. Işığımı üzerine göndereyim de ihlamur ağacı ısınıp gevşesin,” dedi. İhlamur ağacının ıslak gövdesi ısındı, kurudu. (s.21)

Ördekler öğleyin örümceğin evine gittiler:

“Merhaba örümcek. Bize dans etmeyi öğretir misin?” dediler. Örümcek, ağının öbür ucundan gülümsedi:

“Elbette öğretirim. Yeter ki sizler dans etmek isteyin. Öğrenmek isteyin,” dedi. (s.38)

“Sana hemen yardım çağıracağım,” dedi. Zürafa arkadaşı zebraı kendi evine taşıdı.

“Bir doğum günü zebraı kutlanamaz,” dedi zürafa. (s.58)

Hayatın Kıymetini Bilmek (EDGEDEİ1-1,2)

“Kişi, yaşamı sevmeli, yaşamın içinde kendisini mutlu edecek özelliklerin de farkına varmalıdır.” eğitsel iletisi örneklerle hem doğrudan hem de dolaylı olarak verilmektedir.

“Doğa capcanlı. İyi ki ben bir çobanım,” dedi. Çoban işini ve doğayı çok seviyordu.

“Kim demiş, benim mutsuz bir eşek olduğumu

Çalışmayı yüksünmez, zevk alırsan eğer

Bilirsen aydınlık pencereden bakmasını

Espriden anlar, eleştirilmekten korkmazsan

Yaşamının değerini ve hoşluğunu anlarsın.” (s.13)

Van kedisi ve vakvak

Aşılarını hiç ama hiç kaçırmazlar

Vapura binerler, veterinere giderler

Aşılarını olurlar

İşte bunun için sağlıklı koşar, oynarlar. (s.54)

Tablo 9. *Harflerle Dans Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü*

Hikâye Metinleri	KİGEDEİ (Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	TOGEDEİ (Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	AHGEDEİ (Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	UDGEDEİ (Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)	EDGEDEİ (Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)
Harflerle Dans	KİGEDEİ1-1 (Yeni Bilgi Edinmek)	TOGEDEİ1-2 (Birlik ve Beraberlik)			EDGEDEİ1-1,2 (Hayatın Kıymetini Bilmek)
	KİGEDEİ6-1,2 (Dostluğun Önemi)	TOGEDEİ5-2 (Hayvanları Sahiplenmek)			
	KİGEDEİ16-1 (Gülmek-Gülümsemek)				
	KİGEDEİ29-1 (Sevgi)	TOGEDEİ7-2 (Doğayı Korumak)			
	KİGEDEİ30-1 (Özür Dilemek)				
	KİGEDEİ31-1 (Temizliğin Önemi)				
	KİGEDEİ38-1,2 (Dayanışma)	TOGEDEİ10-1 (Yardım Etmek)			
	KİGEDEİ40-2 (Özeleştiri)				

“Harflerle Dans” Hikâye kitabının önemi.

Kitap, alfabedeki her bir harfin önemini hissettirmesi ve pekiştirmesi bakımından önemlidir.

“Babam Sınıfta Kaldı” (BSK) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular

“Babam Sınıfta Kaldı” adlı eserin eğitsel ileti incelemesi için Dünya Ağacı Yayınları tarafından 2008 yılında yayınlanan 1. baskı kitap kullanılmıştır.

Bu bölümde “Babam Sınıfta Kaldı, Suçlu Kim?, Tuzak, Yaz Tatili” adlı beş hikâyenin eğitsel iletileri incelenmiştir. Eğitsel iletilerdeki alıntıların daha anlamlı olması için ilk olarak hikâyenin özetinden bahsedilmiştir.

Babam sınıfta kaldı.

“Babam Sınıfta Kaldı” adlı kitapta yer alan birinci hikâye metnidir.

Hikâyedeki çocuk, 16 yaşına girer. Babası, onun doğum gününde misafirlere büyük bir sevinçle av yasağının sona erdiğinden bahseder. Çocuk hariç hemen hemen herkesin av tecrübesi vardır. Tabii aileden izin almadan çıkmamak gerekir. Bu sırada çocuğun amcası onun da avlanmayı izleyebileceğini söyler. Babası oralı bile olmaz. Çocuk, aile büyükleriyle kısa bir tartışmadan sonra ava katılacağını kabul ettirir.

Akşamdan hazırlıklar tamamlanır, avlanmak için de sabah erken kalkılır. Arazi arabasına binilip ormana doğru ilerlenir. Safkan İngiliz tazısı Bobi de gelir. Av ekibi önde Bobi arkada ormanın içlerine doğru ilerlenir. Çalılıklar arasından gri bir tavşan çıkar. Baba, tüfeğini ateşler. Ama tavşan kaçmayı başarır. Çocuk, günlerdir bir canlının ölümü için mi heyecanlandığını düşünerek kendini sorgular. Tavşan önde, Bobi arkada babası ise nefesini tutarak yeniden tüfeği ile tavşana ateşler. Yine vuramaz. Tavşan yeniden kaçır. Ama Bobi, tavşanı önüne alıp yeniden gelir. Babası yine vuramaz. Bu sırada Bobi, babasının tavşanı vuramamasından dolayı hırçınlaşıp koşar. Ormanda gezinmeye devam edilir. Babası, amcası ve öbür avcılar tüfekleri ile ateşlerler ama bir şey vuramazlar. Bobi kimseyi beklemeden eve gider. Eve geldiğinde de Bobi oturuyordur. Bobi, öfkeli gözlerle çocuğun babasına bakar. Babası, Bobi’ye aldırıyor gibi görünse de sınıfta kalmış bir çocuk gibi durur.

Balıkçı ve oğlu.

“Babam Sınıfta Kaldı” adlı kitapta yer alan ikinci hikâye metnidir.

Berk, sabahın ilk saatlerinde babası ile balığa çıkar. Okula yeni başlayan Berk, sınıfa girdiğinde ilk üç derse kadar dayanır. Sonra uyuyakalır. Öğretmeni bir gün, bu uykusuzluğunun nedenini sorar. Berk ise babası ile erken kalkıp balığa çıktığını anlatır. Bu duruma şaşırarak öğretmeni Berk’in ailesi ile konuşmak ister. Birlikte Berk’in evlerine giderler. Eve girerken Berk’in anne ve babasının tartışma seslerini duyarlar. Annesi, Berk’in balığa değil okula gitmesini ister. Babası ise Berk’i balıkçı yapacağı konusundaki düşüncelerini bağırarak anlatır. Bu konuşmaları duyan öğretmen oradan ayrılır. Annesi ile babasının kendisinden dolayı kavga etmesini istemeyen Berk, içeri girer. Öfkeli olan babası o sırada Berk’i yakaladığı gibi dışarı çıkarır. Tekneye gidip denize açılırlar. İki gün

boyunca eve dönmezler. Babası, annesinin aklının başına gelmiş olabileceğini düşünerek Berk ile eve geri döner.

Bir gün eve döndüklerinde Berk'in kardeşi Çağla hastalanır. Annesi ile babası çok konuşmazlar. Ama annesi kızı Çağla'nın ateşinin düşmediğini söyler. Babası ise kendisinin oğlundan annesinin ise kızından sorumlu olduğunu söyleyip ilgilenmez. Berk, babasının acımasız olduğunu bir kez daha görür.

Berk, ilkokulu bitirir. Babası, onun okulu bırakıp denizci olmasını istediğini söyler. Berk kendi kararını söylemesinin hiçbir şeyi değiştirmeyeceğini bildiği için bu durumu sessizce kabul eder. Eve gittiklerinde annesi bir çanta hazırlar, Berk'i ve babasını bekler. Annesi, babasının karşısına geçip Berk'in okumasını istediğini ve onu yatılı bir okula vereceğini söyler. Babası ile annesi tartışır, söz hakkını Berk'e verirler. Berk ise balıkçı olmak istediğini söyleyip annesinin teklifini kabul etmemeyi hata olarak görse de artık kararını vermişti. Bu kararına babası çok sevindi.

Sonbahar gelir, okullar açılır. Arkadaşları okula giderken Berk de babası ile balığa çıkmaya devam eder. Bu sırada kız kardeşi de okula başlar. Aralık ayının son günlerine doğru gelindiğinde deniz oldukça hırçınlaşır. Berk ile babası bir dalganın altında kalır. Berk çok hastalanır. Ertesi gün denize sadece babası çıkar. Annesi pencerenin önünde üzgün bir şekilde babasının sağ salim eve dönmesini bekler. Aradan dört gün geçer. Üç balıkçının cesedi kıyıya vurur. Bir süre sonra da babası ve diğer balıkçıların cesetleri kıyıya vurur. Bu haber annesini, Berk'i ve kardeşini yıkar. Kısa bir süre sonra annesinin amcası gelip onları alır. Aradan yıllar geçer. Berk'in kardeşi başarılı bir gazeteci olur. Annesi kansere yenik düşer. Berk ise yük gemilerinde kaptanlık yapar. Denizden kopamaz. Bir hırçın dalga görse aklına o kara gün ve babasının söylediği türküler gelir.

Suçlu kim?

“Babam Sınıfta Kaldı” adlı kitapta yer alan üçüncü hikâye metnidir.

Ahmet ile Orçun kolejden arkadaşlardır. Zeki biri olan Ahmet, köyde yetişmiş bir çocuktur. Orçun ise Ahmet'ten birkaç adım önde olan büyük şehirde yetişmiş bir çocuktur. Orçun ve ailesi, yaz tatilini Bodrumdaki yazlıklarında geçirir. Ahmet ise yazlıklarına Orçun'u görmeye gideceğine söz verir. Ahmet, Orçun'u çok sever. Fakat ailesiyle tanışacak olması Ahmet'i endişelendirir. Ahmet, bahçeye çıkar ve incir ağaçlarından incir kopartıp yer. Orçun'a da incir götürmeyi ister. Aslında pek çok ağaca çıkan Ahmet, incir ağacına çıkmayı göze alamaz. Çocukluğundan kalma bir korku olan incir ağacı, ondaki

başka anıyı canlandırır. Sekiz yaşındayken halasının oğlu Ali incir ağacına çıkar. Daldaki yılanı incir ağacında görmez. Ali orada ölür. Ahmet bu olaydan sonra incir ağacına hiç çıkmaz. Ta ki Orçun'a incir götürmek isteyene kadar. Sepetini alan Ahmet, incir ağacına çıkıp incirleri toplar. Ardından bavulunu ve incir dolu sepetini alır, yola çıkar. Otobüste sepetini yanına alan Ahmet, bir süre sonra kaşınmaya başlar. Otobüsten iner fakat kaşıntısı hala geçmez. Arkadaşına bu şekilde gitmek istemez ama arkadaşını görmek için kaşıntı vız gelir. Arkadaşının evinin önüne gelenekadar da kaşıntısı devam eder. Evlerinin önünde girip girmemeyi düşünürken Orçun havuzdan Ahmet'i görür. Ahmet artık geri dönemez. Orçunla sarılır, ailesi ile tanışır. Fakat daha fazla dayanamayıp kaşınmaya tekrar başlar. Orçun'un annesinin uyuz olabilir tepkisi ile karşılaşan Ahmet utanır. Babası bu kaşıntının ciddi olabileceğini ve bir doktora görünmesini söyler. Orçun her ne kadar arkadaşını korumaya çalışsa da Ahmet, Orçun'un annesinin sözleri karşısında orada durmaya niyeti yoktur. Evden çıkar. Ardından önüne çıkan ilk sağlık evine girer. Doktor bir alerji iğnesi yapar. Doktor bu durumun nedenini ise incir topladığı ağaçtan dolayı olduğunu söyler.

Tuzak.

“Babam Sınıfta Kaldı” adlı kitapta yer alan dördüncü hikâye metnidir.

İzciler, kamp kuracakları yeri belirler. Çadırın önüne ateş yakıp yemeklerini hazırlar. Çevreyi tanımak için geziye çıkarlar. Planları arasında akşam yemeğinde balık tutmak vardır. Beş arkadaştan ilki Volkan'dır. Volkan'ın yüzmede derecesi vardır. Buğra, gitar çalmayı sever. Salim, ağırkanlıdır. Kendini gösterme çabası içindedir. Barış'ın satrança karşı bir tutkusu vardır. Aynı zamanda arkadaşlarının içinde en kısa boylusudur. Üzerinde bir kızılderili havası vardır. Tolga ise karmaşık bulmacalar çözmeyi çok sever. Beş arkadaş akşam olduğunda tüm işlerini izci düzeni ile düzenler. Ardından ertesi günün planını yapar ve seçtikleri sözcü okur. Kendilerini korumak ve haberleşmek için yanlarına halat, çakı, düdük, matara, bir parça yiyecek ve yaralanma ile saldırı durumlarına karşı ilk yardım malzemeleri alırlar. Tolga kamp yerinde kalır. Diğer izci arkadaşları çevreyi tanımak ve balık tutmak için oradan ayrılır. Volkan ve Salim arkadaşlarından ayrılıp göle yürür. Biraz önce önlerinden kaçan bir tazi yeniden geçer. Göle geldiklerinde sığ bir su ve bataklık ortamı ile karşılaşır. Doğanın güzelliğine karşı yabani hayvanların çokluğu korkutur. Barış ve Buğra ise izci marşını söyleyerek ormanı gezer. Bu sırada dikkatlerini sincaplar çeker. Onun yuvasını incelerler. Ardından zooloji eğitimi üzerine konuşurlar. Bu sırada Tolga, çevreyi gezdikten sonra bulmacasını çözmeye devam eder. Bir inleme sesi

duyar ve yaralanmış bir karaca görür. İlk yardım çantasını alıp karacaya müdahale eder. Boynundaki düdüğü uzun çalmak ister fakat iki kez kesik kesik çalar. Barış ve Buğra uzakta oldukları için düdüğün sesini çok duymazlar. Salim ve Volkan ise düdüğün sesini duyup irkilir. Volkan, Salim'i bırakıp hemen kamp alanına döner. Salim, Volkan'ın ulaştım düdüğü ile rahatlayıp oltasını göle atar. Yaralı karaca gözlerini açmaya başlar. Salim hariç diğer arkadaşları karacayı yalnız bırakmaz. Akşam olmak üzeredir. Salim ortalıkta yoktur. Volkan düdüğünü çalar ama bir cevap gelmez. Volkan ve Buğra bu durumun normal olmadığını anlayıp ilk yardım çantasını alarak göle giderler. Salim'in eşyalarını orada görürler. Salim'i ararlar ama bulamazlar. Salim'in malzemelerini Buğra toplayıp kamp alanına döner. Tolga, Buğra, Volkan ve Barış bu kez Salim'i ormanda aramak için çıkar. Umutların çok çok azaldığı bir anda karşılına bir tazı çıkar. Bir şeyler anlatmak ister. Bu durumu fark eden Buğra, diğer arkadaşları ile tazının peşinden göle kadar gider. Ardından ormanın içinden geçip Salim'in hayvanların kurduğu tuzağa düştüğü yere kadar giderler. Salim, tazının bu yardımı için ona teşekkür eder. Böylece acılar içinde inleyen Salim kurtulur.

Yaz tatili.

“Babam Sınıfta Kaldı” adlı kitapta yer alan beşinci hikâye metnidir.

Tuhaf duygularla uyanan Burak, dışarı çıkar. Gün henüz aydınlanmamıştır. Karşısında dört karavan vardır. İki Almanya'dan diğer ikisi İspanya'dan gelmiştir. Burak'ın çadırının yanında ise Orkun ve Köksal'ın çadırı vardır. Kampın köpeği olan Karabaş, Burak'ın yanına gelir. Kısa bir süre sonra yavaş yavaş herkes uyanmaya başlar. Almanya'dan gelen turistlerde uyananlar arasındadır. Burak'ın yaşlarında bir kızları vardır. Eksik Türkçesiyle selamlaşırlar. Kamp alanı Orkun'un dedesine aittir. Zamanında kurak olan bu araziyi Orkun'un dedesi büyük emekler vererek verimli hale getirmiştir. Burak ve arkadaşları, o yıl ortaokulu bitirip liseye geçmişlerdir. Aileleri de ödül olarak onları bu güzel yere gönderir.

Burak kıyıya doğru ilerleyip denize girer. Ardından kamp alanına geri döner. Bu sırada herkes uyanır. Çadıra girer ve bir zarf ile karşılaşır. Zarfı adı “Hiç kimse” yazılı olan bir not vardır. Notta ise arkadaşlarının bir haber alıp gittiği ve belki de geri dönmeyecekleri yazılıdır. Burak, danışmaya gidip sorar. Onlarında haberinin olmadığını anlayan Burak, Orkun'un dedesinin evine gidip ona sorar. Dedesi nereye gittiklerini bilmediğini ama biraz beklemesi gerektiğini söyler. Burak, dedesinin umursamaz olduğunu

görünce kendi başına aramaya başlar. Kıyı da duran balıkçıya ardından çay servisi yapan garsona sorar. Sonra bunun kötü bir şaka olduğunu düşünür. Bu sırada dışarıdan bir ses geldiğini düşünüp bakar ama kimse yoktur. Orkun'un anneanne ve dedesini otururken görür. Onlarda Burak'ı yanlarına çağırırlar. Zeki Bey, Orkun ve Köksal için endişelenmenin henüz erken olduğunu açıklar. Burak elindeki notu tekrar gösterip emniyet görevlilerine haber vermek istediğini söyler. Bunun üzerine Zeki Bey de sahil korumaya haber verir. Burak güvenlik binasına gelip jandarma komutanına olanları anlatmaya başlar. Jandarma komutanının gelen telefon ile ciddiyetini koruyan sesi değişip yerini sıcak ve samimi bir sese bırakır. Komutan ellerinden geleni yapacaklarını söyler. Burak ise kamp alanına döner. Orkun'un anneannesinin yanına gider. Yemesi için bir şeyler hazırlar. Karnı doyduktan sonra uyuyup kalır. Uyandığında güneş batmak üzeredir. Balkona çıkar. Odaya tekrar girdiğinde yeni bir not görür. Notta bu olayı herkese duyurduğunu, yeni göndereceği notu kimseye söylemeden yapması gerektiği yazılıdır. Yazılanları birer birer yapmaya başlar. En son kısımda ise havuzun başına gelmesi yazılıdır. Burak, ay ışığında havuzun başına gelir. Hazırlanan sürpriz ile karşılaşır. Havuzun başında annesi, babası, Orkun, Köksal, Orkun'un anneanesi ve dedesi vardır. Herkes "İyi ki doğdun Burak!" diye bağırır. Burak kendisine yapılan bu şakayı hayatının sonuna kadar unutmaz.

"Babam Sınıfta Kaldı" Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.

Planlı Olmak (KİGEDEİ4-1)

"Günlük hayatta işlerimizin daha düzenli olması için plan yapmak önemlidir." eğitsel ileti doğrudan verilmektedir.

"Akşam olunca tüm işlerini izci disipliniyle düzene koyarlar; ertesi günün programını da aralarından seçtikleri bir sözcü okurdu." (s.24)

Önlem Almak (KİGEDEİ9-2)

"Kişi, herhangi bir tehlike ile karşılaşmadan önce önlem almalıdır." eğitsel ileti dolaylı olarak verilmektedir.

“Otobüse binerken sepeti de yanına aldı. Ne olur ne olmaz başka birinin sepetiyle karışabilir, diye düşündü.” (s.19)

“Volkan ile Salim misina ve oltalarını aldılar. Sırt çantalarının içinde halat, çakı; haberleşmek için düdük, matara; bir parça yiyecek; bir de yaralanırlarsa ya da yabani bir hayvan tarafından saldırıya uğrayıp ısırılırlarsa diye ilk yardım malzemeleri vardı.” (s.24)

“Volkan’ın hemen yanı başından geçen iri, uzun bir yılan, yüreğini ağzına getirdiyse de sessiz kalmayı başardı. Salim’in bundan haberi bile olmadı. Ancak biraz sonra arkadaşına bastığı yere dikkat etmesi uyarısında bulunacaktı Volkan.” (s.25)

Arkadaşını Düşünmek (KİGEDEİ14-2)

“Kişi, arkadaşlarını kötülüklerden korumalı ve kötülüklerle karşı uyarmalıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Volkan hiç düşünmeden göle atladı. Ardından da Buğra... Uzunca bir süre gölü taradılar. Volkan tecrübesini kullanarak dalabildiği yere kadar dalsa da bir sonuç alamadı.” (s.28)

“Sonra da, “Neden fenerlerimizi alıp ormanda bir daha aramıyoruz?” diye arkadaşlarına çıkıştı. Volkan, “Bu boşa kürek çekmek olur. Ama yine de arayalım,” dedi. Bu kez birbirlerinden ayrılmadan ormanın içini dolaştılar.” (s.28)

Hayal Kırıklığı (KİGEDEİ25-2)

“Bir olayın istenildiği gibi sonuçlanmaması kişi de hayal kırıklığı yaratır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Bugünün en önemli olayının benim doğum günüm olduğunu sanmam meğer ne büyük yanılıymış.” (s.1)

Sağlığımızı Korumak (KİGEDEİ33-2)

“Vücudumuza zarar veren tüm yiyecek ve içeceklerden uzak durmalıyız.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

Zile basınca odaya giren görevliye, “İki soğuk kola getir,” dedi.

Sonra da bana döndü. “Gençler kolayı seviyor. Benim de senin yaşında bir oğlum var. Siz gençler çok cesaretlisiniz. Gözünüz pek. Ben de oğlum Bursa’ya dayısının yanına gönderdim. Sanırım yakında döner.” (s.41)

Cesaretlendirmek (KİGEDEİ35-1)

“Herhangi bir işe yeni başlayan kişiye gerekli olan özgüven verilmelidir.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

Onu yüreklendirircesine, “Sen bu işi yaparsın,” dedi. (s.27)

Cesaret Edememek (KİGEDEİ43-1)

“Kişi bazen var olan durumdan rahatsız olduğunu dile getirecek cesareti bulamaz.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Kavgaya neden olduğum için her zamanki gibi suçluluk duyuyordum. Benim için kavga etmeyin, demeyi çok istedim. Ne yazık ki bunu söylemeye hiçbir zaman cesaret edemedim.” (s.8)

Geçmiş Yaşantının Etkisi (KİGEDEİ47-2)

“Günlük hayattaki davranışlarımızda yaşantılarımızın etkisi vardır. Bu yüzden olumsuz yaşantılarımızı hayatımızdan çıkarmalıyız.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Bu meyveyi çok sevmesine karşın incir ağacına çıkmaktan korkuyordu. Çocukluğundan kalma bir korkuydu bu. Her şeyi bugün gibi anımsıyordu.” (s.18)

“Sekiz yaşındaydı. Halasının oğluyla birlikte incir ağacına çıkacaklardı. Önce halasının oğlu Ali çıkmıştı ağaca. Onun o korkunç çığlığı hiç silinmedi kulağından. Ne yazık ki dalda sarılı olan yılanı görmemişti Ali. Acı çığlığının hemen ardından da acı sonu gelmişti. Zavalılık sağlık ocağına bile götürülemeden yolda ölmüştü. Birden gözleri doldu. Ali’yi her zaman özliyordu. Onun bağırarak yere düşüşünü yeniden görür gibi olduğunda acıyla ağacın dibine baktı.” (s.18)

Başarı ve Ödül (KİGEDEİ48-1)

“Kişi, bir başarı elde ettiğinde ödüllendirilmelidir.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Ailelerimiz ödül olarak bizleri buraya gönderdiler. İlk kez ailelerimizden uzakta tatil yapıyoruz. Bu özgüvenimizi artırdı. Kendi kendimize yetmeyi öğreniyoruz. Örneğin burada bir restoran olmasına rağmen yemeklerimizi kendimiz yapıyoruz. Ailemizden uzakta kendi gereksinimlerimizi gidermek hoş bir duygu.” (s.33)

Birlik ve Beraberlik (TOGEDEİ1-1)

“Bir amaç için bir araya gelen grup üyeleri birlik ve beraberlik içinde olmalıdır.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Ayrılmadan önce beş izci ellerini birbirinin üzerine koyup aralarındaki dayanışma ve bağlılığın sonsuz olduğunu, zor anlarında daima beraber olacaklarına ant içip izci selamı verdiler.” (s.24)

“Şehrin kirli havasından ve gürültülü ortamından uzakta, burada doğayla baş başa olmak kadar, birlik ve dayanışma içinde yaşamak da izcilerin özgüven kazanmalarında ve güçlenmelerinde etkindir.” (s.25)

Ailesine Destek Olmak-Aile Onayı (TOGEDEİ2-1)

“Kişi, ailesinin ona ihtiyacı olduğu anlarda onların yanında olmalıdır.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Babamla denize çıkmak zorundayım,” diye çarçabuk yanıt verdim. “Sonra bunu ben de istiyorum.” Aklımca babama arka çıkmıştım. Birden buruk bir sesle, “Babamın bana ihtiyacı var,” dedim. (s.7)

“İsterdim, ama annemizin bana ihtiyacı var. Bir başka gün oynamaya ne dersin?” (s.14)

“Herhangi bir işe başlamadan önce ailelerimizden izin almalıyız.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Ben henüz ava hiç katılmadım. Bunun için önce aile büyüklerinin izni gerekli. Zaten bu öneri aile büyüklerinden gelmezse hiçbir genç ava çıkamaz ya da avı izleyemez.” (s.1)

İnsanın Doğaya Zararı (TOGEDEİ3-2)

“İnsanoğlu doğaya en çok zarar verendir. Fakat kendisine eşsiz güzellikler sunan doğayı korumalı ve ona sahip çıkmalıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Böyle yerlerin çok iyi korunması gerektiğini düşündü. Buraların da bir gün insanoğlu tarafından katledileceği düşüncesi onu üzdü.” (s.27)

Hayvan Sevgisi (TOGEDEİ5-1,2)

“Doğada bulunan hayvanlar seilmeli, korunmalı ve onlara sahip çıkılmalıdır.” eğitsel iletisi örneklerle hem doğrudan hem de dolaylı olarak verilmektedir.

“Yanlarından geçen bir kaplumbağa yavrusuna sevgiyle yaklaştılar. Volkan yavruyu avucuna alıp, “Söyle küçüğüm nereye gitmek istiyorsun?” dedi. Sonra da kalın kabuğunu okşayıp onu yeniden yere bıraktı.” (s.25)

“Barış, Buğra, Volkan ve Tolga bir an için bile yalnız bırakmıyorlardı karacayı.” (s.27)

Buğra, “Bence bize bir şey anlatmak istiyor,” dedi. Sonra da fenerini aldığı gibi tazının yanında yürüdü. Tazı koşmaya başlamıştı. (s.29)

Doğayı Korumak (TOGEDEİ7-2)

“İnsana yaşanabilir bir hayat sunan doğanın kıymetini bilinmelidir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Acıkmış oldukları belli olan beş kafadar birer tas çorba alıp doğanın ortasında hayvan ve kuş sesleri içinde iştahla içtiler.” (s.24)

Burası Orkun’un dedesinin yeri. Uzun yıllar didinip bu kıraç toprağı gübrelerle besleyerek verimli kılmış. Gördüğümüz her ağacı ve çiçek fidelerini kendi getirip diktiğini bir akşam söyleşisinde övünçle anlatmıştı. “Bir yere hayat vermek, yaşanılır yapmak övünçlerin en kutsalı,” diyordu Zeki Bey. (s.33)

Farklı Kültürel Etkileşim (TOGEDEİ9-2)

“Farklı ülkelerden gelen insanların farklı kültürel özellikleri vardır. Onların bu özelliklerine saygı duyulmalıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Uzakdoğu’dan gelen bu kısa boylu, çekik gözlü konuklar, çadırlarının önünde dinsel tören yapar gibi yoga yapıyorlardı.” (s.31)

Yardım Etmek (TOGEDEİ10-2)

“Zor durumda olan canlılara yardımcı olmalıyız.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Çalılıkların içinde yavru bir karaca vardı. Ne yazık ki yaralıydı... Zavallı karaca çok acı çektiyordu. Böyle durumlarla daha önce de karşılaşmıştı. Ama karşısına çıkan ya bir tavşan ya da yaban ördeği olmuştu. Karacayı kucağına alıp kaldırmayı denedi. Düşündüğünden daha ağırdı. Zavalılık kan kaybediyordu. Hemen çadıra koşup ilk yardım çantasıyla geri döndü. Hayvan debeleniyordu. Bacağındaki yarayı temizleyip ilaçladı.” (s.26)

“Buğra hemen gitarını alıp en güzel melodiyi onun için çalmaya başladı. Sonra da ipek gibi parlak tüylerini okşadı. Barış, Buğra, Volkan ve Tolga bir an için bile yalnız bırakmıyorlardı.” (s.27)

Görgü Kuralları (TOGEDEİ11-2)

“Toplumun düzenini sağlayan görgü kuralları ihmal edilmemelidir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Ülkemi görmeye gelen turistlere önce ben selam vermediğim için kendime kızıyorum. Çünkü dünyanın bir ucundan kalkıp memleketimize geliyorlar, bizimle aynı havayı soluyup yemeklerimizi tadıyorlar. Çoğumuzun gidip görmediği müzelerimizi, tarihi kalıntılarımızı, hiç zaman yitirmeden gezip görüyorlar. Saygı duyuyorum bu insanlara.” (s.32)

“Kısa bir süre içinde öbürleri de kalkıyor. Bu kez önce ben onları selamlıyorum.” (s.32)

Büyüklerinin Sözüne Dinlemek (TOGEDEİ12-2)

“Kişi, bazen bazı olayların sonuçlarının nereye varacağını bilemez. Bu yüzden kendisinden daha deneyimli olan büyüklerinin sözüne dinlemelidir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“O günden sonra bir daha hiç incir ağacına çıkmadı. Ondan önce de incir ağacına çıktığını pek anımsamıyordu Ahmet. Annesi her zaman incir ağaçlarından uzak durmasını öğütlerdi çünkü.” (s.18)

Verdiği Sözü Tutmak (AHGEDEİ1-1)

“Karşımızdaki kişiye bir söz veriyorsak o sözü tutmalıyız.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Bodrum’la Aydın-İncirliova arasındaki mesafe pek kısa sayılmazdı. Ancak Ahmet, arkadaşını görmeye gideceğine bir kez söz vermişti.” (s.17)

Vicdanı Sızlamak (AHGEDEİ2-2)

“İçsel güç olan vicdan, kişinin doğru davranışı bulmasında önemlidir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Birazdan bir canlının ölümüne tanık olacaktım. Bu bir tavşan olsa bile... Kendimi oracıkta sorgulamaya başlayıverdim. Günlerdir bir canlının ölümü, yok olması için mi heyecanlanıp uykularım kaçmıştı. Avlanmanın dehşetinin farkına ancak buraya gelince vardım.” (s.3)

Öğretmen Desteği (EDGEDEİ2-2)

“Öğretmenler, gerekli olan durumlarda aile ile de işbirliği içinde olabilir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Annemle öğretmenimin, kitap alışverişiyle başlayan dostlukları, her geçen gün artarak sürdü. Bu arada öğretmenim bana da ders çalıştırıyor, arkadaşlarımdan geri kalmayayım diye fazladan ödev veriyordu. Onu da en az annem kadar seviyordum.” (s.10)

Araştırmaya Yönlendirmek (EDGEDEİ4-2)

“Hikâye, okurun bilmediğini öğrenmesini ve araştırma yapmasını sağlayacak özellikte olmalıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Zooloji eğitimi almak ister miydin?” dedi usulca. Ardından da arkadaşının cevabını beklemeden, “Doğrusu ya zooloji okumak isterim,” derken durgunlaştı. “Ama bizde bu işe gerektiği kadar önem verildiğini sanmıyorum.” (s.26)

Tablo 10. *Babam Sınıfta Kaldı Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü*

Hikâye Metinleri	KİGEDEİ (Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	TOGEDEİ (Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	AHGEDEİ (Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	UDGEDEİ (Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)	EDGEDEİ (Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)
	KİGEDEİ4-1 (Planlı Olmak)	TOGEDEİ1-1 (Birlik ve Beraberlik)	AHGEDEİ2-2 (Vicdanı Sızlamak)		EDGEDEİ2-2 (Öğretmen Desteği)
	KİGEDEİ9-2 (Önlem Almak)	TOGEDEİ2-1 (Aile Onayı- Ailesine Destek Olmak)	AHGEDEİ1-1 (Verdiği Sözü Tutmak)		EDGEDEİ4-2 (Araştırmaya Yönlendirmek)
	KİGEDEİ14-2 (Arkadaşını Düşünmek)	TOGEDEİ3-2 (İnsanın Doğaya Zararı)			
	KİGEDEİ25-2 (Hayal Kırıklığı)	TOGEDEİ5-1,2 (Hayvan Sevgisi)			
Babam Sınıfta Kaldı	KİGEDEİ33-2 (Sağlığımızı Korumak)	TOGEDEİ7-2 (Doğayı Korumak)			
	KİGEDEİ35-1 (Cesaretlendirme)	TOGEDEİ9-2 (Farklı Kültürel Etkileşim)			
	KİGEDEİ43-1 (Cesaret Edememek)	TOGEDEİ10-2 (Yardım Etmek)			
	KİGEDEİ47-2 (Geçmiş Yaşantının Etkisi)	TOGEDEİ11-2 (Görgü Kuralları)			
	KİGEDEİ48-1 (Başarı ve Ödül)	TOGEDEİ12-2 (Büyüklerinin Sözü Dinlemek)			

“Babam Sınıfta Kaldı” Hikâye kitabının önemi.

Kitaptaki öyküler ilk gençliğe değinmektedir. Baba oğul ilişkisindeki saygının, disiplinin yanı sıra birbirlerini anlamak, doğaya saygılı olmak ayrıca dostluk ve arkadaşlığın önemi de vurgulanır. Herkesin eşit imkânlarda yaşam sürmediğini ve bizimle

aynı olanaklara sahip olmayan kişilere karşı daha saygılı, hoşgörülü ve yardımsever davranmak gerektiği de vurgulanmaktadır.

“Seher Kuşu Flamingo” (SKF) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular

“Seher Kuşu Flamingo” adlı eserin eğitsel ileti incelemesi için Altın Kitaplar Yayın Evi tarafından 2005 yılında yayınlanan 1. baskı kitap kullanılmıştır. Bu bölümde “Seher Kuşu Flamingo, Hayvanlar ve İnsanlar, Kuş Evi” adlı üç hikâyenin eğitsel iletileri incelenmiştir. Eğitsel iletilerdeki alıntıların daha anlamlı olması için ilk olarak hikâyenin özetinden bahsedilmiştir.

Seher kuşu flamingo.

“Seher Kuşu Flamingo” adlı kitapta yer alan birinci hikâye metnidir.

Flamingo, her gün Güneş ile birlikte uyanıp gölde yüzdüğü için arkadaşları ona Seher Kuşu derler. Flamingo, gölü gezmeye başlar. Arkadaşları uyanınca onlarda göle gezintiye gelir. Ardından bütün flamingolar gölde yüzmeye başlar. Göl adeta bir çiçek bahçesini andırır. Bu sırada Seher Kuşu, leylekleri görüp seslenir. Leylekler de flamingoların yanına inerler. Hasretle birbirlerine sarılırlar. Leyleklerin gelmesinden sazlık da hoşnut olur. Leylekler kuluçkaya yatıp yavruları büyüyünce kadar flamingoların yanında kalırlar.

Bir gün Seher Kuşu Flamingo, uyuduğu sazlıkların altından uyanıp kalkar. Bir anda acı bir çığlık atar. O sırada parçalanan bir leylek görmüştür. Seher Kuşu Flamingo, gökyüzü, sazlıklar hepsi birden yas tutar. Suskunluğunu bozan Flamingo, diğer arkadaşlarına önlem almaları gerektiğini söyler. Kuzen leylek bir tilkinin yaklaşmakta olduğunu söyler. Hemen yavrularını alıp yüksek dallara uçarlar. Tilki, eli boş döner. Sabah olduğunda Seher Kuşu'nun babası, yavru kuşları göle gönderip tilkiyi yakalamak için bir çukur açacaklarını söyler. Sazlıklarında yardımıyla açılan çukuru yine sazlıkların dallarıyla örterler. Akşam olduğunda leylek ve flamingolar beklemeye başlar. Tilki usul usul yaklaşır sonra da çukura düşer. Canı yanan tilki, avazı çıktığı kadar bağırır. Göl ve sazlık, tilkiyi yakalayınca eski neşesine kavuşur. Bu sırada tilki ise oradan kurtulmak için kurnazca planlar yapmaya başlar. Kargayı kandırmayı planlar ama sazlar, tilkinin haince düşüncelerinden dolayı onu sıkıca sarar. Günlerce aç kalan tilki, iyice öfkelenir. Ama bir çıkar yol bulamaz. Flamingoların ve leyleklerin yavruları artık yumurtadan çıkar. Seher

Kuşu Flamingo da biraz daha büyür. Havalanır ve tilkinin akbabalardan tarafından parçalandığını görür. Tilkinin sonunu kendisinin hazırladığını söylemeden edemez.

Hayvanlar ve insanlar.

“Seher Kuşu Flamingo” adlı kitapta yer alan ikinci hikâyeye metnidir.

Baharın gelişi ile Cafcaflı, yuvasından çıkar. Etrafına bakınır ama kimse yoktur. O da Güneş’in tadını çıkarır. Isındıkça renk değiştiren bedenine beğeni ile bakar. Ardından kayalıklardan kayarak bukalemun ile karşılaşır. Bukalemun ile birbirilerini selamlayıp sarılırlar. Kimseyi göremeyen Cafcaflı, arkadaşlarının başına kötü bir şey geldiğini düşünür. Bukalemun bu konuda sakinliğini korusada Cafcaflı kötü hislerinden dolayı sakinliğini koruyamaz. Bukalemun onu sakinleştirir ve yollarına devam ederler. Bu sırada yanlarına arı gelir. Arı, onlara insanların doğayı ve kendilerini öldürdüklerini söyler. Bunun üzerine birlikte ormanda aslanın çevresinde toplanan hayvanların yanına giderler. Aslan, insanların kendilerine ve doğaya verdikleri zararları anlatıp çözüm bulmaları gerektiğinden bahseder. Tavşanlar, tilkiler, samurlar, leoparlar ve öbür hayvanlar öne çıkıp insanları kınarlar. Karınca, insanların hepsinin duyarsız olmadığını, hayvan ve doğa dostu pek çok insanın olduğunu söyler. Onlarla savaşmak yerine çözüm aramak gerektiğini de ekler. Hatta insanları eğitmek gerektiğini ve bunun için okullar, kurslar, seminerler düzenlenebileceğini anlatır. Karıncanın bu çözümüne karga ve kaplan karşı çıkar. Kaplan, insanları yok ederek doğaya egemen olabileceklerini söyler. Kaplan kendisini destekleyen çıkmayınca aslanın yanına geçer. Minik serçe, filin sırtına konar. Tüm canlılar birlikte yaşamalıyız, mesajını verir. Minik serçeyi, karınca başta olmak üzere pek çok hayvan alkışlar. Karınca tekrar söz alarak yeniden savaşmak yerine bu sorunu dostça halletmekten yana olduğunu dile getirir. Aslan da karıncaya hak vererek karıncanın bu konudaki fikirlerini ifade etmesini ister. Karınca diğer arkadaşları tarafından başkan seçilir. Karıncanın başkanlığında çalışmalar başlar. Gösteri yapmayı planlarlar. Davetiye basıp insanlara dağıtırlar. İnsanlar ise hem gösteri izlemeyi hem de avlanmayı planlarlar. Gösterinin açılışını aslan, sunumunu ise karınca yapar. Gösteri Cafcaflı’nın dansı ile başlar. Diğer yılanlarında eşlik etmesi ile insanlar gösteriyi büyük beğeni ile izlerler. Ayılar, yılan avcısı kılığına girerek birkaç yılanı öldürür. Bu durum karşısında insanları hüzün sarar. Sahneye çıkan kürklü hayvanlar, pusuda yatan avcı kılığındaki hayvanlar tarafından vurulur. Avcı kılığındaki tilki, eline aldığı tüfekte bir geyiği vurmaya ister. Geyiğin kaçmasıyla birlikte bu kez bir karaca hedefe girer. Geyik kadar şanslı olamayan

karaca tek kurşunla yıkılır. Gökyüzünde uçan güzel kuşlara da ateş edilir. Bu manzara karşısında insanlar adeta taş kesilir. Maymunlar ve şempanzeler ortamın havasını değiştirmek için sahneye çıkar. İnsanlar yeniden eğlenmeye başlar. Bu kez de sirk görevlisi kılığındaki hayvanlar, maymun ve şempanzeyi kafese tıklarlar. İnsanlar bu durum karşısında yine şaşırıp başlarını yere eğer. Son gösteriyi sunmak için yapılan hazırlıklar tamamlanırken sahne birden yapay duman ile kaplanır. Yol kenarına atılan bir izmarit ve piknikte söndürülmeyen ateş tüm ormanın alevler içinde kalmasına neden olur. Hayvanlar acıyla bağıışıp yanarak ölür.

Tüm hayvanlar kendilerine verilen rolleri içtenlikle oynar. Uzun bir zaman sessizlik olur. İnsanların hepsi üzgündür. Hayvanların hepsi sahneye gelir. İnsanlar, hayvanları alkışlayıp sevgiyle selamlar. Ardından bu güzel gösteri için teşekkür ederler. Bunca zaman hayvanlara vermiş oldukları zarardan dolayı özür dilerler. Bir daha doğaya ve hayvanlara sahip çıkacaklarını söyleyip hatalarını anırlar. Bu sefer de hayvanlar insanları alkışlar.

Kuş evi.

“Seher Kuşu Flamingo” adlı kitapta yer alan üçüncü hikâye metnidir.

Çocuk, kumrunun ötüşü ile sabahları hep aynı saatte uyanır. Kumru için hemen bir dilim ekmek ufalar. Onun ince, narin boynunun üstündeki küçük başı en çok hoşuna giden yeridir. Çocuk ona o günden sonra “Narin” adını koyar. Evdekiler, Narin’i bilmiyorlardır. Yoksa annesi pencereden sarkıp düşeceğinden ve okula geç kalacağından endişelenip Narin’i istemez. Hafta sonu babası elinde tahta parçaları ve bir kutu çivi ile kendisine yardım edip etmeyeceğini sorar. Çocuk, babasına yardım etmek için bahçeye iner. Babası ile beraber bir kuş evi yaparlar. Babasının konuşmalarından Narin’i bildiklerini anlar. Kendisine kızmadıklarına ve onu desteklerine çok sevinir. Babası, biten kuş evini ağacın dalına bağlar. Çocuk ise o mutlulukla annesine doğru koşar. Annesine sarılır ardından annesi kuş yemini uzatır. Çocuk o gün saatlerce bahçede Narin’i bekler ama o gelmez. Çocuk sabah ise Narin’in ötüşü ile uyanır. Narin evinin çevresinde döner ama içine girmez. Sonra bir kumru daha gelir. Herhalde eşidir diye düşünür. O günden sonra pek çok arkadaşı çocuğa kumruları sorar. Hatta diğer kumrunun adını ne koyduğunu merak ederler. Arkadaşının “Şirin” önerisinden sonra adını Şirin koyar.

İlkbahar geldiğinde Şirin görünmez. Annesi ise Şirin’in yavruları olacağı için görünmediğini söyler. Çocuk aradan birkaç hafta geçtikten sonra anne ve babasına Şirin ve Narin’in yavruları olduğunun haberini verir. Pencerenin pervazında iki yavru kumru

ekmek kırıntılarını yer. Ardından da Şirin ve Narin gelir. Yuvalarında mutlu bir şekilde yaşarlar.

“Seher Kuşu Flamingo” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.

Yeni Bilgiler Öğrenmek (KİGEDEİ1-1)

“Kitaplar, okurun yeni bilgiler edinmesine fırsat sunmalıdır.” eğitsel iletilisi doğrudan verilmektedir.

“Göçmen kuşlar, her kış gidecek sıcak bir yer arar. Bizler sizlerin gelmesiyle mutluyuz.” dedi. (s.6)

“Güvercingiller familyasından olduklarını söylemişti. Ama onlara göre daha ufak yapılmış. Gülen kumru, küçük kumru ve üveyik türleri bulunmuş. Bizim kumrular gülen kumru türüymüş.” (s.46)

Teşekkür Etmek (KİGEDEİ3-1)

“Bir kişiden bir iyilik görüldüğünde karşılığında memnuniyet göstergesi olarak teşekkür edilmelidir.” eğitsel iletilisi doğrudan verilmektedir.

“Gitmeden önce sanki bir teşekkür anlamıyla başını birazcık yukarı kaldırıp gülümsüyordu bana.... Ya da onun bu davranışını, kendime göre yorumluyor da olabilirim.” (s.39)

Dikkatli Olmak (KİGEDEİ5-2)

“Bazen bazı olumsuzlukların yaşanmaması için dikkatli olmak gerekir.” eğitsel iletilisi dolaylı olarak verilmektedir.

“İlk başta pencerenin pervazını kirlettiğim için annem kızabilirdi. Sonra pencereyi açmama da sinirlenebilirdi. Olur ya, belki aşağıya sarkarım diye. Dahası kuşla ilgilenirken giyinmeyi geciktirerek okula geç kalabileceğimi düşünebilirdi.” (s.39)

Çıkar Sağlamak (KİGEDEİ7-2)

“Kişi, karşısındakini kendi çıkarları için kullanmamalıdır.” eğitsel iletilisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Şu bir türlü anlaşılmadığı karga geçseydi bari şurdan. Aldığı peynirleri kendisi için sakladığını söylerse belki çukurdan çıkmasına yardım edebilirdi. Ardından da midelerini tutup kıs kıs güldü.” (s.19)

Önlem Almak (KİGEDEİ9-1)

“Kötü bir durum ile karşı karşıya kalmamak için gerekli önlemler alınmalıdır.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Seher Kuşu flamingo, ‘Bu böyle olmaz!’ derken öfkesini gizlemiyordu. Mutlaka önlem almalıyız. Belki de kuzenimi parçalayan düşman çok yakınımızda. Öyle değil mi? Böyle kuzu kuzu beklemek aptallık doğrusu.” (s.12)

Sakin Olmak (KİGEDEİ13-1)

“Zor bir durumda kalındığında sakin olmak gerekir.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Yabani davranışları karşısında tabii ki dehşete düşüyordu karınca da. Ama öfkeden delirmiş biri karşısında sakin olmak gerektiğine inanıyordu.” (s.30-31)

Çözüm Odaklı Olmak (KİGEDEİ15-2)

“Kişi, olaylara tarafsız bir şekilde bakmalı ve olaylar karşısında çözüm odaklı olmalıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Evet! Hem de derin bir çukur! Bir yolla düşmanımızdan kurtulmalıyız. Yoksa birkaç gün içinde hepimiz tilkinin midesine ineceğiz.” (s.14)

“Dostlarım, insanlar ‘Hayvanları Koruma Derneği’ kuruyorlar. Doğayı korumak için çalışmalar yapıyorlar. İnanın onlar bizlerin dostu. Mutfağında gezinen karıncanın ezilmesinden kaygı duyup bahçeye bırakan dostlarım var. Hadi gelin, insanlara savaş açmak yerine çareler arayalım.” (s.29)

“Arkadaşlar, insanları eğitmeliyiz. Buna gereksinimleri var. Bunun için okullar açar, kurslar, seminerler düzenleriz. İnsanları çağırır, davranışlarının hatalı olduğunu anlatırız. Kısacası onları eğitiriz.” (s.30)

Karamsar Olmak (KİGEDEİ17-1,2)

“Kötü bir sonuç ile karşılaşmadan kötü şeyler yaşanacaktı gibi düşünme ve davranma halidir. Bu durum ise kişinin yıpranmasına neden olur.” eğitsel iletisi örneklerle hem doğrudan hem de dolaylı olarak verilmektedir.

“Bu güzel havada, çevrenin böyle sessiz olması olağan değil. Şimdiye dek, tek bir dostumuzla karşılaşmadık. Ardından da başını sinirli sinirli salladı. “Mutlaka kötü bir şeyler oluyor!” (s.25)

“Boşuna kaygılanıyorsun. Birazdan dostlarımızla karşılaşırız. Bütün kış uyumak seni karamsar yapmış dostum Cafcaflı.” (s.25)

Yapıcı Olmak (KİGEDEİ19-2)

“Olaylara ya da insan ilişkilerine mümkün olduğunca olumlu açıdan bakıp var olan sorunu ortadan kaldırmaktır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Sevgili arkadaşlarım, bence fazla kaygılanıyorsunuz. İnsanların hepsi duyarsız değil. Hayvan ve doğa dostu pek çok insan tanıyorum. Şunu kesin olarak bilmenizi istiyorum ki doğaya ve hayvanlara zarar veren insanlar azınlıkta. Bunlarla başa çıkabiliriz. Bunun için yersiz öfkeye, bu kadar kaygılanmanıza bence gerek yok.” (s.28)

Özlem Duymak (KİGEDEİ21-1)

“Uzun zamandır görüşülmeyen kişiye karşı hissedilen duygudur.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

Leyleklerle flamingolar özlemle kucaklaştıklarında kimileri sevinç gözyaşını tutamıyordu. Ne çok özlemişlerdi birbirlerini. Bir ara sevincini gizleyemeyen birkaç leylek, “Vallahi içimiz ısındı.” diyerek duydukları güvenceyi de dile getirmekte gecikmediler. (s.6)

“Başını kaldırarak onu selamladı. Bukalemun da yılanı selamladı. İki arkadaş birbirlerine doğru ilerledi. Bütün kış görüşmedikleri için birbirlerine özlemle sarıldılar.” (s.24)

Takdir Etmek (KİGEDEİ23-2)

“Kişinin yaptığı bir davranışın başkaları tarafından beğenilmesi durumudur.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Üstelik annen onu beslediğin için senin bu davranışını çok da beğenmiş.” (s.41)

Birlik ve Beraberlik (TOGEDEİ1-1)

“Herhangi bir amacı gerçekleştirmek ve bir olayın üstesinden gelebilmek için grup üyeleri birlikte hareket etmelidir.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Olmaz!...” dedi birkaç leylek. “Sen kendini bizler için tehlikeye atamazsın. Bizler bekleyeceğiz tilkiyi.” aralarındaki tartışmaya son verip birlikte beklediler sonunda tilkiyi. (s.17)

“Canları çok yanan kuşlar, söz birliği edip yanına bile uğramadılar tilkinin.” (s.20)

“Minik serçe, uçarak filin sırtına kondu. Kanatlarını korkuyla çırpı. Bence tüm canlılar, bir arada yaşamalıyız.” dedi. (s.31)

“Burada hepimize görev düşüyor. El ele vereceğiz. Şarkılarla masallarla danslarla insanlara doğruyu göstereceğiz.” (s.33)

İnsanın Doğaya Zararı (TOGEDEİ3-1)

“Doğaya en büyük zararı insan vermektedir. İnsanlar bu konuda gerekli hassasiyeti göstermelidir.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

Aslan, “Arkadaşlar, insanlar bizlere ve doğaya zarar veriyorlar.” dedi. “ Bütün bu yıkıma dur demenin zamanı geldi de geçiyor bile. Bu insanların yaptıkları zararlı işlerin hiç sonu yok. Dünya yakında çöle dönecek. Duyarsız davranışlarıyla bizi ve kendilerini de yok ediyorlar. Onlarla savaşmalıyız. Ormanlar bizim evimiz. Hiç kimse evinin yıkılmasına izin veremez. Ancak insanların duyarsız davranışları karşısında ormanlar yakılıyor. Ağaçlar bilinçsizce kesiliyor, hayvanlar öldürülüyor. Buna mutlaka bir çözüm getirmeliyiz.” (s.27)

“Bütün hayvanlar bir adım öne çıktılar. Bunları tilki, samur, leopar ve öbürleri izledi. Hep bir ağızdan, “İnsanları kınıyoruz!” diye bağırdılar.” (s.28)

Hayvan Sevgisi (TOGEDEİ5-2)

“Çevremizde yaşayan hayvanları sevmeli, korumalı ve onlara sahip çıkmalıyız.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Hemen yatağımdan kalkar bir dilim ekmeği pencerenin pervazına ufalarım.” (s.38)

“Narin, pencerenin pervazına koyduğumuz ekmeğin kırıntılarını pençesi ve gagası yardımıyla kuş evine taşıyordu.” (s.46)

Tarafsız Düşünmek (EDGEDEİ3-2)

“Bir olay karşısında çözüme ulaşmak için olaylara tarafsız bir açıdan bakılmalıdır.”
eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Arkadaşlar, insanlar içinde üç beş kişi duyarsız diye hepsini suçlayamayız. Biraz önce de dediğim gibi eğitim yoluyla yanlılığı giderebiliriz. İnsanlar da bizler gibi, gezmeyi ve eğlenmeyi çok sever. Gelin onları eğlendirirken, eğitelim de...” (s.33)

Tablo 11. *Seher Kuşu Flamingo Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü*

Hikâye Metinleri	KİGEDEİ (Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	TOGEDEİ (Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	AHGEDEİ (Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	UDGEDEİ (Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)	EDGEDEİ (Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)
Seher Kuşu Flamingo	KİGEDEİ1-1 (Yeni Bilgiler Öğrenmek)	TOGEDEİ1-1 (Birlik ve Beraberlik)			EDGEDEİ3-2 (Tarafsız Düşünmek)
	KİGEDEİ3-1 (Teşekkür Etmek)	TOGEDEİ3-1 (İnsanın Doğaya Zararı)			
	KİGEDEİ5-2 (Dikkatli Olmak)	TOGEDEİ5-2 (Hayvan Sevgisi)			
	KİGEDEİ7-2 (Çıkar Sağlamak)				
	KİGEDEİ9-1 (Önlem Almak)				
	KİGEDEİ13-1 (Sakin Olmak)				
	KİGEDEİ15-2 (Çözüm Odaklı Olmak)				
	KİGEDEİ17-1,2 (Karamsar Olmak)				
	KİGEDEİ19-2 (Yapıcı Olmak)				
	KİGEDEİ21-1 (Özlem Duymak)				
KİGEDEİ23-2 (Takdir Etmek)					

“Seher Kuşu Flamingo” Hikâye kitabının önemi.

Göçmen kuşların üreme, yiyecek bulma ve tehditlerden korunma adına yaşadıkları ortamı mevsimsel nedenlerden dolayı bir süreliğine terk etmelerinin önemini vurguluyor. Ayrıca dostluk, sevgi, kaygı duygularının yanı sıra akrabalık bağlılığının önemi de verilmektedir.

“Denizin Yakut Çocukları” (DYÇ) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular

“Denizin Yakut Çocukları” adlı eserin eğitsel ileti incelemesi için Altın Kitaplar Yayın Evi tarafından 2006 yılında yayınlanan 2. baskı kitap kullanılmıştır. Bu bölümde “Denizin Yakut Çocukları, Sığırcık, Üç Güzel Kelebek” adlı üç hikâyenin eğitsel iletileri incelenmiştir. Eğitsel iletilerdeki alıntıların daha anlamlı olması için ilk olarak hikâyenin özetinden bahsedilmiştir.

Denizin yakut çocukları.

“Denizin Yakut Çocukları” adlı kitapta yer alan ilk hikâye metnidir.

Caretta caretta, artık çok sıkıldığı için kabuğunu kırıp dışarıya çıkar. Denize gitmeye niyetlenir. Kumun yengeç kaynadığını görür. Ardından kendine güvenip olanca gücüyle denize doğru koşar. Böylece yengeçlere yem olmaktan kurtulur. Yorgunluk uyuyakalan caretta caretta başka bir caretta caretta'nın selamı ile uyanır ve onunla arkadaş olur. Ardından Yunus ile tanışıp denizin tadını çıkarmaya başlar. Yunus, caretta caretta ve arkadaşını kendisinin hayal kurma dünyası olan batık bir gemiye götürür. Gemiye gezen caretta caretta ve arkadaşı gelen müzik sesinin olduğunu yöne doğru yönelir. Bu müzik, Yunus ve diğer canlıların denizatı ve balıkların anısına verdiği konserdir. Caretta caretta ve arkadaşı konseri dinledikten sonra Yunus'a teşekkür edip oradan ayrılır. İlerlerken karşılarına kötü halde olan bir salyangoz çıkar. Onun yardım isteğine cevap verip başka bir salyangozu kurtarmaya giderler. Fakat güçleri yetmez. Balık sürüsünden yardım isteyip sıkışan salyangozu sonunda kurtarırlar.

Zaman hızla geçer. Biraz daha büyüyen caretta caretta okyanusa açılır. Garip yaratıklarla karşılaşır. Bu yaratıklar deniz altı araştırması yapan insanlardır. Annesinin insanlar hakkında söylediği sözler aklına gelir. İnsanların ise onlara şefkatle yaklaşması caretta caretta'yı şüpheye düşürür. Arkadaşı ile konuşup önyargılı olmama kararına varırlar.

Havalar iyice güzelleşir. Caretta caretta ve arkadaşı yüzerken bir anda suyun üstünde kirli köpükler ve teneke kutuları görür. Balınaya da yardım edememek olmanın üzüntü ile kendilerine gelen geminin olduğu yöne doğru yüzmeye devam ederler. Derken bir anda bir burgaç onları yutar. Onları yutan yerin gemilerin yağlı, pis, petrol atığı ve zehirli atık sularının içindeki bir yer olduğunu anlar. Bu sırada caretta caretta arkadaşını kaybeder. Diğer canlılar yardım etseler de arkadaşını bulamaz. Ayrıca insanların 22 Nisan'ı Dünya Günü ilan etmiş olduklarını buna rağmen milyonlarca deniz canlısının gemilerin zehirli atıklarından dolayı öldüğünü ve bu güzel dünyayı onların mahvettiğini dile getirir. Sonra da arkadaşı caretta için göz yaşları döküp yoluna devam eder.

Yıllar geçer. Arkadaşını bulamasa da onun bir yerlerde yaşadığını umut eder. Caretta caretta zamanla denizi kirletip canlıları yok eden insanları da görür, deniz için canla başla çalışan gönüllü insanları da görür. Doğa dostu insanların bir şeyler yapacağına inanır. Sevgili arkadaşı caretta yanına olamasa da sağduyulu insanlar tarafından yaşam alanlarının temizleneceğine inanır.

Sığırcık.

“Denizin Yakut Çocukları” adlı kitapta yer alan ikinci hikâye metnidir.

Bir kış günü dışarıya çıkmak için hazırlanan çocuk, kıyafetlerini giyip kendini karların üstüne atar. Bir fotoğraf makinesini tutar gibi yapıp karların izlerini çeker. Evde bulunan duvar oyukları yazın kertenkelelerin yeri iken artık sığırcıkların yuvası olur. Onları orada gören çocuk önce şaşırır sonra oradan bir sığırcık alır. Sığırcığın üşüdüğünü anlayınca bağına basar. Sığırcıkla birlikte pencerenin altına gider. Annesine seslenir. Kurabiye alıp onu kuş için ufalar. Karnını doyurduğu kuşu alıp arkadaşlarının yanına gider. Onlara gösterir. Hırkasının içinde bulunan kuşu tekrardan eline alır. Ve onu uçması için serbest bırakır. Arkadaşları neden bunu yaptığını sorduklarında artık gitme vaktiydi deyip “Hiçbir canlı tutsak değildir.” mesajını verir. Ardından arkadaşları ile vakit geçirmeye devam eder.

Üç güzel kelebek.

“Denizin Yakut Çocukları” adlı kitapta yer alan üçüncü hikâye metnidir.

Üç güzel kelebek pek çok çiçeğin olduğu bir bahçede yaşar. Bu bahçede hiçbir kötülük barınmaz. Mavi kelebek, uykuyu çok sever. Gül ise mavi kelebeğin üşümesine izin vermez ayrıca yaprakları ile de üstünü örter. Sarı kelebek, kitap okumayı çok sever. Tüm

gün kitap ile iç içedir. Kırmızı kelebek ise göz alıcı güzelliği olan bakanın gözlerini alamadığı bir kelebektir. Gezmeyi çok sever. Çiçekler ve kelekler uyum içindedir. Çiçekler şarkı söyler, kelekler dans eder. Bu bahçede hiç korku yaşamadıkları için de buraya “Mutlu Bahçe” adını verirler. Bir gün bu bahçeye bir kelebek avcısı girer. Koleksiyonuna katmak istediği mavi kelebeğe doğru yönelir. Gül, mavi kelebeği uyandırmaya çalışsa da uyanmayan mavi kelebek sepete girer. Girdikten sonra uyanır ve çırpınmaya başlar. Avcı, mavi kelebeği yakalamanın sevinciyle kırmızı kelebeğe yönelir. Zambak, yapraklarını açarak onu saklamak ister. Fakat o anda avcı onu tam yakalamak üzeredir ki kırmızı kelebek kaçmayı başarır. Bu olanları gülün yapraklarından izleyen sarı kelebek avcıya haddini bildirmek gerektiğini düşünür. Avcı, çiçekleri ezerek kelekleri aramaya devam eder. Sarı kelebek, diğer çiçeklerle konuşup daha güzel kokmalarını ve arıların gelmesini istediğini söyler. Çiçekler o andan itibaren daha güzel kokmaya başlarlar. O sırada yüzlerce hatta binlerce arı bahçeye gelir. Avcının tüm bedenini sarar. Arıların yardımıyla sarı ve kırmızı kelebek sepeti açarak mavi kelebeği kurtarır. Arılardan kurtulamayan avcı arkasına bile bakmadan kaçır. Mavi kelebek tüm dostlarına teşekkür eder. Mavi kelebek bir daha o kadar uyumayacağını, kırmızı kelebek de o kadar gezmeyeceğini dile getirir. Sarı kelebek, hem mavi kelebeğe hem de kırmızı kelebeğe istedikleri kitabı verir. Ardından dostları sayesinde hayatta olmanın mutluluğu içinde şarkı söyleyip dans ederler.

“Denizin Yakut Çocukları” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.

Ön Yargılı Olmamak (KİGEDEİ2-1,2)

“Bir kişi ya da olaya yönelik bilgi sahibi olunmadan karar verilmemelidir.” eğitsel iletileri örneklerle hem doğrudan hem de dolaylı olarak verilmektedir.

“Ne tuhaf ki bizim onlara duyduğumuz korkuya karşılık, onların gülümseyen yüzlerini gördük. Hatta bir tanesi denir atlayarak beni ve arkadaşımı sevdiğinden sonra yeniden tekneye çıktı. ‘Annem bizi yanlış mı bilgilendirdi acaba?’ sorusu kafamın içinde dönüp duruyordu.” (s.18-19)

“Sakin ve umutlu görünüyordu. ‘Ön yargılı olmayalım.’ dedi.” (s.20)

Teşekkür Etmek (KİGEDEİ3-1)

“Kişi, kendisine yardım edenlere teşekkür etmelidir.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Üç güzel kelebek, arı dostlarına ve çiçek dostlarına ne kadar teşekkür etseler az gelirdi. Kanatlarını açarak arıları kucakladılar.” (s.44)

Dostluğun Önemi (KİGEDEİ6-1)

“Dost, iyi ve kötü gününüzde yanınızda olan ve sizi yalnız bırakmayan kişidir. Bu dostluklar o kişi öldükten sonra da devam eder.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Yunus ve öbür canlılar, denizatı ve balıkların anısına sık sık konserler veriyorlardı. Bu şekilde dostlarını ölümsüzleştirdikleri için mutluydular.” (s.12)

Çözüm Bulmak (KİGEDEİ15-2)

“Zor durumda bulunan kişi, içinde bulunduğu durumdan kurtulmak için çözüm arayışına girer.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

Sarı kelebek, “Arıları çağırmalıyız. Bütün çiçeklerin çok daha güzel kokmasını istiyorum. Buraya yüzlerce, binlerce arı gelmeli. Avcıyı buradan kaçırmamız gerekiyor.” (s.42)

Sevgi (KİGEDEİ29-1)

“İnsanın bir kişiye ya da bir nesneye karşı gösterdiği ilgi ve bağlılık durumudur. Sevgi olmasaydı hayat bir o kadar anlamsızlaşırdı.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Duygulu bir müzikti. Bir sevgiden söz ediliyordu. Hemen oracıkta dünyadaki en geçerli şeyin sevgi olduğunu düşünmeden edemedim.” (s.30)

Azimli Olmak (KİGEDEİ36-2)

“Kişi önüne çıkan engelleri aşmak için kararlı olmalıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Ama ben bu açgözlü yengeçlere yem olmayacaktım. ‘Ha gayret!...’ dedim, bir kez daha kendime.” (s.5)

Mutlu Olmak (KİGEDEİ42-1)

“İnsan, çevresinde bulunan kişilere yardım ettiğinde kendisini mutlu hisseder. Bu mutluluğun devam etmesi için kişilere yardım etmeye devam etmelidir.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Yardım etmenin mutluluğunu hissetmek güzel bir duygu.” (s.15)

Kendine Güvenmek (KİGEDEİ45-1)

“Kişi içinde bulunduğu durumdan kurtulmak için kendisine güvenip atması gerken adımı atmalıdır.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

O zaman çok dikkatli olmalıyım. Öz güvenini yitirme Caretta!...dedim kendi kendime. Öz güvenimi yitirmemeliyim. Sonra da başımı geriye çevirip öbür caretta'lara haykırdım.

“Kendinize güvenin!” (s.4)

Birlik ve Beraberlik (TOGEDEİ1-2)

“Kişi, herhangi bir amaca ulaşmak için çevresinde bulunan bireylerle birlikte hareket etmelidir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Denizleri geçip okyanuslara varmalıyım.” derken bile elimi bırakmamıştı. (s.9)

“Ne yazık ki o canlı türü hakkında annem iyi şeyler söylememişti. Arkadaşımın elinden tuttum ve hemen denizin üzerine çıktık.” (s.18)

“Fısıltıyla bütün çiçekler, sarı kelebeğin planını birbirlerine aktardılar.” (s.43)

Bir arı, “Çiçekler, kelebekler ve arılar bir bütündür.” dedi gülümseyerek. (s.44)

İnsanın Çevreye Zararı- Çevre Kirliliği (TOGEDEİ3-2)

“Doğanın ve çevrenin yanlış kullanımından kaynaklanan çevre kirliliği insanların dışındaki diğer canlılara da zarar vermektedir. Bu noktada insanların diğer canlıların soylarını tüketecek davranışlarda bulunmamaları gerekmektedir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Zaten insanların duyarsız davranışları yüzünden soyum tükenmek üzereymiş. Annem, daha ben yumurtadayken kumlara gömdüğünde, bizi bilgilendirdi.” (s.4)

“Bir ara suyun üstündeki kirli köpükleri ve teneke kutuları gördük ve bu hiç hoşumuza gitmedi. Sanki önümüze çıkan engel gibiydiler.” (s.23)

“Ne yazık ki orada da öbek öbek çöpler, kötü görüntüsünün yanında çevreye pis kokular saçıyordu.” (s.23)

“Her yıl, milyonlarca deniz canlısı gemilerin kirli, mikroplu atıklarının içinde ölüp gider.” (s.26)

“Pek çok geminin denize boşalttığı yağlı atıkları gördüm. Binlerce canlının yağlı atıklarının içinde boğularak öldüğünü de...” (s.28)

Hayvan Sevgisi (TOGEDEİ5-2)

“Kişi, çevrede yaşayan hayvanlara karşı hassas davranmalı, onları sevmeli ve onlara sahip çıkmalıyız.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Annesinin uzattığı kurabiyeyi avucunda ufalayarak kuşa uzattı.” (s.34)

“Doyurduğu kuşu yeniden hırkasının içine soktu çocuk.” (s.34)

“Çocuk kuşu eline aldı. Okşadı. Sonra da başının üstüne bir öpücük kondurdu. “Hadi uç. Uç güzelim.” dedi.” (s.36)

Yardım Etmek (TOGEDEİ10-1,2)

“Birey, zor durumda kalan kişilere karşı yardım etmelidir.” eğitsel iletisi örneklerle hem doğrudan hem de dolaylı olarak verilmektedir.

Salyangozun ölgün sesinden bir derdi olduğu belliydi. “Bana yardım edebilir misiniz? derken umarsızlığı, sesinin tınısından anlaşılıyordu.” (s.13).

Kayanın altına sıkışmış olan başka bir salyangoz, sancılar içinde kıvranıyordu. Birlikte kayayı ittik. Ama bir milim bile yerinden oynatamadık. Bunun üzerine arkadaşım Caretta, “Başka canlılardan yardım istemeliyiz.” dedi. (s.14)

“Kısa bir süre sonra bir balık sürüsüyle döndü. Salyangozun o andaki sevinci görülmeye değerdi. Hep birlikte kayayı iterek zavallı salyangozu kurtardık.” (s.14)

“Birbirleriyle yakından ilgili, yardımseverdiler. Daha önceden mürekkep balığının, balinaların tüm canlıların yardımına koştuklarını anlattığımı hatırlıyorum.” (s.20)

“Sonunda bir balina, acı çeken arkadaşımı sırtına alıp götürüyor.” (s.21)

“Kötü günlerde yardımcı olamıyorsa birbirimize, iyi günlerde birlikte olmanın bir anlamı olmazdı kuşkusuz.” (s.23)

“Daha sonra elini oyuğa sokup bir sığırcık yakaladı. Kuşun uçmaya zaten gücü yoktu. Soğuktan kanı donmuştu sanki. İki avucuyla onu bağrına bastırıldı. Hırkasını kaldırarak içindeki kazakla sarmaladı kuşu.” (s.32)

Tablo 12. *Denizin Yakut Çocukları Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü*

Hikâye Metinleri	KİGEDEİ (Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	TOGEDEİ (Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	AHGEDEİ (Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	UDGEDEİ (Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)	EDGEDEİ (Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)
Denizin Yakut Çocukları	KİGEDEİ2-1,2 (Ön Yargılı Olmamak)	TOGEDEİ1-2 (Birlik ve Beraberlik)			
	KİGEDEİ3-1 (Teşekkür Etmek)	TOGEDEİ3-2 (İnsanın Çevreye Zararı- Çevre Kirliliği)			
	KİGEDEİ6-1 (Dostluğun Önemi)	TOGEDEİ5-2 (Hayvan Sevgisi)			
	KİGEDEİ15-2 (Çözüm Bulmak)	TOGEDEİ10-2 (Yardım Etmek)			
	KİGEDEİ29-1 (Sevgi)				
	KİGEDEİ36-2 (Azimli Olmak)				
	KİGEDEİ42-1 (Mutlu Olmak)				
	KİGEDEİ45-1 (Kendine Güvenmek)				

“Denizin Yakut Çocukları” Hikâye kitabının önemi.

Birden fazla hikâye barındıran kitap, hayvanların doğal yaşam alanlarının korunması bakımından önem taşımaktadır.

“Şirin Kız Yurdunu Geziyor” (ŞKYG) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular

“Şirin Kız Yurdunu Geziyor” adlı eserin eğitsel ileti incelemesi için Dünya Ağacı Yayın Evi tarafından 2008 yılında yayınlanan 2. baskı kitap kullanılmıştır. Bu bölümde

“Şirin Kız Yurdunu Geziyor” adlı hikâyenin eğitsel iletileri incelenmiştir. Eğitsel iletilerdeki alıntıların daha anlamlı olması için ilk olarak hikâyenin özetinden bahsedilmiştir.

Şirin kız yurdunu geziyor.

İdil ve ailesi, yaz tatili için anneannesinin yazlığı Akçay’a giderler. İdil, Akçay’da güzel arkadaşlıklar kurar. Arkadaşları ile denize girer, kumdan kuleler yapar ve Kaz Dağı’ndan Sarı Kız öyküsünü dinler. Hatta halasına çok sevdiği ve Ege’nin vazgeçilmez meyvesi olan zeytin ağaçlarının öyküsünü yazıp resmini çizer.

İdil, sıcak bir yaz günü İstanbul’a halasının yanına gider. Halası ile vapura binip martılara simit atar. İstanbul’un önemli yerlerini gezen İdil, Kız Kulesine gider. Burada martılardan Kız Kulesi’nin hüzünlü hikayesini dinler. Bu hikayeye üzülür. Ardından İstanbul’a gelecek olan kuzeni Öykü’yü karşılamak için Haydarpaşa Garı’na giderler. Haydarpaşa Garı’nda bulunan lokomotif ile sohbet ederken gelen tren sesi ile Öykü’yü karşılar.

Ailesi ile gezmeye devam eden İdil’in bir sonraki durağı Konya’nın denizi olarak adlandırılan Beyşehir Gölü’dür. Türkiye’nin üçüncü büyük gölü olan Beyşehir’den sonra Obruk Yaylası’na giderler. Burada peynir yapımını gören İdil çok şaşırır. Koyunlara teşekkür edip Finike ve Kaş arasında olan Myra kentinde bulunan Noel Baba’yı ziyaret eder. Lahitte sonsuza kadar uykuya bırakılan Noel Baba’yı ziyaret ettikten sonra bugünlere hayat veren Mehmetçiklerimizi de ziyaret etmeyi unutmaz. Daha sonra Çanakkale şehitlerimizin abidesi önünde heyecanla duran İdil ile yaşlı bir adam sohbet etmeye başlar. Bu yaşlı adam o zamanın altı yaşındaki çocuğudur. İdil’e o dönemi, askerlerimizin kahramanlıklarını ve zaferlerimizi anlatır. Buraya gelmekten mutlu olan İdil, anne ve babasına ayrı ayrı teşekkür eder.

İdil ve ailesinin yeni durağı Denizli’dir. Denizli’ye ilk gelişi olan İdil, buranın horoz heykeli karşısında şaşkınlık içinde kalır. Daha önce pek çok horoz görmüştür fakat bir horoz heykeli görmemiştir. Hem de bu kadar büyük bir heykel...Gittikleri kır kahvesinde de horozlarla karşılaşan İdil, gözleme yapan bir kadından Denizli horozuyla ilgili bir masal dinler. Denizli horozuyla ilgili bilgi sahibi olan İdil ve ailesi Pamukkale’ye doğru yol alıp oradan ayrılır.

Bu sefer Nasreddin Hoca'yı ziyarete Akşehir'e giderler. İdil, Sivrihisar'ın Hortu köyünde doğan Nasreddin Hoca ile sohbet eder. Nasreddin Hoca'nın çocuklar için ne kadar önemli olduğuna vurgu yapan İdil, hoca ile vedalaşır. Sırada Peygamberler şehri ve anneannelerinin memleketi olan Urfa vardır. Her yıl Urfa'ya giden anneanneleri burada kış hazırlıkları yapmaktadır. Aslında İdil ve Öykü daha önceden Urfa'ya gitmiştir. Fakat her seferinde ilk kez gitmiş gibi anneannelerinin ağzından Balıklı Gölün hikâyesini dinlemeye bayılırlar. Hikâyeden sonra da gölün çevresinde gezinip asıl memleketlerinin Urfa olduğunu gururla belirtirler.

Takvimler mayıs ayının ikinci pazar gününü gösterirken İdil, bugünün önemini unutmayıp annesine kır çiçeği verir. Ardından annesine şiir okur. Annesinin anneler gününü içten bir şekilde kutlar. Kutlamadan sonra yollara düşen İdil ve ailesi, bu sefer Atatürk Orman Çiftliği'ne gider. Atatürk "Yeşili görmeyen gözler renk zevkenden mahrumdur." sözü üstüne uzmanlara çiftlik kurulmasını dile getirir. O bölgenin bataklık ve çorak olması sonucu uzmanlardan olumsuz yanıtlar gelse de Atatürk'ün olumlu konuşmaları sonucunda orman çiftliğine yönelik adımlar atılır. Burayı çok seven İdil, burada yeniden anneler günü şiirini okuyarak Atatürk Orman Çiftliği'ne veda eder.

Yurdumuzun dört bir yanını gezmeye devam eden İdil ve ailesinin sıradaki yeri Amasra'dır. Karadenizde yer alan bu şehir, mavisini ve yeşili ile İdil'i büyüler. Şehir, adını prenses Amastris'ten alarak kalesi ve surlarıyla gezilip görülmeye değer bir yerdir. Babası ile tatlı şakalaşmalar içinde olan İdil, babasının "Yarın da Safranbolu'ya gideceğiz." cümlesi üzerine biliyorum diyerek hikâyeye son verir.

"Şirin Kız Yurdunu Geziyor" Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.

Yeni Bilgi Edinmek (KİGEDEİ1-1)

"Kitaplar, kişinin yeni bilgiler edinmesi bakımından önemlidir." eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

"Zeytin ağacının öyküsünü anlatacağım halama. Senin eteklerinde yetişen zeytin ağaçlarının öyküsünü; kısacası benim çok sevdiğim zeytinin öyküsünü anlatacağım." (s.12)

"Marmara ve Ege Bölgesi'nden Akdeniz Bölgesi'ne yayılmakla kalmayıp Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nin Akdeniz iklimi etkisinin görüldüğü kesimlere kadar yayılmış zeytin ağaçları" (s.16)

“Bunlar yük gemisi İdil. Ya kendi sularımızda seyredeler ya da bir ülkeden öbür ülkelere yük taşırlar. Örneğin buğday, pirinç, mısır, tekstil gibi. Şu önümüzdeki de tanker. Biliyorsun tankerler yakıt taşır.” (s.18)

“Sarıyer’de börek, Kanlıca’da yoğurt yedi.” (s.22)

“Konya’da deniz var mı? Öyle şaşırma hemen, elbette yok. İnanmıyorsan haritayı açar bakarsın.” (s.38)

“Konya’nın denizi elbette Beyşehir Gölü. Ama babamın dediği kadar da var. Kocaman bir göl burası. Türkiye’nin üçüncü büyük gölüymüş Beyşehir Gölü.” (s.41)

“Babacığım obruk ne demek?”

“İçbükey göl.”

“Nasıl oluşur?”

“Kısacası yerin çökmesi sonucu birkaç saat içinde koca bir çukurun oluşuvermesi.” (s.46)

“Acaba Noel Baba’nın gerçek adını bilen var mı aranızda? Elbette vardır, ama bir kez de ben söyleyeyim. St. Nicholas.” (s.51)

“Yine öğrendiğimin arasında Noel Baba’nın Myra kentinde yaşadığı.” (s.51)

Pişmanlık Duymak (KİGEDEİ8-2)

“Birey, yaptığı davranışın yanlış olduğunun farkına varıp bu durumdan pişmanlık duyabilir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Ben bu sözleri söylemekle zaten kendimi aptal yerine koydum. Çok sevdiğim arkadaşımın kalbini kırdım,” diye yerinmiş. (s.14)

“Özür dilemek erdemdir sevgili karga. Eğer hiç zaman kaybetmeden arkadaşından özür dileseydin, iş çoktan tatlıya bağlanırdı; bu kadar acı çekmezdin, öyle değil mi?” (s.15)

“Özür dilemiş. Zaten arkadaşı da çok özlediği için; ona hemen sarılmış. Böylece barışmışlar.” (s.16)

Sır Saklamak (KİGEDEİ10-1)

“Kişi kendisine verilen bilgiyi kimseye söylememelidir.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

İdil, “Sana bir sır vereyim mi Kaz Dağı?” dedi.

“Sırrımı kimseciklere söylemem şirin kız,” dedi Kaz Dağı. (s.12).

Arkadaşlığın Önemi (KİGEDEİ14-1)

“Arkadaş, insanın hayatında önemli yere sahip olan kişilerdendir. Bu yüzden arkadaşların kıymeti bilinmelidir.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“O günün üstünden yıllar geçmesine karşın çocukların arkadaşlıkları hala sürer.” (s.9)

“İdil çok etkilenmişti karganın anlattığı öyküden. Çünkü arkadaşlık ilişkilerini çok önemserdi. Durduk yere ne kimseyi kırmak ne de kırılmak isterdi.” (s.10)

Sevgi (KİGEDEİ29-1)

“Çocuklarını emek verip yetiştiren annelerin kıymeti her daim bilinmelidir.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“İdil annesine bir buket kır çiçeği verdi. İkinci armağanı yüreğinden geldi. Zaten onu her an veriyor annesine. Annesi de yüreğindeki armağanı her an veriyor İdil’e.” (s.83)

“Bugün anneler günü anneciğim. Günün kutlu olsun. Yalnızca senin değil tüm dünya annelerinin günü kutlu olsun.” (s.85)

Ailenin Onayı (TOGEDEİ2-1)

“Herhangi bir şey yapmak önce ailenin onayı alınmalıdır.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“İdil hiç düşünmeden, ‘Elbette gelmek isterim, ama önce anneme sormalıyım,’ diye yanıtlamıştı.” (s.7)

Hayvan Sevgisi (TOGEDEİ5-2)

“Çevrede bulunan hayvanlara sahip çıkılmalı ve sevgi ile yaklaşılmalıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Yine çok iyi anımsıyordu; yanına bir karga konmuştu da gözlemesinden küçük parçalar bölüp kargacığı doyurmuştu.” (s.9)

“Bilmiyorum. Ama farklı. Hem her şeyi bilecek değilim ki? Bildiğim tek şey yılan gibi, balığı yemediğim. Ben balığa üzuldüm baba.” (s.47)

“İdil elini usulca koyunların sırtında gezdirdi. Kırpılmış kısacık tüylerini okşadı.” (s.50)

“Örneğin kuşum Minnoş’un uçup gitmesi, bir daha Minnoş’u göremeyişim, sevemeyişim beni çok üzmüştü.” (s.52)

“Biliyorsun eski yılsa iki balığım öldü ve bir kaplumbağam. Ne kadar çok üzüldüğümü biliyorsun İdil.” (s.53)

“O gece kuşumu, balığımı ve kaplumbağamı odama aldım. Onlarla birlikte uyudum.” (s.54)

“İdil horozları kucaklayıp sevmek istedi. Öpüp koklamak istedi. Ama onları ürkütmek istemezdi elbet.” (s.65)

“İdil elindeki gözlemeden küçük parçalar böldü, horozların önüne attı.” (s.66)

Doğa Sevgisi (TOGEDEİ7-2)

“İçinde bulunulan doğa korunmalı, yeşillendirilmeli ve sahip çıkılmalıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

Atatürk, “Yeşili görmeyen gözler renk zevkinden mahrumdur. Çevreyi öyle ağaçlandırınız ki kör bir insan bile yeşillikler arasında olduğunun ayrımında olsun,” demişti çalışmalarını sürdürürken. (s.86)

Verdiği Sözü Tutmak (AHGEDEİ1-1)

“Kişi, bir söz verdiğinde kendisini de karşısındakini de zor durumda bırakmamak için sözünü tutmalıdır.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Hoş geldin şirin kız.”

“Hoş bulduk.”

“Doğrusu gecikince gelmeyeceksin sandım.”

“Söz verince tutulmalı. Öyle değil mi?” (s.25)

Atatürk’ü ve Şehitleri Anma (UDGEDEİ2-1,2)

“Bu ülkeyi kurtaran Ulu Önder Atatürk ve şehitlerimiz unutulmamalı, bıraktıkları emanetler korunmalıdır.” eğitsel iletisi örneklerle hem doğrudan hem de dolaylı olarak verilmektedir.

“Ulu önder Atatürk ve Mehmetçikler. Bugünkü bağımsız ve saygın yaşamımı sizlere borçluyum.” (s.55)

Bir ara, “Her Türk Çanakkale Şehitler Abidesi’ni gidip görmeli, çünkü vatani için ölmüş binlerce şehidimiz yatıyor orada. Bu vatan Mehmetçiklerimizin sayesinde ayakta kaldı. Bizler Mehmetçiklerimiz sayesinde hayattayız,” dedi öğretmeni (s.56)

“Bugünkü Türkiye’nin temeli o günlerde Çanakkale’de atıldı.” (s.58)

“O günlerde ölecek bugünlere hayat verenler sayesinde yurdumuz düşmanlardan temizlendi.” (s.58)

“Şirin kız, Çanakkale, Türk savunmasının zafere dönüşen, zaferle sonuçlanan uzun süreli bir meydan savaşı olarak tarihe geçti. Hem de düşmanın takdir duygularıyla.” (s.60)

Tablo 13. *Şirin Kız Yurdunu Geziyor Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü*

Hikâye Metinleri	KİGEDEİ (Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	TOGEDEİ (Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	AHGEDEİ (Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	UDGEDEİ (Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)	EDGEDEİ (Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)
Şirin Kız Yurdunu Geziyor	KİGEDEİ1-1 (Yeni Bilgi Edinmek)	TOGEDEİ2-1 (Ailenin Onayı)	AHGEDEİ1-1 (Verdiği Sözü Tutmak)	UDGEDEİ2- 1,2 (Atatürk’ü ve Şehitleri Anma)	
	KİGEDEİ8-2 (Pişmanlık Duymak)	TOGEDEİ7-2 (Doğa Sevgisi)			
	KİGEDEİ10-1 (Sır Saklamak)	TOGEDEİ5-2 (Hayvan Sevgisi)			
	KİGEDEİ14-1 (Arkadaşlığın Önemi)				
	KİGEDEİ29-1 (Sevgi)				

“Şirin Kız Yurdunu Geziyor” Hikâye kitabının önemi.

Ülkemizin her bölgesinin ayrı güzelliklerinden, kültüründen bunun yanı sıra coğrafi konum nedeniyle doğal oluşumlardan (obruk-içbükey göl) bahsetmesi bakımından önem taşımaktadır. Aynı zamanda çocuğa aile sıcaklığını ve mutluluğunu vermesi bakımından da değerlidir.

“Çocukların Sırrı” (ÇS) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular

“Çocukların Sırrı” adlı eserin eğitsel ileti incelemesi için Dünya Ağacı Yayınları tarafından 2008 yılında yayınlanan 4. Baskı kitap kullanılmıştır. Bu bölümde “Çocukların Sırrı” adlı hikâyenin eğitsel iletileri incelenmiştir. Eğitsel iletilerdeki alıntıların daha anlamlı olması için ilk olarak hikâyenin özetinden bahsedilmiştir.

Çocukların sırrı.

Beril ve Seza iki yakın arkadaştır. Bu iki kız, biraz yaramaz oldukları için ailelerine sürekli şikayet gelir. Aileleri uyarsa da çocuklar inatçı oldukları için yaramazlıklarına devam ederler. Beril ve Seza'nın yaşadığı yer ise demiryolunun geçtiği bir kasabadır. Bu yüzden trenlere karşı düşkünlükleri vardır. Trenin vagonlarında oyun oynamayı seven bu çocuklar, kasabalarına yakın bir köyün develerini izlemeye de bayılırlar. Fakat çocuklar, o köyün çocuklarını trene yaklaştırmadıkları gibi köyün çocukları da demiryolu çocuklarını develerin yanına yaklaştırmazlar. Beril ve Seza, bir gün kendilerine söz verip sürülerin gittiği tepeye gidecek, o tepenin gizemini çözecek ve Güneş'i yakalayacaklardır. Çünkü Güneş'i yakalamak onların en büyük isteğidir.

Yaşadıkları kasabaya haftada bir gün Toros Ekspresi uğramaktadır. Çocuklar Toros Ekspresi ile gelen yolcularla vakit geçirmeye bayılırdı. Fakat bu yolcuların kasabada birkaç saat kalması onları üzerti. Yolcuların daha uzun süre kalması için bir çare ararlar. Buldukları çözüm ise trenin makasını çevirmektir. Tren hareket etmeden makası çevirirler. Fakat bu durumdan pişman olup makası eski haline getirmek isterler. Ama düzeltmek için geç kalmışlardır çünkü tren hareket etmeye başlamıştır. Tren büyük bir ses çıkararak raydan çıkar. Bir tarafta yolcular bir tarafta makasçı diğer tarafta ise çocuklar vardır. Ortalık karışık bir vaziyet alır. Beril ile Seza tüm olanlardan dolayı üzüntü duyar. Niyetlerinin sadece yolcuların biraz daha kasabada kalmasını sağlamak olduğunu kendilerine söyleseler de vicdanları sızlamaya devam eder. Makasçı amcanın sonunu düşündükçe üzüntüden kendilerini odaya kapatırlar. Beril, doğmakta olan Güneş'i göstererek Güneş'in olduğu yere gidip ona dokunurlarsa her şeyin düzeleceğini söyler. Bunun üzerine hemen hazırlanıp yola çıkarlar. Yürüdükçe azalması gereken mesafe hep artar. Çocuklar yorgunluktan ve açlıktan bitkin düşerler. Beril dönmek istese de Seza yola devam etmekten yanadır. Onlar yürüdükçe karşılarına yeni yollar çıkar. Akşam olmak üzeredir. Hava karardığı için çocuklar daha çok korkmaya başlar. Tam bu sırada askeri bir cip çocukların karşılarına gelir. Onları alıp ailelerine teslim eder. Aileleri eve dönen

çocuklara nereye ve neden gittiklerini sorsalar da çocuklardan cevap alamazlar. Makasçı amcanın işe dönmediğini ve suçunun kesinlik kazanmasını beklediğini duyunca çocuklar suçlu olduklarını önce ailelerine anlatmayı denerler. Anlatamayınca itiraf etmek için Müdür Bey'in yanına giderler. Müdür Bey'e her şeyi olduğu gibi anlatırlar. Müdür Bey makasçı amcayı, çocukların babalarını ve diğer çalışanları çağırır. Müdür Bey, çocukların ısrarları üzerine ailelerine bir şey söylemez. Hatta ailelerine Beril ve Seza'nın makasçı amcanın makası çevirdiğine şahit oldukları için geldiklerini söyler. Makasın başka biri tarafından çevrildiğini dile getirip makasçının suçunu da kaldırır. Müdür Bey'in çocukları ele vermeyen bu davranışı onları sevindirir. Hikâyenin sonunda çocuklarda almaları gereken dersi böylece almış olurlar.

“Çocukların Sırrı” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.

Yeni Bilgi Edinmek (KİGEDEİ1-1)

“Kitaplar, kişiyi bilgi sahibi yapması bakımından önemlidir. Günümüz çocukları, sanal oyunlar yerine sosyalleşmenin daha fazla olduğu ve gelişimlerine daha çok katkı sağlayacağı geleneksel oyunlara yönlendirilmelidir.” eğitsel iletişi doğrudan verilmektedir.

“Sıkıldıklarında birlikte çelikçomak ve körebe oynarlardı.” (s.12)

“En büyük ve en parlak yıldız olan Çoban Yıldızı da onlarındı.” (s.31)

Pişmanlık Duymak (KİGEDEİ8-2)

“Kişi, yaptığı davranışın iyi olmadığı sonucunu görerek üzülmüsidir.” eğitsel iletişi dolaylı olarak verilmektedir.

“Biz çok kötü bir şey yaptık! Ama çok kötü! Bir bilsen bizden korkarsın. Ama inan, istemeyerek oldu. Olayı fark ettiğimizde iş işten geçmişti artık.” (s.42).

“Beril başını büyük bir üzüntü ve suçluluk duygusuyla sallayarak, ‘Kendimi asla affetmeyeceğim Seza,’ dedi.” (s.47).

“Bizim yüzümüzden oldu. Bir de bizim yaptığımız anlaşılırsa babam beni asla bağışlamaz ve çok kötü cezalandırır.” (s.47)

“Zavallı adamcağızın hiç suçu yokken bizim yüzümüzden o kadar azarlandı. Üstelik işten çıkartılacak.” (s.52).

Sahiplenmek (KİGEDEİ26-2)

“Kişi, çok sevdiği herhangi bir şeye karşı koruyucu yaklaşım içine girer.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Vagonları öyle sahiplenmişlerdi ki ne mahalle dışından ne de komşu köylerden gelen yabancı çocukların bu vagonlara girmelerine izin verirdiler.” (s.11)

“Çocuklar, Püskül bizim bahçede kalabilir. Dileyen sevmeye de gelir, bakmaya da.” (s.36).

Geçmişe Özlem (KİGEDEİ47-2)

“İnsan bazen yaşadığı andan uzaklaşıp geçmişe özlem duyabilir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Çocukken büyük bir keyifle izlediğim sincabı ve yavrularını arıyorum.” (s.7)

Tehlikeden Uzak Durmak (KİGEDEİ28-2)

“Çocuklar bazen tehlikenin nereden geleceğini kavrayamayabilirler. Bu noktada büyüklerin uyarıları dikkate alınmalıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Çocukların rayların üzerinde oynamalarından da haklı olarak hiç hoşlanmazlardı.” (s.18).

Özür Dilemek (KİGEDEİ30-1)

“Kişi, yaptığı davranışın yanlış olduğunu kabul etmeli ve bu durumu düzeltmek için özür dilemelidir.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“İkisinin annesi de sert bir dille, ‘Şimdi gidip Emel Hanım’dan özür dileyeceksiniz,’ dediler.” (s.23)

“Hadi annelerimizden özür dileyelim. Bir daha kimsenin bahçesinden bir şey koparmayacağımıza söz verelim. Çünkü bu beni çok üzdü.” (s.29)

Endişe Duymak (KİGEDEİ32-2)

“Kişi, içinde bulunduğu durumdan kurtulamadığında endişe duygusuna kapılabilir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Ailelerimiz bizi arıyorlardır. Bir daha eve dönememekten korkuyorum Beril.” (s.55).

Birlik ve Beraberlik (TOGEDEİ1-1)

“Belirlenen amaca ulaşmak için birlik ve beraberlik içinde hareket etmeliyiz.”
eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Üzgünüm Beril. Asmaya birlikte çıkmıştık. Özürü de birlikte dileyeceğiz.” (s.24).

“Olmaz öyle şey! Ya beraberce döneriz ya da yolumuza devam ederiz.” (s.51)

Aile Onayı (TOGEDEİ2-2)

“Kişi, ailesinin onay vermeyeceği davranışlarda bulunmamalıdır. Aksi takdirde zor durumda kalabilir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Gerçi bu isteklerine ailelerinin karşı çıkacağını çok iyi biliyorlardı. Ama onlar bir yolunu bulup bu tepeyi aşacaklardı.” (s.14)

Hayvan Sevgisi (TOGEDEİ5-2)

“Kişi, çevrede yaşayan hayvanalara karşı hassas davranmalı, onları sevmeli ve onlara sahip çıkmalıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Bir gün rayların üzerindeki topal bir köpeği tren altında kalmaktan kendi canı pahasına kurtarmıştı.” (s.19).

“Sonra da küçük elleri Püskül’ün uzun tüylerinde dolaştı.” (s.34)

“Bu duruma üzülen Barış’la Savaş, köpeğin boynuna sarılıp ağladılar. Zavallı Püskül’ün de gözleri yaşarmıştı” (s.35).

“Seza yerinden kalkıp Püskül’ün gıdısını okşadı.” (s.44).

“... ‘Bize kılavuzluk mu yapacaksın?’ diye kaplumbağaya sevgiyle dokunup sordu Seza” (s.49)

“Sizleri bulmamızda Püskül’ün çok büyük yardımı oldu” (s.74).

Yardım Etmek (TOGEDEİ10-2)

“Kişi, zor durumdakilere karşı imkânları dahilinde yardım etmelidir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Çocukların anneleri yolcuların bir kısmını evlerinin bahçesinde ağırlamaya başlamışlardı bile.” (s.41)

“Kimilerini de lojmanda oturan konuksever kişiler evlerine götürüldüler.” (s.41)

Araştırmaya Yönlendirmek (EDGEDEİ4-2)

“Kitapta yer alan bazı bilgiler okuru araştırma yapmaya yönlendirebilir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Pinokyo’nun serüven tutkusuna, Polyanna’nın iyimserliğine ve azmine hayran kalmışlardı. Ya Donkişot’un akıl almaz serüvenleri...” (s.11)

Tablo 14. *Çocukların Sırrı Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü*

Hikâye Metinleri	KİGEDEİ (Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	TOGEDEİ (Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	AHGEDEİ (Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	UDGEDEİ (Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)	EDGEDEİ (Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)
	KİGEDEİ1-1 (Yeni Bilgi Edinmek)	TOGEDEİ1-1 (Birlik ve Beraberlik)			EDGEDEİ4-2 (Araştırmaya Yönlendirmek)
	KİGEDEİ8-2 (Pişmanlık Duymak)	TOGEDEİ10-2 (Yardım Etmek)			
	KİGEDEİ26-2 (Sahiplenmek)	TOGEDEİ2-2 (Aile Onayı)			
Çocukların Sırrı	KİGEDEİ47-2 (Geçmişe Özlem)	TOGEDEİ5-2 (Hayvan Sevgisi)			
	KİGEDEİ28-2 (Tehlikeden Uzak Durmak)				
	KİGEDEİ30-1 (Özür Dilemek)				
	KİGEDEİ32-2 (Endişe Duymak)				

“Çocukların Sırrı” Hikâye kitabının önemi.

Çocukların sorumluluk duygusuna vurgu yapan ve bu duyguyu geliştiren bir kitaptır.

“Soylu Kediler ve Tekirler” (SKVT) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular

“Soylu Kediler ve Tekirler” adlı eserin eğitsel ileti incelemesi için Dünya Ağacı Yayınları tarafından 2009 yılında yayınlanan 1. baskı kitap kullanılmıştır. Bu bölümde “Soylu Kediler ve Tekirler, İki Kardeş, Ördek Yavrusunun Öyküsü” adlı üç hikâyenin eğitsel iletileri incelenmiştir. Eğitsel iletilerdeki alıntıların daha anlamlı olması için ilk olarak hikâyenin özetinden bahsedilmiştir.

Soylu kediler ve tekirler.

“Soylu Kediler ve Tekirler” adlı kitapta yer alan birinci hikâye metnidir.

Orkestra sustuktan sonra yorgun düşen kediler, kendilerini minderlerin üstüne atarlar. Tüm günlerini neredeyse çalgı çalarak ve dans ederek geçirirler. Tekirlerin, Van kedisi Şeker ile Siyam kedisi Zümrüt adında iki tane de komşusu vardır. Fakat bu komşuları tekirleri değil aralarına katılmalarını, selamlarını dâhi almazlar. Kendisini soylu bir Siyam kedisi olarak gören Zümrüt, tekirlerin televizyonunda gösteri yapmak yerine evde uyumayı tercih eder. Tekirler ise onların bu sözlerini duyunca üzülür. Fakat bir taraftanda komşularını hoş görmeye çalışırlar.

Van kedisi Şeker, bir gün tekirlerin yanından yürürken onları görmemek için gözlerini rahatsız olmuşcasına kapatır. Tekirlerin Şeker’e gösteri yapma teklifini ise rezalet diye bağırarak kabul etmez. Parlakgöz, Şeker’in bir gün kendileri ile gösteri yapacağını hayal edip kemanının tellerine dokunarak serenat yapar. Şeker, eve gelince tekirlere haksızlık mı yapıyorum acaba diye kendini sorgulamaya başlar. Bu sırada pencerenin önüne gelir ve birçok kediyi televizyon binasının önünde görür. Bu duruma sevinen Şeker, telefonu eline alıp Zümrüt’ü arar. Uykusundan uyanan Zümrüt, kalabalığın içinde Siyam kedilerinde olduğunu duyunca dürbünü alıp pencerenin önüne geçer. Ardından hemen hazırlanıp Şeker’in yanına gider. Şeker ve Zümrüt televizyon programına katılmak için ilk kez bir çözüm arar. Şeker, tekirlere kaba davrandıklarını söylerken Zümrüt ise onlarla aynı seviye de olmadıklarından bahsedip görüş ayrılığına girerler. Aynı zamanlarda boncuk tekir de davetiye dağıtmaya başlamıştır. Parlakgöz tekir, Şeker ve Zümrüt’ün özünde iyi

olduklarını düşünüp bir kez daha gösterilerine çağırmak için kapılarını çalar. Kapıyı Zümrüt açar. Gelen davetiyeyi alıp teşekkür bile etmeden kapıyı pat diye kapatır. Zümrüt'ün yine kabalık yaptığını söyleyen Şeker, özür dilemesi gerektiğini söyler. Zümrüt özür dilemez ama Şeker ile gösteriye gitmeyi kabul eder. Salona gelen Şeker ve Zümrüt, kendileri için ayrılan yere otururlar. Sahneye dansçılar çıkar. Ardından şarkılar söylenir. Parodiler oynanır. Gösteriyi beğenen Şeker ve Zümrüt, kendi cinsi olan kedileri beğendiklerini söyler. Parlakgöz tekir, bu övgüleri sessizce dinler. Bunun üzerine onların büyük bir yanılğı içinde olduklarını dile getirir. Aslında gösteri de izledikleri tüm kedilerin tekir olduğunu söyler. Zümrüt, bu duruma inanamaz. Parlakgöz tekir, arkadaşlarını makyajla Van kedisi ya da Siyam kedisine benzetmeye çalıştıklarını söyleyip onları memnun etmek istediğini söyler. Zümrüt yalancılar diye bağırır. Şeker ise yüzünü eli ile kapatıp oradan uzaklaşır. Ertesi gün kahvaltı yaparken yaşamış oldukları aldatmacaya karşın güzel bir gece geçirdiklerini kabul ederler. Zümrüt ve Şeker, bir mektup yazarlar. Ve kendilerini sevmekten onların dostluğunu göremediklerinde farkına varırlar. O gece tekirler, ayışığı altında serenat yapar. Böylece her şey yoluna girer.

İki kardeş köpek.

“Soylu Kediler ve Tekirler” adlı kitapta yer alan ikinci hikâye metnidir.

Kıvırcık, bir gün dışarı çıkmak ister. Gülnaz Hanım ise Kıvırcık'ın tek başına gezmesini yasaklar. Dışarı çıkamayan Kıvırcık, sokaktaki kedilerin ve köpeklerin yerinde olmayı, sokaktaki kediler ve köpeklerde Kıvırcık'ın yerinde olmayı çok ister. Kıvırcık, oflaya oflaya kulübesine girer. Kulübesinden başını çıkartıp havlar. Onun havlamasına bir sokak köpeği karşılık verir. Kıvırcık, oynamak için sokak köpeğini yanına çağırır. Kıvırcık, sokak köpeğine bir sürü arkadaşı olduğu ve istediği her yere gidebileceği için özenir. Sokak köpeği ise Kıvırcık'ın kalacak bir yeri ve önünde yiyecek maması olduğu için ona özenir. İkisi de birbirinin hayatının güzel olduğundan bahseder. Kıvırcık, aç olan sokak köpeğine kulübedeki yiyeceklerden verip onun karnını doyurur. Ardından havuz kenarına gelip havuza atlarlar. Bu sırada Gülnaz Hanım bahçeye gelir. Sallanan koltuğuna geçip oturur. Kıvırcık'ı da havuza girmemesi yoksa hasta olacağı konusunda önceden uyarmıştır. Kıvırcık, sokak köpeği ile birlikte yıkanır. Sonra Kıvırcık'ın odasında oyun oynamaya başlarlar. Salona geldiklerinde aynada kendilerini görürler. Neredeyse birbirlerinin aynısıdır. Ardından Kıvırcık albümünü gösterir. Ona hayat hikâyesini anlatır. Sokak köpeği, birkaç soru sorar. Aldığı cevap karşısında ona kardeş olduklarını söyler.

Birbirlerine sarılıp mutluluktan ağlarlar. Bu sırada uyanan Gülnaz Hanım, kıvırcığa seslenir. İki birden Gülnaz Hanım'ın yanına giderler. Gülnaz Hanım, Kıvırcık'ın eve sokak köpeğini aldığı görünce sokak köpeğini evden kovar. Kıvırcık, dayanamayıp kardeşinin ardından gider. Kardeşi ne kadar yanlış yaptığını söylese de Kıvırcık ondan ayrılmaz. Hava iyice kararır. Yürümekten ve açlıktan yorgun düşen kardeşler gördükleri duvarın yanına geçip uyurlar. Sabah olduğunda uyanan Kıvırcık, bedeninin tutulduğunu ve ayaklarının çok acıdığını hisseder. Kardeşi onun bu durumuna üzülüp geri dönmesini ister. Kıvırcık ise bu teklifi yine kabul etmez. Ardından çöplük karıştırarak karınlarını doyururlar. Yeniden yürümeye başlarlar. Yolda gördükleri köpekler ile selamlaşırlar. Akşamüstüne doğru dere kenarına gelirler. Ardından dereye girip yıkanır ve eskisi gibi şakalaşırlar. Kurulandıktan sonra da söğüt ağacının dibinde uyurlar.

Yıllar sonra Kıvırcık, sokağa alışır. Özgürdür ve pek çok arkadaşı vardır. Bir gün parkta Gülnaz Hanım'ı ve yanındaki süslü köpeği görür. Gülnaz Hanım, kendisini tanımaz. Yakında yavrularını alacak olan Kıvırcık'ın gövdesi iyice ağırlaştığı için otların üstüne uzanır. Aklına anıları gelir. Birkaç gün sonra da Kıvırcık'ın dört tane şirin yavrusu olur. Kıvırcık, yavrularını önünde toplar. Mutlu bir sokak köpeği olduğunu avazı çıktığı kadar bağırır.

Ördek yavrusunun öyküsü.

“Soylu Kediler ve Tekirler” adlı kitapta yer alan üçüncü hikâyeye metnidir.

Ördek yavrusu, kabuğun içinde sıkışıp kalır. Dışarıdan gelen cik cik seslerini duyunca daha da sabırsızlanır. İçeriye sızan ince bir ışık görür. Kendisini saran duvarını yıkıp dışarı çıkar. Annesi onu da kanatlarının altına alır. Ardından annesi, diğer kardeşlerine birlikte oynamalarını söyler. Diğer kardeşleri ise ondan uzaklaşıp annesinin arkasına geçer. Hatta kardeşleri, onun paytak yürüyüşüne bakıp gülüşürler. Ördek yavrusu bu duruma üzülür. Bu durumun ardından annesi onun çirkin olmadığını, yumurtaların karıştığını ve onun aslında bir ördek olduğunu açıklar.

Ördek yavrusu kendisinin bir ördek ve annesinin de bir tavuk olduğuna şaşırır. Annesi, ördek yavrusunun kardeşleriyle oyunlar oynamasını, şarkılar söylemesini ve dans etmesini ister. Ördek yavrusu ise kardeşlerinin onu istemeyeceğini düşünür. Ve düşündüğü gibi kardeşleri onu aralarına almaz. Aradan günler geçer. O, bir ırmakta yüzerken kardeşleri de ağaçların diplerinde gezinir. Kardeşleri ona her yerde çirkin diye bağırır. Hiçbir yerde duramayan ördek yavrusu evden ayrılıp ırmak kenarına gelir. İrmakta

yansımasını görür ve aslında çirkin olmadığını fark eder. Bu duruma da mutlu olur. Akşam olmadan eve döner. Kardeşlerinin kendisini temiz olarak görmesini ister. Belki bu hali ile onu severler diye ama yine istediği gibi olmaz. Ördek, artık onlara kendini kabul ettirme gibi bir düşünceden çıkmak ister. Hatta onlar gibi olursa komik olacağını düşünüp güler. Bütün bunları düşünürken bir anda fırtına çıkar. Kardeşleri ise hâlâ ortalıkta yoktur. Birlikte ararlar, bulamazlar. Aradan günler geçer ama dönen yoktur. Ördeği gören karga onun bu durumunu sorar. Karga, olanları öğrenince ona yardım edebileceğini söyler. Ve ördeğin kardeşlerini aramak için uçar. Karga, civcivleri bulur. Ördek, hemen kardeşlerinin yanlarına gider. Kardeşleri, onu görünce önce şaşırır sonra da utanırlar. Hemen ördeğin çevresini sararlar. Yüzme bilmeyen civcivler, nasıl gideceklerini sorarlar. Bir çaresine bakacak olan ördek, onları tek tek sırtına alarak karşı kıyıya geçirir. Onların neşeli ötüşlerini duyan annesi yanlarına gelir. Ailesini mutlu gören ördek, o günden sonra ailesinden hiç ayrılmaz.

“Soylu Kediler ve Tekirler” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.

Küçümsemek (KİGEDEİ11-1)

“Kişinin başkalarını önemsememesi, onlara değer vermemesidir.” eğitsel iletilisi doğrudan verilmektedir.

“İsterlerdi ki komşuları alımlı Van kedisi Şeker ile Siyam kedisi Zümrüt de aralarına katılıp eğlensinler. Ama değil aralarına katılmalarını sağlamak, selamlarını bile almıyorlardı bu güzel kedilerin. Onlar sanki tekirleri küçük görüyor, beğenmiyorlardı.” (s.1)

Sahiplenmek (KİGEDEİ26-2)

“Kişi, çok sevdiği herhangi bir şeye karşı koruyucu yaklaşım içine girer.” eğitsel iletilisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Bu duruma çok üzülüyor olsam da yine de onlara kızamıyordum. Çünkü biz kardeştik.” (s.17)

“Ne şeker şeylerdi benim kardeşlerim. Onların kendi aralarında didişmeleri bile çok hoştu.” (s.23)

“O gün akşama kadar onları sırtıma alarak tek tek karşı kıyıya geçirdim. Karşıya her geçen ne de güzel cıkcıkliyordu.” (s.23)

“Evet. Ama hiç heveslenme. Onların tek bir tüyüne bile dokunamazsın!” (s.22)

Anlayışlı Olmak (KİGEDEİ34-2)

“Kişinin bir olayı ya da durumu anlayarak hoşgörüyüyle davranmasıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Zavallı tekirler bunu duyunca çok üzölmüşlerdi. Yine de hoş görmeye çalıştılar komşularını.” (s.1)

“Parlakgöz tekir, Siyam kedisi Zümrüt ve Van kedisi Şeker’i bir kez daha gösterilerine çağırmayı düşündü. Bu iki kedinin davranış biçimlerinin dışında, özlerinde çok iyi olduklarına inanıyordu çünkü.” (s.4)

Özeleştiri (KİGEDEİ40-2)

“Bir kişinin kendi davranışlarını sorgulaması durumudur.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Biz de her zaman tekiirlere kaba davrandık,” dedi Şeker. (s.3)

Bir süre sessiz kalmayı yeğleyen Şeker, “Nedense senin bu sözlerinde bir acımasızlık seziyorum,” dedi. (s.3)

“Aslında biz çok benciliz, şu anda bile istediğimiz tekirlerin gösterisi değil. Biz asıl yabancı ölkelerden gelen kedileri görmek istiyoruz. Onların gösterisiyle ilgileniyoruz. Öyle değil mi?” (s.4)

“Yine kabalık yaptın, Zümrüt,” dedi Şeker. (s.4)

“Biz kendimizi sevip, kendimizle övünmekten onların dostluğunun ayırdına varamadık. Ben, bir kedi olarak bundan üzüntü duyuyorum. Asla sağduyulu davranamadık. Sen, bana bunun aksini söyleyebilir misin?” (s.6)

“Aynı zamanda bu bir özür mektubu olmalı,” dedi. “Biz kendimizi sevip, kendimizle övünmekten onların dostluğunun ayırdına varamadık. Ben, bir kedi olarak bundan üzüntü duyuyorum. Asla sağduyulu davranamadık. Sen, bana bunun aksini söyleyebilir misin?” (s.6)

Kendine Güvenmek (KİGEDEİ45-1,2)

“Kişi, içinde bulunduğu koşullar ne olursa olsun kendine güvenmelidir.” eğitsel iletisi örneklerle hem doğrudan hem de dolaylı olarak verilmektedir..

“Ayrıca ben düşündüğün kadar zayıf değilim. Hatırladığım kadarıyla annemle babam oldukça cesurlardı. Merak etme, ben de cesur bir hayvanım. Sen yıllardır sokaklarda yaşıyorsun. Ben senin kardeşimim. Lütfen bana güven. Çünkü ben kendime güveniyorum.” (s.13)

“Evet! Bir yanlışlık olmuş. Yumurtalarımın içine bir ördek yumurtası karışmış. Bunda üzülecek bir şey yok. Yeniden, dünyaya hoş geldin. Aramıza katıldığın için mutluyum. İster ördek ol, ister tavuk. Yaşamak çok güzel,” dedi o güzel kahkahasını atarak.” (s.18)

“Burada bana büyük görev düşüyordu: Güven! Kendime duymam gereken özgüven! Bir kere, çirkin değildim.” (s.20)

“Ama çirkin bile olsam, kendimi kimseye beğendirmek zorunda olduğumu sanmıyorum,” dedim kendi kendime.” (s.21)

Birlik ve Beraberlik (TOGEDEİ1-1)

“Grup içindeki kişiler, karşılaştıkları güçlüklerin üstesinden birlikte gelebilmelidir.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Hayır! Bundan sonra birlikte yaşayacağız. Zorluklara birlikte göğüs gereceğiz. Birbirimize ihtiyacımız var. Sen bana sokakta yaşamayı ve zorluklarla başa çıkmayı öğreteceksin. Ben de sana güzel konuşmayı, oturup kalkmayı, kısacası bildiğim her şeyi...” (s.12)

Yardım Etmek (TOGEDEİ10-2)

“Çevremizde bulunan hayvanların temel ihtiyaçlarını karşılamalarında yardımcı olmalıyız.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Sen açsındır. Kulübede yiyecek bir şeyler var. Onları sen ye. Gülnaz Hanım birazdan bana yeni mama hazırlar,” dedi arkadaşına. (s.8)

“İki kardeş saatlerce yürüdü. Bir çeşmeden su içtiler. Kasapların önünden geçerken, küçük bir çocuğun verdiği kemik parçalarını yediler.” (s.14)

Görgü Kuralları (TOGEDEİ11-2)

“Görgü kuralları, toplum içinde uyulması gereken kurallardır. Kişi, yaşamında bu kuralları uygulamalıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“İki kardeş, yolda pek çok köpekle karşılaştılar. Karşılıklı havlaşıp selamlaştılar.” (s.14)

Vicdanı Sızlamak (AHGEDEİ2-2)

“Kişinin yaptıklarından dolayı duyduğu içsel rahatsızlıktır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

Şeker, evine geldiğinde, “Tekirlere haksızlık mı yapıyorum,” diye kendini sorgulama gereğini duyumsadı birden. (s.2)

Bir süre sessiz kalmayı yeğleyen Şeker, “Nedense senin bu sözlerinde bir acımasızlık seziyorum,” dedi. (s.3)

“Bu nasıl algıladığına bakar. Ben onlara haksızlık yaptığımızı düşünüyorum.” (s.3)

Tablo 15. *Soylu Kediler ve Tekirler Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü*

Hikâye Metinleri	KİGEDEİ (Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	TOGEDEİ (Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	AHGEDEİ (Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	UDGEDEİ (Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)	EDGEDEİ (Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)
Soylu Kediler ve Tekirler	KİGEDEİ11-1 (Küçümsemek)	TOGEDEİ1-1 (Birlik ve Beraberlik)	AHGEDEİ2-2 (Vicdanı Sızlamak)	KİGEDEİ45-1,2 (Kendine Güvenmek)	
	KİGEDEİ26-2 (Sahiplenmek)	TOGEDEİ10-2 (Yardım Etmek)			
	KİGEDEİ34-2 (Anlayışlı Olmak)	TOGEDEİ11-2 (Görgü Kuralları)			
	KİGEDEİ40-2 (Özeleştiri)				
	KİGEDEİ45-1,2 (Kendine Güvenmek)				

“Soylu Kediler ve Tekirler” Hikâye kitabının önemi.

Kitapta ailenin önemi, kardeş sevgisi ve çevremizdeki kişilere karşı ön yargılı olmamak gerektiğini ağırlıklı olarak hissedilmektedir.

“Arşivci Çocuk” (AÇ) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular

“Arşivci Çocuk” adlı eserin eğitsel ileti incelemesi için Dünya Ağacı Yayınları tarafından 2009 yılında yayınlanan 1. baskı kitap kullanılmıştır. Bu bölümde “Arşivci Çocuk” adlı hikâyenin eğitsel iletileri incelenmiştir. Eğitsel iletilerdeki alıntıların daha anlamlı olması için ilk olarak hikâyenin özetinden bahsedilmiştir.

Arşivci çocuk.

Efe, çalışan bir ailenin tek çocuğudur. Efe, yarıyıl tatilinin yaklaşmış olması nedeniyle Kartalkaya kayak merkezine gitmeyi çok istemektedir. Anne ve babası, Efe’ye güzel bir karne getirirse oraya gidebileceğini söyler. Başarılı bir karne getiren Efe, Kartalkaya’ya kayak yapmaya gitmeyi beklerken anne ve babasının acil işi çıkar. Efe, bu duruma çok üzülür. Ardından anne ve babası ile bu durumdan dolayı biraz tartışır. Annesi, Efe’yi evde yalnız kalmaması için Özgül Hanım’a bırakmak istediğini söyler. Efe, ilk başta istemez ama onları üzmemek için bu teklifi kabul eder. Anne ve babası onu Özgül Hanım’a bırakır. Özgül Hanım’a gitmeden önce ön yargılı olan Efe, onunla tanışınca ön yargılarının yersizliğine karar verir. Tanışıp sohbet ettikten sonra Özgül Hanım’ın aslında tatlı bir kadın olduğunu anlar. Ardından Özgül Hanımla birlikte onun kütüphanesini gezerler. İkisindedir tarihe olan ilgisi üzerinden konuşmaları devam eder. Özgül Hanım işi olduğu için Efe’nin yanından ayrılır. Efe, kütüphanedeki kitapları incelemeye devam eder. Efe, birden kendini milli mücadele dönemi 1919 yılında Atatürk’ün Samsun’a çıktığı vapura bindiğini, o dönemin komutanları ile konuştuğunu ve yine o dönemdeki olayları hayal âleminde yaşarken bulur. Bu sırada Zeynep, Arda, Mihriban, Emre, Fırat, Cihan, Gülse, Mert ve İrem Naz Özgül Hanım’a gelir. Efe ile tanışır. Efe, ertesi gün Özgül Hanım ile birlikte kahvaltı yapıp tekrar ülkenin o zamanki durumu, milli mücadele dönemi ve Atatürk’ün Türk halkı ile beraber vermiş olduğu mücadeleleri hakkında konuşurlar. Kütüphanede araştırmalara devam eden Efe, dışarıdan gelen ses ile camdan bakar. Arkadaşlarının kar topu oynadığını görür ve yanlarına gider. Özgül Hanım’ında gelmesi ile birlikte kardan adam ve kardan at yaparlar. Çocuklar, ardından eve girip şöminenin başına otururlar. Millî tarihimiz ile ilgili konuşmalara devam ederler. Bu güzel sohbet grubun kurallarına uygun olarak saat beşte dağılır.

Efe, sabah Özgül Hanım’ın seslenmesi ile uyanır. Hemen hazırlanıp kapının önünde hazır bekleyen otobüse binerler. Efe, otobüste arkadaşları ve onların aileleri ile karşılaşır. Kendisine hazırlanan sürprizden habersizdir. Ta ki Kartalkaya Kayak Merkezine

gelene kadar. Efe'nin istediği olmuştur. Hayalini kurduğu kayak merkezine gelmişlerdir. Burada arkadaşları ve Özgül Hanım ile güzel vakit geçirirler. Eve döndüklerinde ise anne ve babası Efe'yi almaya gelmişlerdir. Efe'ye söz verip iş nedeniyle yerine getiremedikleri Kartalkaya kayak merkezine gitmeyi teklif ederler. Fakat Efe, Özgül Hanım ve arkadaşları ile gitmiştir bile. Dönüş yolunda ise ailesine tatilde yaptıklarını anlatır. Efe'nin güzel vakit geçirdiğini anlayan anne ve babası da bu durumdan çok mutlu olurlar.

“Arşivci Çocuk” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.

Önyargının Yanıltıcılığı (KİGEDEİ2-1,2)

“Birey, tanımadığı kişilere karşı önyargılı bir şekilde yaklaşmamalıdır.” Bu iletiye Efe'nin Özgül Hanımefendi'yi tanımadan önce söyledikleri ve tanıdıktan sonra söyledikleri örneklerle hem doğrudan hem de dolaylı olarak verilmektedir.

“Annemin benim yaşımdayken çok hoşlandığı, neşeli günler geçirdiği bu hanımefendiyle anlaşabileceğimi de hiç ama hiç düşünmüyorum.” (s.16).

“Açıkcası evdeki korkularım yersizmiş, burada, anneannemin sağlığında evinde kaldığım gibi kalabileceğimi anladım.” (s.20).

“Düşünüyorum da ilk başta Özgül Hanımefendi'ye karşı nasıl da önyargılıydım. Onun bu denli alçakgönüllü, konuksever olacağını bilemediğim gibi gözümün önüne hep yaşlı, huysuz bir kadın olarak getirmiştin.” (s.50).

Kardeşlik Duygusu (KİGEDEİ18-1)

“Ailenin tek çocuğu olanlar daha az sevileceğini düşündükleri için kardeş istemezler. Ama zamanla bu düşüncelerinin yanlış olduğunu fark ederler.” eğitsel iletileri doğrudan verilmektedir.

“Onların sıcacık paylaşımları neden bilmem, bana,’ Bir kardeşim olsaydı, hiç de fena olmazmış,’ diye düşündürdü.” (s.35).

“...abisinin varlığından duyduğu güven duygusu...ona sevgiyle bakışı....Aslında tam olarak da bilemiyorum ne diyeceğimi... ama kardeşlik duygusunun önemini ve güzelliğini burada daha iyi hissettim” (s. 36).

Kendini Motive Etmek (KİGEDEİ20-2)

“İstemediği bir durumla karşı karşıya kalan bireyler, o durumla başa çıkabilmek için önce kendilerini motive edebilmelidir.” eğitsel iletisi ile dolaylı olarak verilmektedir.

“Kendi evinde olduğu gibi yan gelip her yana uzanamayacaksın. Yastıkları top amacıyla kullanamayacaksın. İstedığın an atıştıramayacaksın. Islık çalamayacaksın. Müziğin sesini açıp tepinemeyeceksin, arkadaşlarını çağıramayacaksın, ayaklarını uzatıp, önüne şöyle kocaman bir çanak patlamış mısır alıp sevdiğin bir filmi izleyemeyeceksin. İnternete giremeyeceksin. Kısacası o evin kuralları neyse onlara uymak zorundasın. Anlaşılmadık bir şey var mı Efe? Yok, öyle değil mi Efe, anlaşılmadık bir şey yok!” (s.18).

Takdir Etmek (KİGEDEİ23-2)

“Kişi, kıskançlık duygusuna kapılmadan arkadaşlarının başarısını takdir edebilmelidir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Ayağa kalktım ve Gülse’yi elim kabarana kadar alkışladım; tabii benimle birlikte öbür arkadaşlarımız da, Özgül Hanımefendi de Gülse’nin bu içten paylaşımını canı gönülden alkışladılar.” (s.62).

Beklenti ve Hayal Kırıklığı (KİGEDEİ25-2)

“Kişi, bazen çok istediği bir şeyin olmasını bekler, hayalini kurar. Fakat bazı nedenlerden dolayı bu beklenti gerçekleşmez. Bunun sonucunda da hayal kırıklığı yaşar.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Üzülmüştüm. Çünkü geçen yıl da aynı şeyi düşünmüştük, ama annem grip oldu. Ateşlendi. Bu yıl da bir dizi seminer çıktı” (s.49).

Olgunluk (KİGEDEİ27-2)

“Kişinin herhangi bir olay ya da durum karşısında yetişkinliğe özgü düzeye ulaşmış halidir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Eğer telefonla ararlarsa kar yağdığını söylemeyeceğim. Çünkü Kartalkaya’ya gidemediğimizi anımsatmış olurum. Dahası sitem ettiğimi sanıp üzülebilirler” (s.41).

Gelecek Nesillere Güzel Alışkanlıklar Bırakmak (TOGEDEİ4-2)

“Kişi, günlük hayatında edindiği alışkanlıklar ile diğer insanları etkilemek ve onlara örnek olmak ister. Ayrıca bu alışkanlıklarında nesiller boyu devam etmesini bekler.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Bu güzel bir alışkanlık. Biliyor musun bu alışkanlığın bundan böyle yakandan düşmeyecek. Seninle birlikte bir ömür boyu sürecek. Sevinçliyim çocuk, çok sevinçliyim. Çünkü biliyorum ki benim izimi sürecek bir çocuk daha bırakacağım arkamda. Bir gün senin izini sürecek çocuklar da olacak” (s.39).

Kurallara Uymak (TOGEDEİ14-2)

“Grup içinde belirlenen kurallara uyulması grubun devamlılığı, mutluluğu ve huzuru için gereklidir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Özgül Hanımefendi, ‘Eve üşümeden, elleriniz sızlamadan gelin,’ deyip içeriye girdi. Gurup içindeki kurallar hiç bozulmuyordu” (s.54)

“Saat beş gongunu çalınca, Özgül Hanımefendi Sinderalla’nın telaşı içinde arkadaşlarımı uğurladı.”(s.69)

Görev Paylaşımı (TOGEDEİ15-2)

“Kişiler arasında herhangi bir iş görev paylaşımı ile yapılmalıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Cihan, Özgül Hanımefendinin çikolatasını nereye koyacağını düşünürken Zeynep, ‘Özgül Öğretmen kütüphanede ben çıkarayım,’ dedi.” (s.35)

“Siz daha çocuksunuz kütük atma işi yalnızca Fırat’ın!” (s.35)

“Gülse, Fırat, Mihriban ve ben, Özgül Hanımefendi’nin hazırladığı mis kokulu salepleri arkadaşlarımıza dağıttık.” (s.54)

Büyüklerimize Hizmet Etmek (TOGEDEİ16-2)

“Yaşça büyük olan kişilere hizmet edebiliriz.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Özgül Hanımefendi’nin çayını tazeledim, kendime de bir bardak çay alıp yerime oturdum.”(s.44)

Araştırma Güdüsü (EDGEDEİ4-1,2)

“Hikâyedeki bazı bilgiler okurda merak uyandıracak ve okuru detaylı incelemeye yönlendirecek nitelikte olabilir. Safiye Ayla (s.37), Ahmet İzzet Paşa (s.44), Sultan Reşat (s.43), Cevdet Abbas (s.44), Padişah Vahdettin (s.45), genelgeler ve kongreler gibi kişi ve konular okurun ilgisini çekip araştırma yapmasını sağlayabilir.” eğitsel iletisi örneklerle hem doğrudan hem de dolaylı olarak verilmektedir.

“O gün arşivime araştırıp ekleyeceğim bir isim daha öğrenmiştim. Sanatçı Safiye Ayla.” (s.37)

“Erzurum Kongresi’nin yapıldığı dönemde Mustafa Kemal Paşa ile Mazhar Müfit Kansu arasındaki bu konuşmayı aktarmak istiyorum arkadaşlar.” (s.63)

“Bir ben, bir sen bir de Süreyya (Kalem Mahsus Müdürü) bileceksiniz.” (s.64)

Çalışmanın Önemi (EDGEDEİ5-1)

“Var olan durumun düzelmesi ancak çalışmakla olur.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Çalışmadan, yorulmadan rahat yaşama yollarını alışkanlık haline getirmiş milletler, önce onurlarını, sonra hürriyetlerini daha sonra geleceklerini kaybetmeye mahkumdurlar.” (s.46)

Tablo 16. *Arşivci Çocuk Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü*

Hikâye Metinleri	KİGEDEİ (Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	TOGEDEİ (Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	AHGEDEİ (Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	UDGEDEİ (Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)	EDGEDEİ (Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)
-------------------------	---	---	--	---	---

Arşivci Çocuk	KİGEDEİ2-1,2 (Önyargının Yanıltıcılığı)	TOGEDEİ4-2 (Gelecek Nesillere Güzel Alışkanlıklar Bırakmak)	EDGEDEİ4-1,2 (Araştırma Güdüsü)
	KİGEDEİ18-1 (Kardeşlik Duygusu)	TOGEDEİ14-2 (Kurallara Uymak)	EDGEDEİ5-1 (Çalışmanın Önemi)
	KİGEDEİ20-2 (Kendini Motive Etmek)	TOGEDEİ15-2 (Görev Paylaşımı)	
	KİGEDEİ23-2 (Takdir Etmek)	TOGEDEİ16-2 (Büyüklerimize Hizmet Etmek)	
	KİGEDEİ25-2 (Beklenti ve Hayal Kırıklığı)		
	KİGEDEİ27-2 (Olgunluk)		

“Arşivci Çocuk” Hikâye kitabının önemi.

T.C. Ankara Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürü Doğan Acar’ın önerisiyle, yazarın okurlarını, 1919-1920 yıllarına götürdüğü anlamlı bir kitaptır. Okur tarihin içinde yol alırken kültürel açıdan da bir kapı aralar.

“Gezginin Ayak İzleri” (GAİ) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular

“Gezginin Ayak İzleri” adlı eserin eğitsel ileti incelemesi için Dünya Ağacı Yayınları tarafından 2009 yılında yayınlanan 1. baskı kitap kullanılmıştır. Bu bölümde “Gezginin Ayak İzleri” adlı hikâyenin eğitsel iletileri incelenmiştir. Eğitsel iletilerdeki alıntıların daha anlamlı olması için ilk olarak hikâyenin özetinden bahsedilmiştir.

Gezginin ayak izleri.

İdil, 14 yaşında bir kız çocuğudur. Ailesi ile Ankara’da yaşamaktadır. Yaz tatilinde canı sıkılan İdil, eline bir gezginin kitabını alır. Yaşadığı şehri gezginin bakış açısı ve gezgin grubuyla gezmeye başlar. Bu geziler Ankara ve çevresi için önem arz eden yerlerdir. İlk olarak kentin bekçiliğini yapan Ankara Kalesi’ne giderler. Kaleyi gezip tarihi öneminden bahsederler. Sonraki gezi yeri Nallıhan’dır. İdil, Nallıhan’ı gezisinde kitabın yazarı olan gezgin ile karşılaşır. Kısa bir konuşma geçer aralarında. Gezgin oradan ayrıldıktan sonra da İdil’in aklı gezginde kalır. Artık her gittiği yerde gezgin ile karşılaşabilme umudu besler. Daha sonraki gezi yerleri ise sırası ile Anadolu Medeniyetleri

Müzesi ve Beypazarı'dır. Beypazarı gezisi sırasında gezginin yönlendirmesi ile İpek adında küçük bir kız ile tanışır. İpek, akıllı ve oldukça tatlı bir kızdır. Bilgisi ile takipçiler tarafından çok sevilen bu küçük kız aynı zamanda duyarlı, güzel ve sıcakkanlıdır. İpek, gezi esnasında gezginin ayak izi takipçilerine rehberlik eder. Ardından takipçiler İpek'in evine misafir olarak giderler ve ailesi ile tanışır. Tanıştıktan sonra Beypazarı'nın kalan yerlerini İpek'in rehberliğinde gezmeye devam ederler. İpek ile vedalaşıp geziye devam ederler. Beypazarı'ndan sonraki gezi yerleri sırası ile Atakule, Cumhuriyet Müzesi, Kurtuluş Savaşı Müzesi, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, Ankaralı Seğmenler ve Keçiören Estergon Etnografya Müzesi olur. Buraların ayrı ayrı tarihi öneminden bahsedilir. İdil'in gözleri yeniden gezgini arasa da onu hâlâ görememiştir.

İpek'in Beypazarı'ndan dışarı çıkmadığını bilen İdil, ona Ankara'yı gezdirmek ister. İdil, İpek'in gelmesi için ailesine ısrar eder. İki aile iletişime geçer ve İpek Ankara'ya gelir. İdil, İpek'i ilk olarak Anıtkabir'e götürür. Anıtkabir ile ilgili önemli bilgileri verdikten sonra Harikalar Diyarı, Mehmet Akif Ersoy Evi Müzesi, Millî Mücadele Atatürk Konutu ve Demiryolları Müzesi, TCDD Açık Hava Buharlı Lokomotif Müzesi, Atatürk Orman Çiftliği, Atatürk Evi Müzesi ve Oyuncak Müzesine giderler. Farklı günlerde gerçekleştirilen bu gezi İpek'in ailesinin kızını özlemesi ile tamamlanır. İpek'i bıraktıktan sonraki gezi yerlerine yenisi eklenir. İlk olarak Güdül, Haymana, Polatlı, Kızılcahamam, Kara Akbaba ve Ayaş'a gidilir. İdil, Ayaş gezisinde ummadığı bir anda gezgin ile yeniden karşılaşır. Gezgin, bu karşılaşmada gezginin ayak izi takipçilerinin tamamı ile tanışır. Onu gören takipçiler çok mutlu olurlar. Son gezi yeri olan Ayaş'ın Çarşı Çeşmesi'nin özelliklerini takipçiler, gezginden dinlemek isterler. Bu isteği geri çevirmeyen gezgin buranın özelliğini anlatır. Ardından gezgin, İpek ve takipçiler ile vedalaşır. Eylül ayının gelmesi, okulların açılması ile gezilerin sıklığı azalır. Tarihimizi, kültürümüzü, kültürel değerlerimizi öğrenmenin ayrıca gezgin olmanın mutluluğu ile okuyuculara veda ederler.

“Gezginin Ayak İzleri” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.

Beğenmemek-Küçümsemek (KİGEDEİ11-2)

“Kişinin başkalarını önemsememesi, onlara değer vermemesidir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

Bu arada, “Ben sıkıldım canım gezmek istemiyor,” diyenler de çıkabilir. Tabii içimizde böyle bir şaşkolozun olduğunu sanmıyorum, yine de bunlar bir kapıdan girip öbüründen çıkabilir. Zaten ayak izi takipçilerinin bu şaşkolozlara kesinlikle tahammülü yoktur (s.11-12).

Umut Etmek (KİGEDEİ22-1,2)

“Kişi, istediği şeylerin gerçekleşeceğini umut etmelidir.” eğitsel iletisi hem doğrudan hem de dolaylı olarak verilmektedir.

“Beypazarı’ndan ayrılmadan önce çevreme Gezgin’i görmek umuduyla kaç kez baktım. Bilemiyorum. Eğer o burada olsaydı mutlaka karşılaşırız (s.40).”

“Birden önüme bir gölge düştü. Başımı kaldırdığımda Gezgin’le göz göze geldim (s.106).”

“Merhaba, neredeyse sizi göreceğimin ümidini yitirmiştim (s.106).”

Sorumluluk (KİGEDEİ37-1)

“Kendine ait bir olayın başkaları üzerindeki etkilerinin sonuçlarını üstlenmesidir.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Annem bizi neredeyse sokağa kadar uğurladı. Bu uğurlamanın İpek’in şerefine yapıldığını, bir bando takımının eksik olduğunu söylersem hiç abartmamış olurum. Benim güzel ailem.

Bu geziye babam da eşlik edecek. Bu eşlik İpek için. Kuşkusuz İpek’in ailesine duyduğu sorumluluktan kaynaklanıyor. Her çocuk gibi ben de ailemle gurur duyuyorum (s.56).”

Kendini Beğenmişlik (KİGEDEİ44-2)

Kendini başkalarından üstün görme durumudur.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Heyt be, sanırım ne anlatmak istediğim açık ve net anlaşılmalıdır. Evet, çok sevindim.... Eee, şımardım da (s.43).”

Birlik ve Beraberlik (TOGEDEİ1-1)

“Grup içindeki kişiler, birlikte hareket edebilmelidir.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Bizim gezilerimizde hiçbir zaman guruplaşma olmaz. Her şeyi birlikte paylaşıyoruz. Kardeşlik anlayışını hepimiz benimsetmişizdir. Doğal olarak bu anlayış bizi güçlü kılıyor (s.102).”

Aile Onayı (TOGEDEİ2-2)

“Kişi, bir şeye başlamadan önce ailesinden onay almalıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

İpek’in anne ve babasına lütfen deyişi, yalvarışı çok içtendi. Hepimiz susmuştuk. “Peki,” dedi annesi. İpek babasına döndü. “Baba sen de izin veriyor musun?” diye sordu (s.36).

Hayvan Sevgisi (TOGEDEİ5-2)

“Doğada bulunan hayvanları korumalı, sevmeli ve onlara sahip çıkmalıyız.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir. “Bu arada bizlere tatlı miyavlamalarıyla kedilerim eşlik edecekler. Kedilerim diyorum çünkü iki kedim var. Onlar öyle tatlı ki anlatamam (s.5).”

“Biliyorsunuz, Ankara Kedisi dünyanın en sevilen safkankedi ırkları arasında yer alıyor. Upuzun tüyleri var. Okşamaya doyamıyorum. Nasıl anlatsam, onları içime sokasım geliyor. Zaten hep yanı başımdalar (s.6).”

“İpek koşan tavşanı yakalayıp kucağına aldı. Uzun tüylerini şefkatle okşadı (s.3).”

“Hiç sesini çıkartmadan tavşanı bana uzattı. Ben de İpek gibi şefkatle sevdim. Minik tavşan sevgi içinde kucaktan kucağa dolaşmaya başladı (s.34).”

Misafirperverlik (TOGEDEİ8-1,2)

“Misafirleri güzel bir şekilde ağırlama durumudur.” eğitsel iletisi hem doğrudan hem de dolaylı olarak verilmektedir.

“İpek’in annesi, anneannesi, teyzeleri, halası takipçileri çok sıcak karşıladılar. Kalabalık kafilemizle daha da çok kalabalık olduk. Bu arada kendimizi çok özel bir öğlen yemeği ziyafetinin de içinde bulduk.” (s.33)

“Biz gezginin ayak izi takipçileri bugün gerçekten krallara layık bir sofrada ağırlandı. İpek’in çok güzel ve konuksever ailesiyle tanışıp kaynaşmıştık.” (s.36)

Görgü Kurallarının Önemi (TOGEDEİ11- 2)

“Toplum içinde var olan ve uyulması gereken kurallardır. Toplumun düzeni için uyulması gerekir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Takipçilerin en belirgin kurallarından biri konuşanın sözünü asla kesmemek. Ne diyeceksek konuşma bitince söz isteyerek düşüncemizi belirtiriz (s.83)”

Görev Paylaşımı (TOGEDEİ15-2)

“Görev paylaşımı, aile içinde eşit ve adil bir şekilde yapılmalıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Tatlı babam sofrayı kurmuştu. Güzel bir salata ve ızgara edilmeye başlanan balıklar bizi bekliyordu. O akşam yalnızca Türk kültüründen, geçmişimizden ve geçmişimize sahip çıkmanın, geçmişimizi korumanın öneminden söz ettik. Yemek sonrası ben annemin mis gibi kokan çayını hazırlarken, küçük kardeş İpek de bana yardım etti (s.80).”

Ülke Sevgisi (UDGEDEİ1-1)

“Milletleri ayakta tutan, toplumda birlik ve beraberlik sağlayan değerlendendir.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Hemen unutmadan şunu da söyleyeyim. Bu güzellikleri sizler de yaşayın. Çünkü ülkenizin değerinin bir kez daha farkına varacaksınız ve nasıl bugünlere geldiğinin bir kez daha ayırında olacaksınız.” (s.80)

Tablo 17. *Gezginin Ayak İzleri Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü*

	KİGEDEİ	TOGEDEİ	AHGEDEİ	UDGEDEİ	EDGEDEİ
Hikâye Metinleri	(Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	(Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	(Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	(Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen)	(Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen)

	KİGEDEİ11-2 (Beğenmemek- Küçümsemek)	TOGEDEİ1-1 (Birlik ve Beraberlik)	UDGEDEİ1-1 (Ülke Sevgisi)
	KİGEDEİ22-1,2 (Umut Etmek)	TOGEDEİ8-1,2 (Misafirperverlik)	
Gezginin Ayak İzleri	KİGEDEİ37-1 (Sorumluluk)	TOGEDEİ11- 2 (Görgü Kurallarının Önemi)	
	KİGEDEİ44-2 (Kendini Beğenmişlik)	TOGEDEİ2-2 (Aile Onayı)	
		TOGEDEİ15-2 (Görev Paylaşımı)	
		TOGEDEİ5-2 (Hayvan Sevgisi)	

“Gezginin Ayak İzleri” Hikâye kitabının önemi.

Ankara ve çevresini tanıtan, takipçileri medeniyetler arasında gezdiren roman tadında kültür içeren kitaptır. Ulviye Alpay’ın kültür ve tarih kitaplarından ikinci olan Gezginin Ayak İzleri yine T.C. Ankara Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürü Doğan Acar’ın önerisi ile yazılmıştır.

“Tren Gelir Hoş Gelir” (TGHG) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular

“Tren Gelir Hoş Gelir” adlı eserin eğitsel ileti incelemesi için Dünya Ağacı Yayınları tarafından 2009 yılında yayınlanan 1. baskı kitap kullanılmıştır. Bu bölümde “Tren Gelir Hoş Gelir” adlı hikâyenin eğitsel iletileri incelenmiştir. Eğitsel iletilerdeki alıntıların daha anlamlı olması için ilk olarak hikâyenin özetinden bahsedilmiştir.

Tren gelir hoş gelir.

Bir okul çıkışı, İdil ve Öykü’nün anneannesi başta İdil ve Öykü olmak üzere Yaman’ı, Utku’yu ve Şafak’ı sürpriz yapmak için evine çağırır. Okuldan çıkan çocuklar servise binerler. Şoför Mehmet Bey, çocukların tam olduğunu görünce hareket eder. Yolda giderken artan korna sesleri ve arabaların beklemesi sonucunda şoför servisi durdurur. Ne

olduğunu anlamaya çalışır. Şoför, servisten inip kalabalığın nedeninin bir kaza olduğunu anlar. Bu sırada çocuklar bir taraftan ne olduğunu merak ederken bir taraftan da birbirlerine sataşır. Şoför, servis aracına geri döner fakat biraz daha beklerler. Bu sırada anneanne çocukları oldukça merak etmiştir. Anneanneleri, hem çocuklara sürpriz olarak göstereceği trene bakar hem de yola bakar. Zaman geçtikçe iyice merak eder. Çocuklar ise meydana gelen kazadan dolayı güvenilir yollar hakkında konuşmaya başlarlar. Bir kısmı karayolunun güvenilir olduğunu savunurken bir kısmı demiryolunun güvenilir olduğunu savunur. Yol açılır. Sonunda anneannesine gelirler. Fakat bu seferde anneannesini evde bulamazlar. Oysaki anneanesi meraklandığı için okul müdürünü aramak ve çocukların neden bu kadar geç kaldıklarını öğrenmek için evden çıkmıştır. Dönüşte de eczaneye uğramıştır. Bu sırada anneaneyi bekleyen çocuklar iyice birbirlerine sarmışlardır. Neyse ki daha fazla beklemeden anneanneleri gelir. İdil ve Öykü, anneannesinin nerede olduğunu ve neden geç geldiğini sorar. Ardından yolda diğer arkadaşları ile demiryolu mu karayolu mu daha güvenilir adlı tartışma konularını anlatır. Aynı soruları anneannelerine de sorarlar. Diğer çocuklar ise sabırsız bir şekilde sürprizin ne olduğunu merak etmeye devam ederler. İdil ve Öykünün sorularına cevap veren anneanne çocuklara sürprizin ne olduğunu gösterir. Anneannenin çocuklara sürprizi bir trendir. Çocuklar treni görünce çok sevinirler. Hatta bu oyuncacı kendilerine aldığını düşünürler. Oysaki anneannenin çocukluktan kalma oyuncak tren isteği vardır. O oyuncacı da kendisine almıştır.

Şaşkınlıklarını üzerlerinden atan çocuklar, konuyla ilgili sıra sıra düş yolculuğu yapmaya başlarlar. Bu düş yolculuğu sonunda en güvenilir ve en ekonomik yolculuğun demiryolu ile yapılan yolculuk olduğuna karar verirler.

“Tren Gelir Hoş Gelir” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

Yeni Bilgi Edinmek (KİGEDEİ1-1)

“Kitaplar, kişinin bilmediği bir konu hakkında onu bilgi sahibi edinmesi bakımından önem taşımaktadır.” Tren, demiryolu ulaşım araçlarındandır. Daha ekonomik ve daha güvenlidir. Fakat her yerde demiryolu ulaşımı bulunmamaktadır. Eğitsel iletişi doğrudan verilmektedir.

“Çocuklar ben yurdumun her yanını trenle gitmek isterim. Ancak Urfa’ya kadar tren yok. Akçakale’ye kadar trenle gidebilirim. Sonrasında iki saatlik otobüs yolculuğu

beni memleketime ulaştırır. Çok isterdim memleketim Urfa'ya kadar demiryolu olsun. Güvenliğim açısından, kesem açısından da Urfa'ya trenle gitmek isterim.” (s.69)

İçinde Ukde Kalmak (KİGEDEİ24-2)

“Kişinin yapmak istediği bir şeyi yapamaması sonucu içine dert olması durumudur.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Kendime aldım ocuklar. Kendime. Dün oyuncakıda görünce çok hoşuma gitti. Çocukken hep böyle bir trenim olsun isterdim. Size çok komik gelebilir. Ancak bu tren benim. Ben oynayacağım bu trenle. Canım istediği zaman kuracağım. Tren tıkır tıkır giderken ben de çocukluğumun peşinden koşacağım.” (s.64).

Hayal Kırıklığı (KİGEDEİ25-2)

“Bir kişinin beklemediği birinden beklemediği bir davranış görmesi sonucu hissettiği duygudur.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Senden bunu hiç beklemezdim anneanne. Kstm sana” (s.65).

“Yani bize alsan daha doğru olurdu anneanne” (s.65)

Özür Dilemek (KİGEDEİ30-1)

“Kişi, bazen yaptığı davranıştan pişmanlık duyup özür dileyebilir.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Bende mutluyum anneanne. Trenini kıskandığım için özür dilerim. Hani her zaman her şeyi bize alırsın ya, birden şaşırdım” (s.67).

Temiz ve Düzenli Olmak (KİGEDEİ31-2)

“Kişi, sağlığı için temizliğine ve düzenine dikkat etmelidir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“şimdi siz konforu, monforu bırakın. nce stnz başınızı değiştirin. Eller yıkansın, eller” (s.59)

“Eller iyice yıkansın ... Suya sabuna dokunmaktan korkmayın. stnz başınızı öteye atmayın hemen asın çocuklar.” (s.59)

Kuralların Önemi (TOGEDEİ14-1)

“Kurallar, insanların yaşamlarını kolaylaştırmak ve hayatlarını düzenli hale getirmek için önem taşır.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Çok basit Öykü. Bu yollar bu arabaları taşıyamıyor artık. Sürücüler hatalı, yayalar da hatalı. Kuralları önemsemiyoruz. Hesap kitap ortada.” (s.38)

Verdiği Sözü Tutmak (AHGEDEİ1-2)

“Bir kişi, başka bir kişiye söz veriyorsa o sözü yerine getirmelidir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Anneannem bir şey söyleyince mutlaka yerine getirir.” (s.47)

“Anneannem bizi unutmaz.” (s.48)

Araştırma Güdüsü (EDGEDEİ4-2)

“Kitaptaki bazı bilgiler okurda merak uyandıracak, bilgilerin doğruluğunu kontrol edecek ve detaylı incelemeye yönlendirecek nitelikte olabilir.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Demiryollarının güvenli oluşu halkımıza tam olarak anlatılmamış.” (s.33).

“Ülkemizdeki yüz kişiden, doksan beşi karayoluyla taşınıyor. Ancak yüz kişiden iki kişi trenle yolculuk yapıyor.” (s.36).

Tablo 18. *Tren Gelir Hoş Gelir Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü*

	KİGEDEİ	TOGEDEİ	AHGEDEİ	UDGEDEİ	EDGEDEİ
Hikâye Metinleri	(Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	(Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	(Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	(Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)	(Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)

	KİGEDEİ1-1 (Yeni Bilgi Edinmek)	TOGEDEİ14-1 (Kuralların Önemi)	AHGEDEİ1-2 (Verdiği Sözü Tutmak)	EDGEDEİ4-2 (Araştırma Güdüsü)
	KİGEDEİ24-2 (İçinde Ukde Kalmak)			
Tren Gelir Hoş Gelir	KİGEDEİ25-2 (Hayal Kırıklığı)			
	KİGEDEİ30-1 (Özür Dilemek)			
	KİGEDEİ31-2 (Temiz ve Düzenli Olmak)			

“Tren Gelir Hoş Gelir” Hikâye kitabının önemi.

Kitap, demiryollarının karayollarına göre daha güvenilir ve daha ekonomik olduğunu vurgulaması bakımından önem taşımaktadır.

“Yalı” (Y) Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular

“Yalı” adlı eserin eğitsel ileti incelemesi için Dünya Ağacı Yayınları tarafından 2009 yılında yayınlanan 1. baskı kitap kullanılmıştır. Bu bölümde “Yalı” adlı hikâyenin eğitsel iletileri incelenmiştir. Eğitsel iletilerdeki alıntıların daha anlamlı olması için ilk olarak hikâyenin özetinden bahsedilmiştir.

Yalı.

Gizemli bir yalıda bin yaşında olan Constantin ve uşağı Sabahattin yaşar. 2010 yılından gelen üçü erkek biri kız olmak üzere dört çocuk, birbirlerinden haberleri olmadan davet üzerine yalıya giderler. Burada Constantin ve Uşak Sabahattin ile tanışırlar. Ama Constantin, tüm çocukları tanımaktadır. Hatta Constantin’in onları tanıdığına yönelik konuşması çocukları şaşırtır. Çocuklar, Constantin’in yanından ayrılıp odalarına gitmek üzereyken tuhaf ve gizemli bir ses duyarlar. Duydukları bu sestten sonra girdikleri kapı duvarla örülür ve çocuklar birden zaman tüneline girerler. Güçlü bir hortum içinde yuvarlanıp ilk olarak Kız Kulesi’nden çıkarlar. Burada biraz zaman geçirdikten sonra zaman tüneline çıkıp için yeni yollar ararlar. Bu arayış sırasında kendilerini Sultan II. Mehmet’in yanında bulurlar. II. Mehmet’e olanı biteni anlatırlar. Bunun üzerine Sultan’ın yardımı ile Galata Kulesi’ne gitmek isterlerken yine Uşak Sabahattin’in kötülüğüne maruz

kalırlar. Fakat sonunda yedi rakamlı anahtar ile Galata Kulesi'ne ulaşmayı başarırlar. Buradan da bir çıkış kapısı ararlarken gelen su sesinin olduğu yere yönelip Yerebatan Sarnıcı'na ulaşırlar. Sarnıçta bulunan yeraltı dünyasının dişı canavarlarından biri olan Medusa, yaşlı cadının çocukları taşa çevirme isteğini reddederek çocuklara kaçmaları için yardım eder. Bunun üzerine yeni bir kapıdan geçen çocuklar bu sefer kendilerini Topkapı Sarayı'nın içindeki nakkaşların yanlarında bulurlar. Mehmet, Napolyon ve Paul nakkaşlığı öğrenmek için başnakkaşın yanına gider. Rabia ise hizmetliler için ayrılan eğitim bölümüne gider. Kanuni Sultan Süleyman'ın eşı Hürrem Sultan, eğitim esnasında Rabia'yı görür ve ona içi ısınır. Bunun üzerine Hürrem Sultan, Rabia'yı Manisa Sancağına göndermek ister. Rabia, bu durumu arkadaşlarına haber vermelidir. Mehmet, Napolyon ve Paul'e ulaşır. Rabia, o ortamdan kaçış yolu olarak hepsinin zindana atılması gerektiğini söyler. Zindana atılan çocuklar, başnakkaşın yardımı ile zindandan çıkmayı başarırlar. Zindandan çıktıktan sonra kendilerini renk cümbüşü lalelerin içinde olduğu Lale Devri zamanında bulurlar. Çocuklar, Nedim ile karşılaşıp tanışırlar. Nedim, onlara İstanbul lalesinin öneminden bahseder. Nedim'in çağırılıp acil gitmesinden sonra çocuklar sokakta yeniden Sabahattin ile karşılaşırlar. Sabahattin, çocuklardan yedi rakamlı anahtarı ister. Bu sırada Patrona Halil İsyanı çıkmıştır. Çocukların yanlarına tekrar gelen Nedim isyanı göstererek onlarla birlikte kaçmaya başlar. Nedim bu kaçış esnasında hayatını kaybeder. Kaçmaya devam eden çocuklar karşılarına çıkan kapıdan içeri girerler. Bu kapı Topkapı Sarayı'na açılır.

Mehmet ve arkadaşları, eline erguvan alır. Ve Mustafa Kemal'i görmek isterler. Dolmabahçe Sarayı'nın önüne gelip saatlerce beklerler. Sonunda Mustafa Kemal'i gören Mehmet, elindeki erguvanı verir. Ardından Mustafa Kemal ile kısa bir sohbet eder. Çocuklar, onu görmenin tarifsiz mutluluğu içinde Mustafa Kemal ile vedalaşırlar. Bu sırada uykusundan uyanan ve okuduğu kitabın etkisinde olan Rabia, 23 Nisan Çocuk Şenliği için düzenlenen balo salonuna iner. Orada Mehmet, Napolyon ve Paul ile tanışır. Güzel vakit geçirirler. 23 Nisan şenliği bitince tüm bunların gerçek mi hayal mi olduğunu anlayamayan Rabia, bir İstanbul masalını yaşayıp ülkesine mutlu bir şekilde geri döner.

“Yalı” Hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.

Önyargının Yanıltıcılığı (KİGEDEİ2-1)

“Karşımızdaki kişiye ön yargılı bir şekilde yaklaşmamalıyız.” eğitsel iletisi doğrudan karşımıza çıkmaktadır.

“Şimdi çok utanıyorum. Gecenin bir yarısında bizi görmeye gelen baş nakkaşın nezaketini, duyarlılığını hiçe saydım. Düşüncesizlik edip ileri geri konuştum.” (s.74)

Güçlü Olmak (KİGEDEİ12-1)

“Kişi ne kadar zor durumda olursa olsun inancını kaybetmemelidir.” eğitsel iletisi ile doğrudan karşılaşmaktayız.

“İnancını yitirme, güçlü ol. Yarın hepiniz için aydınlık bir gün olsun,” diye kendi kendine söylendi. (s.72).

Arkadaşlarını Düşünmek (KİGEDEİ14-1)

“Kişi, kendisinin dışında arkadaşlarını da düşünmelidir.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Rabia bir süredir göremediği arkadaşlarını bulmak için neler yapabileceğinin arayışı içindeydi.” (s.63)

“Rabia korkuyla çevresine bakındı. Burada görünmesinin hem kendi başına hem de arkadaşlarının başına güzel şeyler açmayacağı kesindi.” (s.65)

Birlik ve Beraberlik (TOGEDEİ1-1)

“Başarı, tek bir kişinin değil birlik ve beraberlik duygusu ile hareket eden Türk milletindedir.” eğitsel iletisi doğrudan verilmektedir.

“Yanıyorsun çocuk Türk Cumhuriyetini ancak Türk halkıyla birlikte kurabilirim. Bu gerçekleşmesini çok arzu ettiğim devrimleri de Türk halkıyla birlikte gerçekleştirebilirim. Kısacası ortada başarılımış ne varsa ben bunu Türk halkıyla birlikte yapmışımdır.” (s.91)

Ailenin Önemi (TOGEDEİ2-2)

“Aile bireyleri birbirine güç verir ve birbirini destekler.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Bunun olacağına inan Rabia. Çünkü inanmak kazanmaktır.”

“İnanmak istiyorum. Daha doğrusu inanıyorum anne.” (s.94)

Hayvan Sevgisi (TOGEDEİ5-2)

“Hayvanlara sevgi ile yaklaşmalıyız.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Kendilerinden biriymiş gibi Paul ve Napolyon’un çekincesizce yemek kuyruğuna girişi, Mehmet’in atı okşayışı yerli halkın hoşuna gitmişti.” (s.22)

“Kardeşi için sakladığı çöreğinin bir ucunu ufalayıp kendisini buraya getiren martıya yedirdiyordu bir yandan da ipek gibi tüylerini okşuyordu.” (s.46)

Yardım Etmek (TOGEDEİ10-2)

“Zor durumda kalan kişilere elimizden gelen yardımı yapmalıyız.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Hadi çıkın gizlendiğiniz yerden. Sonra ben bile koruyamam cadıların elinden sizi.” (s.57)

Eğitimin Önemi (EDGEDEİ2-2)

“Koşullar ne olursa olsun kişi kendisini geliştirmek için uğraşmalıdır.” eğitsel iletisi dolaylı olarak verilmektedir.

“Söyleyeceğim şu ki bir kalem her türlü kapıyı açar; her kapıda izini bırakır önemli olan açacağı kapının aradığın doğru kapıda olması.” (s.72)

“Elinizdeki kalemin gücünü küçümsemeyin benim genç nakkaşlarım” (s.72)

Tablo 19. *Yalı Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitsel İletilerin Türü*

Hikâye Metinleri	KİGEDEİ (Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	TOGEDEİ (Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	AHGEDEİ (Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	UDGEDEİ (Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)	EDGEDEİ (Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)
	KİGEDEİ2-1 (Önyargının Yanıltıcılığı)	TOGEDEİ1-1 (Birlik ve Beraberlik)			EDGEDEİ2-2 (Eğitimin Önemi)
Yalı	KİGEDEİ12-1 (Güçlü Olmak)	TOGEDEİ2-2 (Ailenin Önemi)			
	KİGEDEİ14-1 (Arkadaşlarını Düşünmek)	TOGEDEİ10-2 (Yardım Etmek)			
		TOGEDEİ5-2			

“Yalı” Hikâye kitabının önemi.

Real/animasyon film yapımı için hazırlanan bu kitap, İstanbul’un günümüzden geçmişe uzanan fantastik bir öyküsüdür. Yazarın tarih ve kültür kitaplarından ilkidir.

Ulviye Alpay’ın Çocuk Kitaplarındaki Eğitsel İletilerin Değerlendirilmesi

Ulviye Alpay’ın 13 çocuk kitabında yer alan hikâyeler incelenmiştir. Elde edilen iletiler önce amaçlarına ve içeriklerine göre sonra sunuluş biçimlerine göre tablolaştırılmıştır. Ardından iletilerin sıklığı belirlenmiş ve yorumlanmıştır.

Ulviye Alpay’ın çocuk kitaplarındaki eğitsel iletilerin amaçlarına ve içeriklerine göre dağılımı Tablo 20’de gösterilmiştir.

Tablo 20. Ulviye Alpay’ın Çocuk Kitaplarında Yer Alan Eğitsel İletilerin Eserlere Göre Dağılımı

Eser Adı	KİGEDEİ (Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	TOGEDEİ (Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	AHGEDEİ (Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler)	UDGEDEİ (Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)	EDGEDEİ (Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler)	Toplam
Ben Balık Gibi mi Doğdum? (BBGMD)	KİGEDEİ1-1 KİGEDEİ8-2 KİGEDEİ29-2 KİGEDEİ31-2 KİGEDEİ39-2 KİGEDEİ41-2 KİGEDEİ46-2	TOGEDEİ10-1 TOGEDEİ17-2 TOGEDEİ18-2				10
İdil ve Düş Evi (İVDE)	KİGEDEİ1-1 KİGEDEİ16-1 KİGEDEİ37-2	TOGEDEİ7-2 TOGEDEİ10-2 TOGEDEİ15-2 TOGEDEİ17-2			EDGEDEİ1-2	8
Harflerin Dansı (HD)	KİGEDEİ1-1 KİGEDEİ6-1,2 KİGEDEİ16-1	TOGEDEİ7-2 TOGEDEİ10-1,2 TOGEDEİ17-2			EDGEDEİ1-2	12

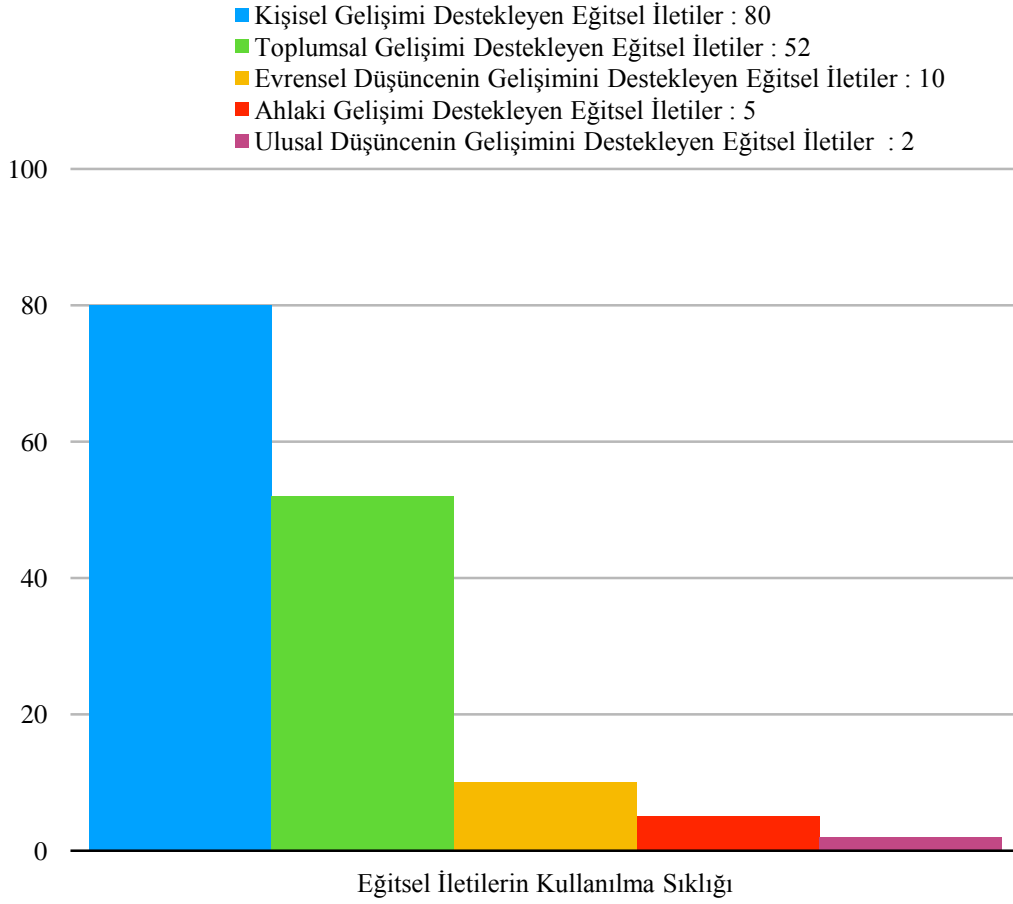
	KİGEDEİ30-1 KİGEDEİ31-1 KİGEDEİ35-1 KİGEDEİ38-1,2 KİGEDEİ40-2				
Babam Sıfta Kaldı (BSK)	KİGEDEİ4-1 KİGEDEİ9-2 KİGEDEİ14-2 KİGEDEİ25-2 KİGEDEİ33-2 KİGEDEİ43-1 KİGEDEİ47-2 KİGEDEİ48-1 KİGEDEİ49-1	TOGEDEİ1-1 TOGEDEİ3-2 TOGEDEİ7-2 TOGEDEİ9-2 TOGEDEİ10-2 TOGEDEİ11-2 TOGEDEİ12-2 TOGEDEİ13-1 TOGEDEİ17-1,2 TOGEDEİ19-1	AHGEDEİ1-1 AHGEDEİ2-2		EDGEDEİ2-2 EDGEDEİ4-2 23
Seher Kuşu Flamingo (SKF)	KİGEDEİ1-1 KİGEDEİ3-1 KİGEDEİ5-2 KİGEDEİ7-2 KİGEDEİ9-1 KİGEDEİ13-1 KİGEDEİ15-2 KİGEDEİ17-1,2 KİGEDEİ19-2 KİGEDEİ21-1 KİGEDEİ23-2	TOGEDEİ1-1 TOGEDEİ3-1 TOGEDEİ17-2			EDGEDEİ3-2 14
Denizin. Yakut Çocukları (DYÇ)	KİGEDEİ2-1,2 KİGEDEİ3-1 KİGEDEİ6-1 KİGEDEİ15-2 KİGEDEİ17-2 KİGEDEİ35-1 KİGEDEİ36-2 KİGEDEİ42-1 KİGEDEİ45-1	TOGEDEİ1-2 TOGEDEİ5-2 TOGEDEİ10-1,2 TOGEDEİ17-2			13
Şirin Kız Yurdunu Geziyor (ŞKYG)	KİGEDEİ1-1 KİGEDEİ8-2 KİGEDEİ10-1 KİGEDEİ14-1 KİGEDEİ29-1	TOGEDEİ7-2 TOGEDEİ13-1 TOGEDEİ17-2	AHGEDEİ1-1	UDGEDEİ2-1,2	10
Çocukların Sırrı (ÇS)	KİGEDEİ1-1 KİGEDEİ8-2 KİGEDEİ26-2 KİGEDEİ28-2 KİGEDEİ30-1 KİGEDEİ32-2 KİGEDEİ47-2	TOGEDEİ1-1 TOGEDEİ10-2 TOGEDEİ13-2 TOGEDEİ17-2			EDGEDEİ4-2 12
Soylu Ke- diler ve Tekirler (SKVT)	KİGEDEİ11-1 KİGEDEİ26-2 KİGEDEİ34-2 KİGEDEİ40-2 KİGEDEİ45-1,2	TOGEDEİ1-1 TOGEDEİ10-2 TOGEDEİ11-2	AHGEDEİ2-2		9
Arşivci	KİGEDEİ2-1,2	TOGEDEİ4-2			EDGEDEİ4-1,2 12

Çocuk (AÇ)	KİGEDEİ18-1 KİGEDEİ20-2 KİGEDEİ22-2 KİGEDEİ25-2 KİGEDEİ27-2	TOGEDEİ14-2 TOGEDEİ15-2 TOGEDEİ16-2			EDGEDEİ5-1	
Gezginin Ayak İzleri (GAİ)	KİGEDEİ11-2 KİGEDEİ22-1,2 KİGEDEİ37-1 KİGEDEİ44-2	TOGEDEİ1-1 TOGEDEİ8-1,2 TOGEDEİ11-2 TOGEDEİ13-2 TOGEDEİ15-2 TOGEDEİ17-2		UDGDE1-1		11
Tren Gelir Hoş Gelir (TGHG)	KİGEDEİ1-1 KİGEDEİ24-2 KİGEDEİ25-2 KİGEDEİ30-1 KİGEDEİ31-2	TOGEDEİ14-1	AHGEDEİ1- 2		EDGEDEİ4-2	8
Yalı (Y)	KİGEDEİ2-1 KİGEDEİ12-1 KİGEDEİ14-1	TOGEDEİ1-1 TOGEDEİ2-2 TOGEDEİ10-2 TOGEDEİ17-2			EDGEDEİ2-2	8
Toplam	80	52	5	2	10	149

Tablo 20 incelendiğinde, 9 farklı kişisel gelişimi destekleyen eğitsel ileti, 10 farklı toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel ileti, 2 farklı ahlaki ve 2 farklı evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel ileti olmak üzere 21 farklı eğitsel iletiyle en çok ileti çeşidi “Babam Sınıfta Kaldı” adlı çocuk kitabıdır. 8 farklı eğitsel iletiyle en az ileti çeşidine sahip çocuk kitapları ise “İdil ve Düş Evi, Tren Gelir Hoş Gelir ve Yalı” adlı kitaplardır. “İdil ve Düş Evi” adlı kitapta, 3 farklı kişisel gelişimi destekleyen eğitsel ileti, 4 farklı toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel ileti ve 1 farklı evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel ileti; “Tren Gelir Hoş Gelir” adlı kitapta, 5 farklı kişisel gelişimi destekleyen eğitsel ileti, 1 farklı toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel ileti, 1 farklı ahlaki ve 1 farklı evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel ileti; “Yalı” adlı kitapta, 3 farklı kişisel gelişimi destekleyen eğitsel ileti, 4 farklı toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel ileti ve 1 farklı evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel ileti olmak üzere toplam 8 eğitsel ileti ile en az iletiye sahip kitapta kitaplardır.

Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarında yer verdiği beş eğitsel ileti türünün dağılımı Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. *Ulviye Alpay'ın Hikâyelerindeki Eğitsel İletilerin Kullanılma Sıklığı*

Yazarların bakış açısı eserlerine yansımaktadır. Bu noktada her yazarın vermek istediği iletiler de farklılaşmaktadır. Yazar, hangi iletileri vermek istiyorsa o ileti türüne ağırlık vermektedir. Yazarlardan bazıları, kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilere ağırlık verirken bir kısmı toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletilere diğer bir kısmı ise ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilere ağırlık vermektedir. Ulviye Alpay ise eserlerinde genellikle kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletileri (80 ileti ile % 53.6) ön planda tutmuştur. Bu iletiyi sırasıyla toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler (52 ileti ile % 36.8), evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler (10 ileti ile % 6.7), ahlaki düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler (5 ileti ile % 3.3) ve ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletileri (2 ileti % 1.3) takip etmektedir.

Kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin değerlendirilmesi.

Kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin kullanım sıklığına ilişkin bilgiler Tablo 21’de sunulmuştur. Ardından tablonun değerlendirmesi yapılmıştır.

Tablo 21. Ulviye Alpay’ın Çocuk Kitaplarında Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletileri Kullanım Sıklığı

İleti Kodu	İleti Tanımı	Kullanım Sıklığı
KİGEDEİ-1	Yeni Bilgiler Edinmek	7
KİGEDEİ-2	Önyargılı Olmamak-Önyargının Yanıltıcılığı	3
KİGEDEİ-3	Teşekkür Etmek	2
KİGEDEİ-4	Planlı Olmak	1
KİGEDEİ-5	Dikkatli Olmak	1
KİGEDEİ-6	Dostluğun Önemi	2
KİGEDEİ-7	Çıkar Sağlamak	1
KİGEDEİ-8	Pişmanlık Duymak	3
KİGEDEİ-9	Önlem Almak	2
KİGEDEİ-10	Sır Saklamak	1
KİGEDEİ-11	Beğenmeme- Küçümseme	2
KİGEDEİ-12	Güçlü Olmak	1
KİGEDEİ-13	Sakin Olmak	1
KİGEDEİ-14	Arkadaşlarını Düşünme -Arkadaşlığın Önemi	3
KİGEDEİ-15	Çözüm Odaklı Olmak	2
KİGEDEİ-16	Gülmek- Gülümsemek	2
KİGEDEİ-17	Karamsar Olmamak	1
KİGEDEİ-18	Kardeşlik Duygusu	1
KİGEDEİ-19	Yapıcı Olmak	1
KİGEDEİ-20	Kendini Motive Etmek	1
KİGEDEİ-21	Özlem Duymak	1
KİGEDEİ-22	Umut Etmek	1

KİGEDEİ-23	Takdir Etmek	2
KİGEDEİ-24	İçinde Ujde Kalmak	1
KİGEDEİ-25	Beklenti-Hayal Kırıklığı	3
KİGEDEİ-26	Sahiplenmek	2
KİGEDEİ-27	Olgunluk	1
KİGEDEİ-28	Tehlikeden Uzak Durmak	1
KİGEDEİ-29	Sevgi-Anne Sevgisi-Anneye Güven	4
KİGEDEİ-30	Özür Dilemek	3
KİGEDEİ-31	Temiz ve Düzenli Olmak	3
KİGEDEİ-32	Endişe	1
KİGEDEİ-33	Sağlığımızı Korumak	1
KİGEDEİ-34	Anlayışlı Olmak	1
KİGEDEİ-35	Cesaretlendirme	1
KİGEDEİ-36	Azimli Olmak	1
KİGEDEİ-37	Sorumluluk	2
KİGEDEİ-38	Dayanışma	1
KİGEDEİ-39	Özenli Kullanım	1
KİGEDEİ-40	Özeleştiri	2
KİGEDEİ-41	Değerini Anlamak	1
KİGEDEİ-42	Mutluluk	1
KİGEDEİ-43	Cesaret Edememek	1
KİGEDEİ-44	Kendini Beğenmişlik	1
KİGEDEİ-45	Kendine Güvenmek	2
KİGEDEİ-46	Farkında Olmak	1
KİGEDEİ-47	Geçmiş Yaşantıların Etkisi	1
KİGEDEİ-48	Başarı ve Ödül	1
Toplam		80

Tablo 21 incelendiğinde, Ulviye Alpay’ın çocuk kitaplarında kişisel gelişimi destekleyen 48 farklı eğitsel ileti türü ve 80 eğitsel iletiye yer verildiği görülmektedir. Kişisel gelişimi destekleyen iletilere bakıldığında en çok kullanılan iletiler sırasıyla, 7 defa “Yeni bilgiler edinme”, 4 defa “Sevgi” iletileridir. Bu kategoride birer defa kullanılan 29 farklı eğitsel ileti türü olduğu da söylenmektedir.

Toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin değerlendirilmesi.

Ulviye Alpay’ın çocuk kitaplarında toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin kullanım sıklığına ilişkin bilgiler tablo 22’de sunulmuştur. Ardından tablonun değerlendirmesi yapılmıştır.

Tablo 22. Ulviye Alpay’ın Çocuk Kitaplarında Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

İleti Kodu	İleti Tanımı	Kullanım Sıklığı
TOGEDEİ-1	Birlik ve Beraberlik	7
TOGEDEİ-2	Ailenin Önemi-Ailenin Onayı-Ailesine Destek Olmak	5
TOGEDEİ-3	İnsanın Doğaya Zararı- Çevre Kirliliği	3
TOGEDEİ-4	Gelecek Nesillere Güzel Alışkanlıklar Bırakmak	1
TOGEDEİ-5	Hayvan Sevgisi-Hayvanları Sahiplenmek	10
TOGEDEİ-6	Geleneksel Çocuk Oyunlarının Tanıtımı	1
TOGEDEİ-7	Doğa Sevgisi-Doğayı Korumak	4
TOGEDEİ-8	Misafirperverlik	1
TOGEDEİ-9	Farklı Kültürel Etkileşim	1
TOGEDEİ-10	Yardım Etmek	8
TOGEDEİ-11	Görgü Kuralları	3
TOGEDEİ-12	Büyüklerin Sözü Dinlemek	1
TOGEDEİ-13	Teknolojik Gelişme	1
TOGEDEİ-14	Kurallara Uymak	2
TOGEDEİ-15	Görev Paylaşımı	3
TOGEDEİ-16	Hizmet Etmek	1
Toplam		52

Tablo 22 incelendiğinde, Ulviye Alpay’ın çocuk kitaplarında toplumsal gelişimi destekleyen 16 farklı eğitsel ileti türü ve toplam 52 eğitsel iletiye yer verildiği anlaşılmaktadır. Toplumsal gelişimi destekleyen iletilere bakıldığında en çok kullanılan iletiler sırasıyla 10 defa “Hayvan sevgisi”, 8 defa “Yardım etmek”, 7 defa “Birlik ve beraberlik” olduğu anlaşılmaktadır. Bu kategoride birer defa kullanılan 7 farklı eğitsel ileti olduğu da söylenmektedir.

Ahlaki gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin değerlendirilmesi.

Ulviye Alpay’ın çocuk kitaplarında ahlaki gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin kullanım sıklığına ilişkin bilgiler tablo 23’te sunulmuştur. Ardından tablonun değerlendirmesi yapılmıştır.

Tablo 23. Ulviye Alpay’ın Çocuk Kitaplarında Ahlaki Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

İleti Kodu	İleti Tanımı	Kullanım Sıklığı
AHGEDEİ-1	Verdiği Sözü Tutmak	3
AHGEDEİ-2	Vicdanı Sızlamak	2
Toplam		5

Tablo 23 incelendiğinde, Ulviye Alpay’ın çocuk kitaplarında ahlaki gelişimi destekleyen 2 farklı eğitsel ileti türü ve 5 eğitsel iletiye yer verildiği anlaşılmaktadır. Ahlaki düşüncenin gelişimini destekleyen iletilere bakıldığında en çok kullanılan eğitsel ileti “Verdiği sözü tutmak” üç kere tekrar ederken “Vicdanı sızlamak” iletileri iki kere kullanılmıştır.

Ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin değerlendirilmesi.

Ulviye Alpay’ın çocuk kitaplarında ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin kullanım sıklığına ilişkin bilgiler tablo 24’te sunulmuştur. Ardından tablonun değerlendirmesi yapılmıştır.

Tablo 24. Ulviye Alpay’ın Çocuk Kitaplarında Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

İleti Kodu	İleti Tanımı	Kullanım Sıklığı
UDGEDEİ-1	Ülke Sevgisi	1
UDGEDEİ-2	Atatürk’ü ve şehitlerimizi Anmak	1
Toplam		2

Tablo 24 incelendiğinde, Ulviye Alpay’ın çocuk kitaplarında ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen iki farklı eğitsel ileti türü ve iki eğitsel iletiye yer verildiği anlaşılmaktadır. “Ülke sevgisi” ve “Atatürk’ü ve şehitleri anma” iletileri birer kez kullanılmıştır.

Evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin değerlendirilmesi.

Ulviye Alpay’ın çocuk kitaplarında evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin kullanım sıklığına ilişkin bilgiler tablo 25’te sunulmuştur. Ardından tablonun değerlendirmesi yapılmıştır.

Tablo 25. Ulviye Alpay’ın Çocuk Kitaplarında Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

İleti Kodu	İleti Tanımı	Kullanım Sıklığı
EDGEDEİ-1	Hayatı Sevmek	2
EDGEDEİ-2	Eğitimin Önemi- Öğretmen Desteği	2
EDGEDEİ-3	Tarafsız Düşünmek	1
EDGEDEİ-4	Araştırma Güdüsü/ Araştırmaya Yönlendirme	4
EDGEDEİ-5	Çalışmanın Önemi	1
Toplam		10

Tablo 25 incelendiğinde, Ulviye Alpay’ın çocuk kitaplarında evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen 5 farklı eğitsel ileti türü ve 10 eğitsel iletiye yer verildiği anlaşılmaktadır. Evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen iletilere bakıldığında en çok kullanılan ileti “Araştırma güdüsü-Araştırmaya yönlendirme” iken; “Hayatı sevmek” ve “Eğitimin Önemi- Öğretmen Desteği” ikişer defa kullanılmıştır. Bu kategoride en az kullanılan iletiler ise “Tarafsız düşünme” ve “Çalışmanın önemi” olduğu görülmektedir.

Eğitsel iletilerin sunuluş biçimlerine göre değerlendirilmesi.

Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarındaki eğitsel iletilerin sunuluş biçimlerine göre dağılımı Tablo 26'da gösterilmiştir.

Tablo 26. Ulviye Alpay'ın Çocuk Kitaplarında Yer Alan Eğitsel İletilerin Sunuluş Biçimleri

No	Eser Adı	Doğrudan Aktarılan İletiler	Dolaylı Yoldan Aktarılan İletiler	Toplam
1	Ben Balık Gibi mi Doğdum? (BBGMD)	2	8	10
2	İdil ve Düş Evi (İVDE)	2	6	8
3	Harflerin Dansı (HD)	8	7	15
4	Babam Sınıfta Kaldı (BSK)	9	15	24
5	Seher Kuşu Flamingo (SKF)	7	8	15
6	Denizin Yakut Çocukları (DYÇ)	7	8	15
7	Şirin Kız Yurdunu Geziyor (ŞKYG)	7	5	12
8	Çocukların Sırrı (ÇS)	3	9	12
9	Soylu Kediler ve Tekirler (SKVT)	3	7	10
10	Arşivci Çocuk (AÇ)	4	10	14
11	Gezginin Ayak İzler (GAI)	5	8	13
12	Tren Gelir Hoş Gelir (TGHG)	3	5	8
13	Yalı (Y)	4	4	8
Toplam		64	100	164

Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarında sunuluş biçimlerine göre 164 iletiye ulaşılmıştır. Bazı iletiler hem doğrudan hem de dolaylı olarak aktarıldığı için iki kez sayılmıştır. Bunlardan 64 tanesi doğrudan aktarılan iletiler, 100 tanesi dolaylı yoldan aktarılan iletilerdir. Doğrudan aktarılan iletilerde en fazla iletiye sahip çocuk kitabı, 9 ileti ile "Babam Sınıfta Kaldı" kitabıdır. Dolaylı yoldan aktarılan iletilerde en fazla iletiye sahip çocuk kitabı ise 15 ileti ile yine "Babam Sınıfta Kaldı" kitabıdır.

Doğrudan aktarılan iletilerde en az iletiye sahip çocuk kitapları, 2 ileti ile “Ben Balık Gibi mi Doğdum?” ve “İdil ve Düş Evi” adlı kitaplardır. Dolaylı yoldan aktarılan iletilerde en az iletiye sahip çocuk kitabı ise 4 ileti ile “Yalı” adlı kitaptır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sonuç

Çocuğa zihinsel, sosyal, duygusal açılardan dokunan ve onu ayrıcalıksız bir hayatta ayrıcalıklı kılmaya çalışan çocuk edebiyatı, edebiyatın içinde yeni bir oluşumdur. Birçok yazarımızda kaleme aldıkları eseri ile bu yeni oluşuma katkı sağlamışlardır. Bu yazarlarımızdan biri de Ulviye Alpay'dır. Bu araştırma ile Ulviye Alpay'ın 13 çocuk kitabı eğitsel iletiler açısından detaylı incelenmiştir. Bu çocuk kitaplarındaki eğitsel iletilerin 149 kez işlendiği tespit edilmiştir. Bu eğitsel iletilerin farklı eserlerde ve her eserin farklı bölümlerinde tekrar ele alındığı görülmüştür. Tespit edilen bu eğitsel iletiler ise beş kategoride toplanmıştır. Bunlar; kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, ahlaki düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler, ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler ve evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilerdir. Kategorilere ayrılarak tespit edilen eğitsel iletilerden kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler şu şekildedir:

- Anlayışlı olmak, anne sevgisi, arkadaşlarını düşünme-arkadaşlığın önemi, azimli olmak, başarı ve ödül, beğenmemek-küçümsemek, beklenti ve hayal kırıklığı, cesaret edememek, cesaretlendirme, çözüm bulmak- çözüm odaklı olmak, çıkar sağlamak, dayanışma, değerini anlama, dikkatli olmak, dostluğun önemi, endişe, farkında olmak, geçmiş yaşantıların etkisi, güçlü olmak, gülmek- gülümsemek, içinde ukde kalmak, karamsar olmamak, kardeşlik duygusu, kendine güvenmek, kendini beğenmişlik, kendini motive etmek, mutlu olmak, planlı olmak, pişmanlık duymak, olgunluk, önlem almak, önyargılı olmamak- önyargının yanlıcılığı, özeleştirme, özenli kullanım, özlem duymak, özür dilemek, sağlığını korumak, sakin olmak, sahiplenme, sevgi, sır saklamak, sorumluluk, takdir etmek, tehlikeden uzak durmak, temiz ve düzenli olmak, teşekkür etmek, umut etmek, yeni bilgiler edinmek, yapıcı olmak.

Eğitsel iletilerden toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler şu şekildedir:

- Ailenin önemi, ailenin onayı, ailesine destek olmak, birlik ve beraberlik, büyüklerin sözünü dinlemek, çevre kirliliği, doğa sevgisi- doğayı korumak, farklı kültürel etkileşim, gelecek nesillere güzel alışkanlıklar bırakmak, geleneksel çocuk oyunlarının tanıtımı, görev paylaşımı, görgü kurallarının önemi, hayvan sevgisi, hizmet etmek, insanın doğaya zararı, kurallara uymak, misafirperverlik, teknolojik gelişme, yardım etmek.

Eğitsel iletilerden ahlaki gelişimi destekleyen eğitsel iletiler şu şekildedir:

- Verdiği sözü tutmak, vicdanı sızlamak.

Eğitsel iletilerden ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler şu şekildedir:

- Atatürk'ü ve şehitleri anmak, ülke sevgisi.

Eğitsel iletilerden evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler şu şekildedir:

- Araştırma güdüsü, çalışmanın önemi, eğitimin önemi- öğretmen desteği, hayatı sevmek, tarafsız düşünmek.

Tespit edilen iletiler, çocukların gelişimlerine katkı sağlayacak niteliktedir.

Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarında kişisel gelişimi destekleyen 46 çeşit ileti türü her birinin kullanımı farklı olmak üzere 80 defa kullanılmıştır. Kişisel gelişimi destekleyen iletilere bakıldığında en çok kullanılan iletilerin, 7 defa “Yeni bilgiler edinme”, 4 defa “Sevgi” olduğu görülmüştür. Bu iletiler kitabın farklı bölümlerinde tekrar ele alınarak okur tarafından pekiştirilmesi sağlanmıştır. Ayrıca kişisel gelişimi destekleyen eğitsel ileti kategorisinde 30 ileti birer defa kullanılmıştır.

Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarında toplumsal gelişimi destekleyen 16 çeşit ileti türü her birinin kullanımı farklı olmak üzere 52 defa kullanılmıştır. Toplumsal gelişimi destekleyen iletilere bakıldığında en çok kullanılan iletiler sırasıyla 10 defa “Hayvan sevgisi”, 8 defa “Yardım etmek”, 7 defa “Birlik ve beraberlik” olduğu görülmüştür. Ayrıca bu kategoride 7 ileti birer defa kullanılmıştır.

Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarında ahlaki düşüncenin gelişimini destekleyen 2 çeşit ileti 5 defa kullanılmıştır. Ahlaki düşüncenin gelişimini destekleyen iletilere

bakıldığında en çok kullanılan eğitsel ileti 3 defa kullanılan “Verdiği sözü tutmak” iletidir. Diğer ileti ise 2 defa kullanılan “Vicdanı sızlamak” iletidir.

Ulviye Alpay’ın çocuk kitaplarında ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen 2 çeşit ileti 2 kez kullanılmıştır. Bu kategoride, “Ülke sevgisi” ve “Atatürk’ü ve şehitleri anma” iletileri birer kez kullanılmıştır.

Ulviye Alpay’ın çocuk kitaplarında evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen 5 çeşit ileti 10 kez kullanılmıştır. Evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen iletilere bakıldığında en çok kullanılan ileti 4 defa kullanılan “Araştırma güdüsü-Araştırmaya yönlendirme” iletidir. “Hayatı sevmek” ve “Eğitimin önemi- Öğretmen desteği” iletileri ikişer defa kullanılmıştır. Bu kategoride “Tarafsız düşünme” ve “Çalışmanın önemi” iletileri ise birer defa kullanılarak en az kullanılan ileti olmuştur.

Ulviye Alpay’ın çocuk kitaplarında sunulmuş biçimlerine göre 164 eğitsel iletiye ulaşılmıştır. 64 tanesi doğrudan aktarılan iletiler, 100 tanesi dolaylı yoldan aktarılan iletilerdir. Doğrudan aktarılan iletilerde en fazla iletiye sahip çocuk kitabı, 9 ileti ile “Babam Sınıfta Kaldı” adlı kitaptır. Dolaylı yoldan aktarılan iletilerde en fazla iletiye sahip çocuk kitabı ise 15 ileti ile yine “Babam Sınıfta Kaldı” adlı kitaptır. Doğrudan aktarılan iletilerde en az iletiye sahip çocuk kitapları, 2 ileti ile “Ben Balık Gibi mi Doğdum?” ve “İdil ve Düş Evi” adlı kitaplarıdır. Dolaylı yoldan aktarılan iletilerde en az iletiye sahip çocuk kitabı ise 4 ileti ile “Yalı” adlı kitaptır. Ulviye Alpay, çocuk kitaplarında iletilerini daha çok dolaylı yoldan aktarmaktadır. Böylece okuru süreçte aktif tutmaya çalışmakta ve iletilerin kalıcılığını sağlamayı amaçlamaktadır.

Ulviye Alpay’ın her bir çocuk kitabında yer alan eğitsel iletiler şu şekildedir:

“Ben Balık Gibi mi Doğdum?” adlı çocuk kitabında 14 eğitsel iletiye ulaşılmıştır. Eğitsel iletilerin türü incelendiğinde kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin ağırlıkta olduğu görülmüştür. “Yeni bilgiler edinmek” ve “Yardım etmek” kitapta en fazla tekrarlanan iletiler olarak sayılabilir. Yazarın bu kitap ile okurun daha çok yeni bilgi edinmesini amaçlamıştır.

“İdil ve Düş Evi” çocuk kitabındaki eğitsel iletilerin türü incelendiğinde hikâye metninde üç kişisel gelişimi destekleyen, dört toplumsal gelişimi destekleyen ve bir tane de evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletinin verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler diğer iletilere göre fazladır. “Doğa sevgisi, yardım etmek, görev paylaşımı ve hayvan sevgisi” iletileri kitaptaki toplumsal gelişimi

destekleyen eğitsel iletilere örnektir. Bu kitapta iletilerin sayısı az olsa da nitelik bakımından farklı iletilere yer verilmiştir.

“Harflerle Dans” çocuk kitabındaki eğitsel iletilerin türü incelendiğinde 29 hikâye metninde on sekiz kişisel gelişimi destekleyen, on iki toplumsal gelişimi destekleyen ve üç evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletinin verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu kitaptaki hikâye metinlerinde toplam 33 eğitsel iletiye yer verilmiştir. Bu kitap böylece en fazla eğitsel ileti sayısına sahip olan kitaptır. “Hayvanları sahiplenmek, yeni bilgiler edinmek, birlik ve beraberlik” iletileri kitapta en fazla tekrarlanan iletilerin başlıcalarıdır. İletiler sayı olarak fazladır. Nitelik olarak ise birbiri ile benzer olduğu görülmektedir.

“Babam Sınıfta Kaldı” çocuk kitabındaki eğitsel iletilerin türü incelendiğinde toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin daha yoğun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kişisel gelişimi destekleyen dokuz, toplumsal gelişimi destekleyen on bir, ahlaki gelişimi destekleyen ve evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen ikişer eğitsel iletiye ulaşılmıştır. “Arkadaşını düşünmek, ailesine destek olmak, doğayı korumak” iletileri kitapta yer alan başlıca eğitsel iletiler olarak gösterilebilir. Yazarın bu kitabındaki eğitsel iletiler sayı ve nitelik olarak yeterli düzeydedir.

“Seher Kuşu Flamingo” çocuk kitabındaki eğitsel iletilerin türü incelendiğinde on üç kişisel gelişimi destekleyen, beş toplumsal gelişimi destekleyen ve bir evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletinin işlendiği sonucuna ulaşılmıştır. “Çözüm odaklı olmak, özlem duymak, birlik ve beraberlik” iletileri kitapta en fazla tekrarlanan iletilerin başlıcalarıdır.

“Denizin Yakut Çocukları” çocuk kitabındaki eğitsel iletilerin türü incelendiğinde sadece kişisel ve toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin verildiği görülmüştür. Hikâye metninde sekiz kişisel gelişimi destekleyen eğitsel ileti işlenirken altı toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin kullanıldığı görülmektedir. “Yardım etmek, birlik ve beraberlik” iletileri en fazla tekrarlanan iletilerin başlıcalarıdır. Ayrıca kitapta nitelik olarak farklı iletilere de yer verilmiştir.

“Şirin Kız Yurdunu Geziyor” çocuk kitabındaki eğitsel iletilerin türü incelendiğinde beş kişisel gelişimi, üç toplumsal gelişimi, birer ahlaki gelişimi ve ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin işlendiği sonucuna ulaşılmıştır. “Atatürk’ü ve şehitleri anmak, verdiği sözü tutmak” iletileri kitaptaki eğitsel iletilerden bazılarıdır.

“Çocukların Sırrı” çocuk kitabındaki eğitsel iletilerin türü incelendiğinde, yedi kişisel gelişimi destekleyen, dört toplumsal gelişimi destekleyen ve bir evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilere yer verilmiştir. “Özür dilemek, geçmişe özlem, araştırmaya yönlendirmek” iletileri kitapta yer alan eğitsel iletilerden bazıları olarak gösterilebilir.

“Soylu Kediler ve Tekirler” çocuk kitabındaki eğitsel iletilerin türü incelendiğinde, beş kişisel gelişimi destekleyen, üç toplumsal gelişimi destekleyen ve bir ahlaki gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin kullanıldığı görülmektedir. “Vicdanı sızlamak, görgü kuralları, özeleştirir” iletileri kitapta yer alan başlıca eğitsel iletiler olarak gösterilebilir.

“Arşivci Çocuk” çocuk kitabındaki eğitsel iletilerin türü incelendiğinde, altı kişisel gelişimi destekleyen, dört toplumsal gelişimi destekleyen ve iki evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilere ulaşılmıştır. “Kurallara uymak, takdir etmek, çalışmanın önemi” iletileri kitapta yer alan eğitsel iletilerden bazıları olarak gösterilebilir. Nitelik olarak farklı eğitsel iletilerde yer almaktadır.

“Gezginin Ayak İzleri” çocuk kitabındaki eğitsel iletilerin türü incelendiğinde, dört kişisel gelişimi destekleyen, altı toplumsal gelişimi destekleyen ve bir ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin kullanıldığı görülmektedir. “Ülke sevgisi, misafirperverlik, görev paylaşımı” iletileri kitapta yer alan başlıca eğitsel iletiler olarak gösterilebilir. Kitapta eğitsel iletilerin sayısı az olsa da nitelik olarak farklı iletilere yer verilmiştir.

“Tren Gelir Hoş Gelir” çocuk kitabındaki eğitsel iletilerin türü incelendiğinde, beş kişisel gelişimi destekleyen, birer toplumsal ve ahlaki gelişimi destekleyen ile evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilere yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. “Araştırma güdüsü, kuralların önemi, özür dilemek” iletileri kitapta yer alan eğitsel iletilerden bazılarıdır.

“Yalı” çocuk kitabındaki eğitsel iletilerin türü incelendiğinde, üç kişisel gelişimi destekleyen, dört toplumsal gelişimi destekleyen ve bir evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilere ulaşıldığı görülmektedir. “Güçlü olmak, arkadaşlarını düşünmek, eğitimin önemi” iletileri kitapta yer alan başlıca eğitsel iletiler olarak gösterilebilir.

Ulviye Alpay’ın çocuk kitaplarından “Harflerle Dans” adlı kitap 33 ileti ile en fazla eğitsel iletilere sahiptir. “Tren Gelir Hoş Gelir” ve “Yalı” adlı çocuk kitaplarının 8 ileti ile en az iletilere sahip kitaplar olduğu görülmektedir.

Ulviye Alpay, kitaplarının bazılarında -İdil ve Düş Evi kitabında olduğu gibi- iletileri doğrudan verirken bazılarında -Çocukların Sırrı gibi- iletileri konu ya da kahramanlar üzerinden dolaylı bir şekilde aktarmayı tercih etmiştir. Böylece okuru süreçte aktif tutarak iletilerin kalıcılığını amaçlamıştır.

Ulviye Alpay'ın kitaplarında yer alan eğitsel iletilerin sıklık grafiği incelendiğinde kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin (% 53.6 oranı ile 80 tane) çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu iletileri sırasıyla toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler (% 34.8 oranı ile 52 tane), evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler (% 6.7 oranı ile 10 tane), ahlaki düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler (% 3.3 oranı ile 5 tane) ve ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler (% 1.3 oranı ile 2 tane) takip etmektedir.

Ulviye Alpay'ın kitaplarında olay, günlük hayatta karşımıza çıkan veya çıkabilecek niteliktedir. Alpay'ın fantastik kurguya dayalı kitapları olduğu gibi gerçek hayata hazırlanmayı amaçlayan kitapları da vardır.

Ulviye Alpay, kitaplarında ülkemizin tarihini, kültürünü, Atatürk ve Türk halkını, millî mücadele dönemini ele almıştır. Bu zor süreçlerin üstesinden birlik ve beraberlik duygusuyla gelindiğine vurgu yaparak bu konuların önemini kitaplarında göstermiştir. “Arşivci Çocuk, Şirin Kız Yurdunu Geziyor, Gezginin Ayak İzleri, Yalı” gibi kitapları ile birlik ve beraberlik iletilerini de yoğun bir şekilde okuruna aktarmıştır.

Ulviye Alpay, yurdumuzun coğrafi ve kültürel özelliklerindeki önemine vurgu yapmaktadır. “Şirin Kız Yurdunu Geziyor, Gezginin Ayak İzleri” gibi kitapları ile okurunu coğrafi açıdan bilgilendirdiği gibi ülkemizin turizm açısından önemli olan yerlerini de okuruna aktarmıştır.

Ulviye Alpay, kitaplarında aileye önem vermiş bunu ele aldığı konularda da okuruna hissettirmiştir. “Babam Sınıfta Kaldı, İdil ve Düş Evi, Çocukların Sırrı” gibi kitapları ile ailenin önemi ve ailenin onayı iletilerini okura yoğun bir şekilde aktarmıştır.

Ulviye Alpay, içinde yaşadığımız çevrenin hem insanlar hem de hayvanlar için önemini ele aldığı konular ile göstermektedir. “Soylu Kediler ve Tekirler, Seher Kuşu Flamingo, Denizin Yakut Çocukları, Babam Sınıfta Kaldı, Harflerle Dans” gibi kitapları ile okuruna doğanın, çevrenin ve hayvanların önemi iletilerini aktarmıştır.

Ulviye Alpay, okuruna ulaşmayı amaçlayan bir yazardır. Bu nedenle her kitabında eğitsel iletiler görülmektedir. Okurunun kitabını okuduktan sonra mutlaka yeni bilgiler ile

ayrılmasını hedeflemektedir. “Harflerle Dans” adlı kitap buna örnektir. “Harflerle Dans” adlı bu kitapta, 29 harfin her birine yönelik kısa hikâye metinleri bulunmaktadır. Bu hikâye metinleri, ilk okuma yazma dönemindeki çocukların harf bilgilerini pekiştiren ve bu bilgilerin kalıcılığını sağlayan niteliktedir.

Ulviye Alpay’ın çocuk kitaplarında eğitsel iletilerin okura aktarılmasında dil ve anlatım özellikleri de önemlidir. Okurun eğitsel iletileri doğru bir şekilde alabilmesi için iletilerin seviyesine uygun olması gerekir. Bu bakımdan Ulviye Alpay’ın çocuk kitaplarının dil ve anlatım özelliklerine bakıldığında genel olarak dilin sade, açık ve anlaşılır olduğu söylenebilir. Sözcük gruplarından ikilemelere, sıfatlara, deyimlere oldukça yer verilmiştir. Fakat atasözleri yok denecek kadar azdır. Kitaplarda anlatımı desteklemek ve güçlendirmek için söz sanatlarına yer verilmiştir. Söz sanatlarından benzetme, konuşurma ve kişileştirmenin kullanıldığı görülmektedir. Kitapta değişik cümle türleri kullanılmıştır. Bu kullanım ile anlatımı sıradanlıktan çıkarmak ve anlatıma zenginlik katmak amaçlanmıştır. Kitabın birçok kısmında noktalama işareti ve yazım yanlışları ile ilgili yanlışlıklar görülmektedir. Bu yanlışlıkların çoğu tırnak işareti içindeki tamamlanmış cümlenin sonuna uygun noktalama işaretinin gelmemesinden kaynaklıdır. Bunun yanında virgül, soru ve ünlem işaretlerinin yanlış yerde kullanılması hatalara yol açmıştır. “Denizin Yakut Çocukları” adlı kitapta “Sevecendiler...” cümlesi, “Soylu Kediler ve Tekirler” adlı kitapta “O güzel bal rengi gözleri buğulanmıştı?” cümlesi, “Seher Kuşu Flamingo” adlı kitapta “Leylekler boş durur mu!” cümlesi, “Harflerle Dans” adlı kitapta “Offf, offf. Biz odun olmak istiyoruz.”, “Hey güneş ısıt bizi.” cümleleri, “Tren Gelir Hoş Gelir” adlı kitapta “Nerde neredede!”, “Hem ucuz, hem konforlu anneanne.” gibi cümleler noktalama işaretlerinin yanlış kullanımına verilen örneklerden birkaçıdır. Ayrıca özel isimlere gelen eklerin kesme işareti ile ayrılması da yanlış kullanımlardan diğeridir. “Yalı” adlı kitapta “Allahın” kelimesinin yazımı buna örnektir. Yazım kuralları yanlışlıkları genellikle kelimelerin Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan kılavuza uygun yazılmamasından kaynaklıdır. Örneğin; “Babam Sınıfta Kaldı” adlı kitapta geçen “bakarkör” ve “rasgele” kelimeleri, “Soylu Kediler ve Tekirler” adlı kitapta geçen “kimbilir” ve “ayışığı” kelimeleri, “Gezginin Ayak İzleri” adlı kitapta geçen “şaşkoloz” kelimesi bu yazım yanlışlarından bazılarıdır. Bunların yanında “Seher Kuşu Flamingo” adlı kitapta “davranışda” kelimesi, “Denizin Yakut Çocukları” adlı kitapta “çekdikten” kelimesi, “Şirin Kız Yurdunu Geziyor” adlı kitapta “Mehmetcik” kelimesi ünsüz sertleşmesine uğramamasından dolayı yapılan yanlışlıklardandır. Çocuk

okur, yeni bilgileri kitaplar sayesinde öğrenmekte, geliştirmekte ve pekiştirmektedir. Bu yanlış kullanımlar çocuğun yanlış bilgi sahibi olmasına neden olabilir.

Ulviye Alpay'ın her bir kitabının farklı önemi vardır. “Seher Kuşu Flamingo” adlı kitap, insanların doğal yaşam alanlarına olumlu ve olumsuz etkilerinin önemini ortaya koymaktadır. “Arşivci Çocuk” adlı kitap, tarihi yolculuğa çıkartan bir kitaptır. “Yalı” adlı kitap, günümüzden geçmişe uzanan hikâyeleri ile İstanbul'un önemini ortaya koymaktadır. “Şirin Kız Yurdunu Geziyor” adlı kitap, Türkiye'nin güzelliklerini ortaya koymaktadır. “Tren Gelir Hoş Gelir” adlı kitap ulaşım türlerinden demiryollarının, “İdil ve Düş Evi” adlı kitap düş kurmanın, “Çocukların Sırrı” adlı kitap ise sorumluluk duygusunun önemini vurgulamaktadır. “Gezginin Ayak İzi” adlı kitap, Ankara ve çevresini tanıtan bir kültür ve tarih kitabıdır. “Denizin Yakut Çocukları” adlı kitap, hayvanların doğal yaşam alanlarının önemini vurgulamaktadır. “Harflerle Dans” adlı kitap, harflerin öğrenimini ve kalıcılığını kolaylaştırması bakımından önem taşımaktadır. “Soylu Kediler ve Tekirler” adlı kitap, ön yargılı olmamanın önemini vurgulamaktadır. “Babam Sınıfta Kaldı” adlı kitap, insanlara karşı saygılı, hoşgörülü ve yardımsever olma, “Ben Balık Gibi mi Doğdum?” adlı kitap ise okura araştırma yapma, düzenli olma ve insanlara yardım etme gibi nitelikleri kazandırması bakımından önem taşımaktadır.

Tartışma

Eğitsel iletiler, çocukların sürece aktif olarak katılımını sağlaması bakımından kitaplar kadar önem taşımaktadır. Ulviye Alpay'ın çocuk kitaplarındaki eğitsel iletilerde de kişisel gelişimi destekleyen iletiler (yeni bilgiler edinme, pişmanlık duymak, cesaretlendirmek, beklenti ve hayal kırıklığı, özür dilemek, arkadaşlığın önemi vs.) çoğunluktadır. Kişiliğin temellerinin atıldığı çocukluk döneminde yazarların kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilere daha fazla yer verdiği görülmektedir. Buna bağlı olarak çocuk edebiyatındaki eserlerde de en çok kişilik gelişimini destekleyecek iletilere yer verilmesi beklenmektedir.

Kişiliğin gelişimini etkileyen “Güçlü olmak, sorumluluk, kendine güvenmek, azimli olmak, sakin olmak, dikkatli olmak” vb. iletiler hikâyede doğrudan verildiği gibi kahramanlar ve olaylar üzerinden de dolaylı bir şekilde çocuk okura aktarılmıştır. Bu ileti kategorisi, çocuğun hem kendi gelişimi hem de toplumsal gelişimi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca çocuğun evrensel ahlak anlayışı kazanmasına yardımcı olmaktadır.

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgu ve yorumlardan hareketle tartışmalar yürütülmüş ve sonuçlara yer verilmiştir.

Çocuk edebiyatındaki eserlerde eğitsel iletiye yönelik yapılan araştırmalardan Tekin'in (2018) araştırmasında, Aytül Akal'ın çocuk kitaplarındaki eğitsel iletilerden en fazla kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilere ulaşılmıştır. Bu ileti türünden sonra sırasıyla evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler ve toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler gelmektedir. Yaptığımız araştırma sonucunda da en fazla kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler yer almıştır. Böylece araştırma sonucumuz Tekin'in araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Kavak (2018) da yapmış olduğu araştırmada, Koray Avcı Çakman'ın hikâyelerindeki eğitsel iletilerden en fazla % 33,33 oran ile kişisel gelişime yönelik iletilere ulaşılmıştır. Ardından sırasıyla % 31,37 oran ile sevgiye yönelik iletiler, % 26,27 oran ile evrensel değerlere yönelik iletiler ve % 9,02 oran ile iletişime yönelik iletiler yer almıştır. Yaptığımız araştırma sonucunda, en fazla kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilere yer verildiği görülmüştür. Her iki araştırmada da kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler çoğunlukta-
dır. Dolayısıyla araştırma sonucumuz ile Kavak'ın araştırma sonucu benzerdir.

Gülgönül (2014) yapmış olduğu araştırmada, Bilgin Adalı'nın hikâye ve romanlarındaki eğitsel iletilerden 130 ileti % 42 oran ile kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilere, 67 ileti % 21 oran ile toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletilere, 57 ileti % 18 oran ile evrensel gelişimi destekleyen eğitsel iletilere, 40 ileti %13 oran ile diğer iletilere ulaşmıştır. Yapılan bu araştırmada önce kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler sonra toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler daha sonra da evrensel düşüncenin gelişimi eğitsel iletilerin yer aldığı görülmüştür. Dolayısıyla Gülgönül'ün yaptığı araştırma sonucu ile araştırma sonucumuz ileti sayıları hariç ileti türlerinin sıralaması bakımından benzerlik göstermektedir.

Özaslan (2012) da yapmış olduğu araştırmada, Muzaffer İzgü'nün hikâye kitaplarından en fazla değer/ tutum/davranış ile ilgili iletilere, en az ise çevre/doğa iletişimine ulaşmıştır. Romanlarında da en fazla değer/ tutum/davranış ile ilgili iletilere, en az ise kurallar iletişimine ulaşmıştır. Araştırma sonucumuz, Özaslan'ın araştırmasında ele aldığı ileti türleri bakımından farklılık göstermektedir.

Erdi (2008) araştırmasında, Türkiye'de 1980-1985 ve 2000-2005 yılları arasındaki dönemin toplum özelliklerini yansıtan 130 çocuk kitabındaki eğitsel iletilerin çocukların

gelişimine ne derecede katkı sağladığını incelemiştir. Yapılan araştırma ile Türkiye'deki değişimlerin çocuk kitaplarına eğitsel iletiler aracılığıyla yansıtıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Erdi'nin araştırmasında iletiler topluma yönelik iletiler şeklinde yer alırken araştırmamızda toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler olarak yer alması araştırmanın benzer özelliğini oluşturmaktadır.

Kaplan (2013) yapmış olduğu araştırmada, Hidayet Karakuş'un roman ve hikâyelerindeki eğitsel iletilerden en fazla 706 ileti % 68'lik oran ile kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilere ulaşmıştır. Ardından sırasıyla 92 ileti % 9'luk oran ile toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletilere, 58 ileti % 5,7'lik oran ile dinî gelişimi destekleyen eğitsel iletilere, 3 ileti % 0,003'lük oran ile ekonomik gelişimi destekleyen eğitsel iletilere, 9 ileti % 1'lik oran ile ahlaki gelişimi destekleyen eğitsel iletilere, 18 ileti % 2'lik oran ile ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilere, 22 ileti ile % 2'lik oran ile evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilere ve 136 ileti ile % 13'lük öteki eğitsel iletilere ulaşmıştır. Araştırmamızın sonucunda ilk sıralarda yer alan kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler ve toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin yer alması Kaplan'ın (2013) araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir. Bu iki araştırma diğer ileti türleri ve sıralama bakımından ise farklılık göstermektedir.

Cesur'un (2015) yaptığı araştırma da Mavisel Yener'in öykülerindeki 592 eğitsel iletiden 478 tanesi kişisel gelişimi, 96 tanesi toplumsal gelişimi, 15 tanesi ulusal düşüncenin gelişimini ve 3 tanesi ise evrensel düşüncenin gelişimini destekler niteliktedir. Sunuluş biçimlerine bakıldığında ise 55 tanesi doğrudan, 537 tanesi ise dolaylı yoldan aktarılmıştır. Araştırmamızda da amaçlarına ve içeriklerine göre iletilerden en fazla kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler ve toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletilere ulaşılmıştır. İletilerin sunuluş biçimlerine göre ise en fazla dolaylı yoldan aktarılan iletiler yer alırken doğrudan aktarılan iletiler ikinci sıradadır. Cesur'un (2015) yaptığı araştırma sonucunda amaçlarına göre iletilerden en çok kişisel ve toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin, sunuluş biçimlerine göre iletilerden ise en çok dolaylı yoldan aktarılan iletilerin yer alması araştırma sonucumuz ile benzerlik göstermektedir. Bu iki ileti türünün dışındaki dağılımlar ise farklılık göstermektedir.

Barış (2011) araştırmasında, Gülten Dayıoğlu'nun çocuk kitaplarında yer alan eğitsel iletilerin zihinsel, dilsel, sosyal, kişisel ve ahlaki açıdan çocuklara uygun olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca iletileri millî ve insanî iletiler olarak ayırdığında insanî

iletilerin daha fazla yer aldığı da ortaya koymuştur. Araştırmamızda ileti türleri farklı isimler olarak ele alınmış olsa da her iki araştırma bireyin gelişimine önem vermesi bakımından benzerlik göstermektedir.

Küçük (2005) ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıflarda okutulan Türkçe kitaplarındaki düz yazı metinlerinin dil ve anlatım açısından çocuğa görelilik ilkesine uygunluğunu araştırmış ve metinlerde yer alan eğitsel iletileri incelemiştir. Araştırma sonucunda eğitsel iletilerin çoğunluğunun doğrudan aktarıldığı belirtilmiştir. Ayrıca, ders kitaplarındaki metinlerin hem eğlendirici hem de eğitici nitelikte olduğuna ulaşılmıştır. Fakat metinlerin çeşitli eğitsel iletilerle çocukların gelişim süreçlerinde içinde buldukları karmaşık olaylara çözüm bulma görevini tam olarak karşılayamadığı da ifade edilmiştir. Küçük (2005) tarafından yapılan araştırmada iletiler doğrudan aktarılırken araştırmamızda iletiler daha çok dolaylı (100 ileti) yoldan aktarılmaktadır. Araştırma sonuçları bu bakımdan farklılık göstermektedir.

Özdemir (2008) araştırmasında Sevim Ak'ın hikâye ve romanlarında yer alan eğitsel iletileri incelemiştir. Araştırma sonucunda aile yaşantılarına yönelik iletilerin çocuğun kişilik gelişimini; sosyal çevre yaşantılarına yönelik iletilerin toplumsal ve ahlakî gelişimini; okul yaşantılarına yönelik iletilerin ise bilişsel ve toplumsal gelişimini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Özdemir'in (2008) araştırması ile araştırmamızda ulaşılmak istenen amaçlar birbiri ile benzerlik göstermektedir.

Literatürde yapılan araştırmaların benzer noktası, araştırmalarda kişisel gelişimi destekleyen iletilerin diğer iletilere göre fazla olmasıdır. Bu durum yapılan diğer araştırmalarda da görülmüştür. Araştırmalarda çoğunlukla kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilerden sonra toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler veya evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilerde yer almıştır. Diğer sıralamalar ise yazarın ele almak istediği ileti türüne göre değişkenlik göstermiştir.

Yazarlar genellikle eserlerinde eğitsel iletiler bakımından farklı türlere yer verdikleri görülmüştür. Örneğin, bir yazarın eserlerinde ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler az olurken bir diğer yazarda daha fazla görülmüştür. Araştırma sonuçlarındaki ileti türlerinin farklılık göstermesinin nedeni olarak yazarların istekleri, yaşları, yaşantıları, okurun dönemseller özellikleri vb. kaynaklı olabileceği tahmin edilmektedir.

Öneriler

- Ulviye Alpay'ın kitapları günümüz teknolojisine uygun e-kitap olarak yayımlanabilir.
- Ulviye Alpay'ın “Harflerle Dans” adlı kitabı her bir harfin önemini göstermektedir. Bu kitap sınıf öğretmenlerine, ebeveynlere veya ilkokul 1. sınıf öğrencilerine harfleri kavramaları için tavsiye edilebilir.
- Ulviye Alpay'ın düş gücü gelişimini destekleyecek “Yalı, Gezginin Ayak İzleri, Arşivci Çocuk” adlı kitapları okumaları için öğrencilere, yönlendirmeleri için sınıf öğretmenlerine ve ebeveynlere tavsiye edilebilir.
- Ulviye Alpay'ın şehir tiyatrolarının repertuarına alınan “Tren Gelir Hoş Gelir” adlı kitabı sınıf içi tiyatro etkinliklerinde sınıf öğretmenleri tarafından kullanılabilir.
- Çocuk edebiyatı alanındaki yazarlar eserlerini oluştururken çocuğun noktalama işaretleri ve yazım kurallarını öğrenmesi ve uygulaması bakımından TDK yazım kılavuzunu esas almalıdırlar.
- Literatürde yer alan Ulviye Alpay ve diğer yazarların çocuk kitaplarında çoğunlukla kişisel ve toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletilere yer verdikleri ancak ahlaki ve ulusal-evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilere fazla yer vermedikleri görülmektedir. Ulviye Alpay ve diğer yazarlar, kaleme aldıkları kitaplarında ahlaki, ulusal ve evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilere daha fazla yer verebilirler.

Kaynakça

- Akbayır, S. (2007). *Dil ve diksiyon yazılı ve sözlü anlatım bozuklukları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Alpay, U. (1999). *Ben balık gibi mi doğdum?*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Alpay, U. (2002). *İdil ve düş evi*. İstanbul: Alfa Gelişim Yayınları.
- Alpay, U. (2005). *Seher kuşu flamingo*. İstanbul: Dünya Ağacı Yayınları.
- Alpay, U. (2008). *Çocukların sırrı*. İstanbul: Dünya Ağacı Yayınları.
- Alpay, U. (2008). *Şirin kız yurdunu geziyor*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Alpay, U. (2008). *Harflerle dans*. İstanbul: Dünya Ağacı Yayınları.
- Alpay, U. (2009). *Arşivci çocuk*. İstanbul: Dünya Ağacı Yayınları.
- Alpay, U. (2009). *Gezginin ayak izleri*. İstanbul: Dünya Ağacı Yayınları.
- Alpay, U. (2009). *Soylu kediler ve tekirler*. İstanbul: Dünya Ağacı Yayınları.
- Alpay, U. (2009). *Tren gelir hoş gelir*. İstanbul: Dünya Ağacı Yayınları.
- Alpay, U. (2009). *Yalı*. İstanbul: Dünya Ağacı Yayınları.
- Alpay, U. (2013). *Babam sınıfta kaldı*. İstanbul: Dünya Ağacı Yayınları.
- Alpay, U. (2013). *Denizin yakut çocukları*. İstanbul: Dünya Ağacı Yayınları.
- Aslan, Ş. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri nicel, nitel ve karma tasarımlar için bir rehber*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Aytaş, G. (2003). Okuma gelişiminde çocuk edebiyatının rolü. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi TÜBAR-XIII.
- Barış, G. (2011). *Gülten Dayıoğlu'nun çocuk romanlarındaki eğitsel iletiler*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baymur, F, & Demiray, K. (1961). *Çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, (6.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cesur, E. (2015). *Mavisel Yener'in çocuklara yönelik öykülerindeki eğitsel iletiler üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çılgın, S. A. (2007). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

- Çiçek, T. (2017). *Çocuk edebiyatı denilince*. İstanbul: Doğu Kitabevi.
- Demirel, Ö. (2004). *Öğretimde planlama ve değerlendirme öğretme sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dilidüzgün, S. (1996). *Çağdaş çocuk yazını: yazın eğitime atılan ilk adım*. (1. baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Erdal, K. (2009). Çocuk edebiyatı türlerinin kullanımı açısından Orhan Veli Kanık'ın eserlerine bir bakış. *International Periodical For the Languages*, Volume 4 /1-I Winter: 1135-1154.
- Erdi, A. (2008). *Türkiye'de 1980-1985 ve 2000-2005 yılları arasındaki çocuk kitaplarında eğitsel iletiler (Karşılaştırmalı Bir Çalışma)* Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Ergin, A, & Birol, C. (2005). *Eğitimde iletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Geçgel, H. (2005). Türkiye'de çocuk kitaplarının gelişimi. <http://www.izedebiyat.com> Erişim Tarihi: 08.07.2019
- Göğüş, B. (1998). *Anlatım terimleri sözlüğü*. Ankara: Dil Derneği yayınları.
- Gülgönül, B. (2014). *Bilgin Adalı'nın hikâye ve romanlarında yer alan eğitsel iletiler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Gültekin, A. (2011). *Çocuk ve gençlik edebiyatı yazıları*. İstanbul: Erdem Yayınları.
- Gürel, Z. (1992). Dünya çocuk yılından günümüze çocuk edebiyatı üzerine bir bibliyografya denemesi. *Littera/Edebiyat Yazıları*, C. III (Haz.Ertem, Cengiz), s.136-156.
- Hallaç, S, & Öz, F. (2014). Aile kavramına kuramsal bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, 6(2):142-153.
- Kaplan, K. (2013). *Hidayet Karakuş'un roman ve hikâyelerinde yer alan eğitsel iletiler*. Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karataş, E. (2014). Çocuk edebiyatında "karakter" kavramı. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 33, 2014 Güz, 60-79.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (3), 463-475.
- Kavak, S. (2018). *Koray Avcı Çakman'ın hikâyelerindeki eğitsel iletiler üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

- Kıbrıs, İ. (2000). *Yeni yüz yıl için uygulamalı çocuk edebiyatı*. İstanbul: Eylül Kitap ve Yayınevi.
- Küçük, E. (2005). *İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıflarda okutulan Türkçe kitaplarındaki düz yazı metinlerinin çocuğa görelilik ilkesine ve metinlerin içerdiği eğitsel iletilere göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2019).
http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduler_pdf/%C3%87ocuk%20Edebiyat%C4%B1na%20Giri%C5%9F.pdf Erişim Tarihi: 17.07.2019.
- Millî Eğitim Temel Kanunu (2019).
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> Erişim Tarihi: 22.07.2019.
- Neydim, N. (2003). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Oğuzkan, F. O. (2000). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özaslan, P. (2012). *Muzaffer İzgü'nün çocuklara yönelik hikâye ve romanlarındaki eğitsel iletiler*. Yüksek Lisans Tezi, Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdemir, E. (2002). *Yazınsal türler*. Ankara. Bilgi Yayınları.
- Özdemir, E. (2011). *Eleştirel okuma*. Ankara. Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, H. (2008). *Sevim Ak'ın hikâye ve romanlarında yer alan eğitsel iletiler*. Yüksek Lisans Tezi. On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Özdemir, M. (2010). *Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma*. Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi s.11.
- Özer, N. (1994). *Okul öncesi döneminde ahlak gelişimi ve eğitimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Sever, S. (2012). *Çocuk ve edebiyat*. (6. Baskı). İzmir: TÜDEM.
- Şimşek, T. (2012). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı*. Ankara : Grafiker Yayınları
- Tekin, A. (2018). *Aytül Akal'ın çocuk kitaplarının eğitsel iletiler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Temizyürek, F. (2003). Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatının önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, Türkçe'nin Öğretimi Özel Sayısı, 13:161.
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

- TDK, (2011). *Türkçe Sözlük* « Edebiyat, Kişilik vb.» Ankara: TDK Yayınları.
- Tüfekçi Can, D. (2014). *Çocuk edebiyatı giriş*. Konya:Eğitim Yayınevi.
- Türkmen, C. (2000). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Ünsal Yayınevi.
- Ulusoy, A. (2008). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Uygan, S, & Demir, E. (2016). Günümüz çocuk edebiyatı yazarları ve eserleri üzerine bir inceleme. *Türkiye Eğitim Dergisi*. Cilt 1(1): 40-65.
- Yalçın, A, & Aytaş, G. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, A, & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zeki, G., Temizyürek, F., & Şahbaz, N. K. (2007). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Öncü Basımevi.

ÖZ GEÇMİŞ

Yasemin Rabia GÜRBÜZ, 1990 yılında Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Uşak'ta tamamladı. 2012 yılında Anadolu Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nden mezun oldu. 2014 yılında Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde Sınıf öğretmeni olarak göreve başladı. 2017 yılına kadar Bayburt ilinde çalışan Yasemin Rabia GÜRBÜZ, 2017-2018 eğitim öğretim döneminden itibaren İstanbul ilinde görevine devam etmektedir.